

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Космос“

1974 г.

София, 2013

Библиография

[3 – щастливо число](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Ерик Ръсел. Преведе със съкращения Цвета Пеева. Списание „Космос“, брой 1 от 1974 г.

[3 – щастливо число](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Ерик Ръсел. Преведе със съкращения Цвета Пеева. Списание „Космос“, брой 2 от 1974 г.

[Зелените нишки](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Айзък Азимов. Преведе от оригинала Здравка Калайджиева. Списание „Космос“, брой 3 от 1974 г.

[Среща на Прайла](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Боб Шоу. Преведе от руски Цвета Пеева. Списание „Космос“, брой 4 от 1974 г.

[Скок, дълъг 1000 години](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Кирил Буличов. Преведе от руски Цвета Пеева. Списание „Космос“, брой 5 от 1974 г.

[Сребърното слънце](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Юнг Бинг. Преведе от руски Цвета Пеева. Списание „Космос“, брой 6 от 1974 г.

[Проверка за разум](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Д. Биленкин. Преведе със съкращения от руски Цвета Пеева. Списание „Космос“, брой 7 от 1974 г.

[Алиса от XXI век](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Игор Можейко. Списание „Космос“, брой 8 от 1974 г.

[Нейният истински дом](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Виктор Колупаев. Преведе от руски Цвета Пеева. Списание „Космос“, брой 9 от 1974 г.

[Динозавър по главната улица](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Р. Туми. Списание „Космос“, брой 10 от 1974 г.

3 – щастливо число

Научно-фантастичен разказ

Ерик Ръсел

Всичко в кораба бучеше, виеше, дрънчеше. Нотата бе ниска, напомняше звука на голямата тръба на орган. Стенеше в обшивката на кораба, ридаеше в шпанхоутите, опъваше нервите, биеше в уморените уши и невъзможно беше да не я чуеш. Във всеки случай след седмица, месец или година. А още повече след почти четири години.

Нямаше начин да се избавят от шума. В първия кораб скърцането бе със сто херца по-силно, всяка минута, всеки час – корабът така и не се върна. Навярно и сега след тридесет години все още виеше, нечуван вече от никого, в безкрайните пустини на Космоса.

Във втория кораб двигателният сектор беше обвит с дебел пласт кече, а дюзите бяха покрити със силициев слой. Нисък звук. Бръмчене на пчели, усилено двадесет хиляди пъти. Пчелата не се върна в кошера си; преди осемнадесет години излетя в звездното небе и сега слепешката щеше да лети към нов кошер десет хиляди години.

А третият кораб, тресейки се от грохота, се връщаше в къщи. Налучкваше пътя към още невидимата червеникава точка, зареяна сред звездния рой, също като заблудена душа, търсеца спасение и изпълнена с решителност да не загине. Третият по ред – това все пак трябваше да означава нещо.

Моряците си имат свои морски суеверия. Космонавтите – свои, космически. В капитанската кабина, където Кинрад седеше наведен над бордовия дневник, суеверието се бе въплътило в плакатче:

„ТРИ Е ЩАСТЛИВО ЧИСЛО“

Те вярваха в това при старта, когато бяха деветима. Готови бяха да вярват в това и на финаша, макар че бяха останали само шестима. Но в промеждутъка имаше мигове – и те можеха пак да се повторят – мигове на горчива невяра, когато на хората им се искаше да се измъкнат от кораба на всяка цена, ако е нужно дори с цената на живота им – и да върви по дяволите целият този полет! Жестоки мигове, в които хората се опитваха да се избавят от ги аудио-¹,

клаустро-² и половин дузина още други фобии.

Кинрад пишеше, а до лявата му ръка проблясваше лъскавочерната стомана на пистолет. Очите му бяха вперени в бордовия дневник, ушите наострени за грохота. Шумът можеше да отслабне, да зазвучи на пресекулки, съвсем да секне – и благословената тишина щеше да бъде едновременно проклятие. В настъпилото безмълвие щяха да се чуят съвсем други звукове – ругатни, изстрели, виковете. Такова нещо вече се бе случило, когато полудя Вейгарт. Можеше пак да се случи.

А на самия Кинрад нервите бяха доста опънати: когато неочаквано влезе Бертели, капитанът трепна, а лявата му ръка инстинктивно посегна към пистолета. Но моментално се овладя, обърна се на въртящото се столче към влезлия и го погледна в печалните сиви очи:

– Е, какво, появи ли се?

Въпросът предизвика недоумение у Бертели. Удълженото му тъжно лице още повече се удължи. Ъглите на голямата му уста се отпуснаха надолу. Печалните очи се облещиха тревожно. Беше учуден и объркан.

Кинрад уточни:

– Слънцето. Вижда ли се на екрана?

– Слънцето?

Бертели трескаво сплете дебелиите си като моркови пръсти.

– Нашето Слънце, идиот!

– А, Слънцето! – най-сетне разбра Бертели и очите му се разшириха от възторг.

– Не съм питал другите.

– А пък аз мислех: идвате да ми кажете, че са го видели.

– Не, капитане, просто ми мина през ума: не мога ли с нещо да ви помогна!

Обичайното униние на лицето му се смени с усмивка на простак, обзет от желание да послужи на всяка цена. Ъглите на устата му се вдигнаха нагоре и се изместиха встрани толкова далеч, че ушите му още повече щръкнаха, а лицето му заприлича на разрязан пъпеш.

– Благодаря – каза по-меко Кинрад. – Засега няма нужда.

Мъчително смущение отново обзе Бертели. Лицето му молеше за милосърдие и прошка. Пристъпвайки с огромните си тромави крака, той излезе, подхлъзна се на стоманения под в тесния коридор и в последния момент, трополейки с тежките обувки, успя да запази равновесие по някакво чудо. Никой още не се бе подхлъзвал на това място, но с Бертели винаги се случваше.

Изведнъж Кинрад осъзна, че се усмихва и побърза да смени израза на лицето си отново със загрижено-мрачен. За стотен път препрочете списъка на членовете на екипажа, но нищо ново не узна от малката колонка, в която бяха зачеркнати три имена от всичките девет. И пак се спря на същия ред в средата на списъка: Енрико Бертели, тридесет и две годишен, психолог.

Последното никак не се връзваше с човека. Ако Бертели е психолог или изобщо има някакво отношение към науката, тогава той, Робърт Кинрад е син жираф. Почти четири години прекараха заедно в този стенец цилиндър – шестима души, избрани от цялото човечество, шестима, които минаваха за солта на Земята, за каймака на човешкия род. Но тези шестима бяха петима плюс един глупак.

В това се криеше някаква загадка. Кинрад винаги се връщаше на тази мисъл в минутите, когато можеше да си позволи да забрави по-сериозните дела. Загадката го вълнуваше, караше го отново да си представя Бертели, като се почне от печалните очи и се свърши с големите плоски стъпала. В редките минути на спокоен размисъл Кинрад се опитваше, за кой ли път вече (отново безрезултатно), да разбере кой и какъв е Бертели.

Не изпускате случай да го наблюдава и всеки път се изумяваше от умствената му посредственост – и то у учен, специалист. Наблюдението на Бертели така го бе погълнало, че дори и наум не му идваше да види дали и другите не са заети със същото, било по същите или сходни причини.

Когато Кинрад тръгна за столовата, Марсден дежуреше при уредите за управляване, а Вейл – в двигателния сектор. Останалите трима вече седяха в тясната столова. Той им кимна и седна на мястото си.

Големият светлокос Нилсен, инженер-атомист и по съвместителство ботаник, го измери със скептичен поглед и каза:

– Слънцето го няма.

– Знам.

– А трябваше вече да се появи.

Кинрад сви рамене.

– Но все още го няма – не мирясваше Нилсен.

– Знам.

– И това не ви ли вълнува?

– Не говорете глупости – Кинрад разкъса пакета с обета и изсипа съдържанието му в пластмасова чиния, разделена на отделения с преградки.

„Бам, бам, бам“ – гърмяха подът, таванът, стените.

– Така, значи според вас аз говоря глупости? – Нилсен се наведе напред и впери очи в него в злобно очакване.

– Да хапнем поне спокойно – предложи Арам, слабият, мургав, нервен космогеолог, който седеше до Нилсен. – И без това не ни е весело.

– Няма защо да ни залъгваш. Искам да зная... – пак почна Нилсен.

Той млъкна, защото Бертели промърмори „Извинете“ и се присегна под носа му за солницата, завинтена на другия край на масата. Когато я отвинти, за малко не легна целият върху масата със солницата в ръка, а после така се дръпна, че едва се удържа да не падне на пода. От изумление облещи очи, скочи, остави солницата, издърпа седалката на стола по-напред, но когато сядаше, бутна солницата на пода. Бертели пламна от срам, вдигна я с такъв вид, сякаш не бе солница а голям съд, посоли яденето си и за да остави солницата на мястото, отново целият легна върху масата. Най-сетне я завинти, но когато сядаше, не улучи седалката. Накрая се настани на стола, разгъна въображаема салфетка и огледа боязливо присъстващите с виновни очи.

Нилсен въздъхна дълбоко и попита:

– Сигурен ли си, че добре посоли яденето си?

Трудният въпрос обърка Бертели. Той сведе очи към чинията си и най-внимателно огледа съдържанието ѝ.

– Струва ми се, добре. Благодаря.

Нилсен престана да дъвче, вдигна очи и като срещна погледа на Кинрад, запита:

– Какво има в него, което няма у другите?

Захилвайки се до уши, Кинрад отвърна:

– И аз самият бих искал да знам. Отдавна се опитвам да разбера, но безуспешно.

На лицето на Нилсен светна нещо като усмивка и той призна:

– И аз също.

Бертели ядеше мълчаливо и съсредоточено. Дъвчеше както винаги, вдигнал високо лакти, а ръката му неуверено търсеше устата, която просто не можеше да се улучи с лъжицата.

* * *

Марсден посочи с края на молива една точка на екрана и каза:

– Ето тази, според мен, е розова. Но може и да ми се струва.

Кинрад се наведе и впери очи в екрана.

– Прекалено малка е. За сега нищо не може да се каже. Почти колкото главичка на карфица.

– Значи, напразно съм се надявал.

– Може и да не е напразно. Може очите ви да са по-чувствителни към цветовете.

– Да попитаме нашия Сократ – предложи Марсден.

Бертели заразглежда едва забележимата точка, като ту се приближаваше до екрана, ту се отдалечаваше, отначало от едната, после от другата страна. Накрая я погледна с присвити очи.

– Навярно е нещо друго – съобщи той, зарадван от направеното откритие, – защото нашето Слънце е оранжевочервено.

– Цветът изглежда розов поради флуоресцентния слой на екрана – с раздразнение обясни Марсден.

– Не знам – съкрушено призна Бертели.

– Ама че помощник имам!

– В случая може само да гадаем, твърде далеч е – каза Кинрад. – Само желание не е достатъчно, ще трябва да изчакаме, докато се приближи малко повече.

– До гуша ми дойде това чакане – с ненавист каза Марсден, гледайки към екрана.

– Но нали се връщаме у дома? – напомни Бертели.

– Знам. И това ще ме довърши.

– Не искате да се върнете? – с недоумение запита Бертели.

– Много искам – Марсден с досада пхна молива в джоба си. – Мислех, че на обратния път ще е по-леко, просто защото се връщаме. Решил съм. Жадувам за зелена

трева, синьо небе и простор. Не мога повече да чакам.

– А аз мога – гордо каза Бертели. – Защото трябва. Ако не можех, щях да полудея.

– Нима? – Марсден огледа иронично Бертели и намръщеното му лице взе да се прояснява. Накрая се чу лек смях. – А колко време ви е нужно за това?

Продължавайки да се смее, той излезе от командната кабина и се отправи към столовата. Когато завиваше по коридора, зачу се силният му смях.

– Какво смешно има? – удивен запита Бертели.

Кинрад откъсна поглед от екрана и внимателно го изгледа.

– Как става така, че всеки път, когато някой започне...

– Да, капитане?

– Не, нищо.

Корабът летеше напред, тресейки се: всичките му части и детайли стенеха.

Появи се Вейл – дежурството му бе свършило, отиваше в столовата. Беше нисък, широкоплещест, с дълги, силни ръце.

– Има ли нещо!

– Не сме уверени – Кинрад посочи точката, сияеща сред множеството подобни

точки. – Марсден мисли, че е нашето Слънце. Може да е прав, а може и да не е.

– Не знаете? – запита Вейл, като гледаше втренчено Кинрад, без да се обръща към екрана.

– Ще узнаем, когато му дойде времето. Още е рано.

– Нова песен запяхте, а?

– Какво искате да кажете? – рязко запита Кинрад.

– Преди три дена ни казахте, че Слънцето може да се покаже всеки момент на екрана. Това ни повдигна духа – а ние имахме нужда. Не съм свикнал да хленча, но трябва да призная: и аз се нуждая от нещо подобно – той измери Кинрад със злобен поглед. – Колкото е по-обещаваща надеждата, толкова по-силно е разочарованието.

– А аз, например, не се разочаровам – рече Кинрад, – Три дена повече или по-малко е незначителна грешка, като се има пред вид, че връщането трае две години.

– Да, ако курсът е правилен. А аз не съм уверен.

– Тоест мислите, че не съм в състояние да дам правилните координати?

– Мисля само, че дори и най-способните могат да сгрешат – упорстваше Вейл. – Нима първите два кораба не се отправиха към прадедите?

– Не поради навигационни грешки – с дълбокомислен вид подхвърли Бертели.

Вейл го изгледа презрително.

– Та вие разбирате ли нещо от космическа навигация?

– Нищо – призна си Бертели с гримаса на човек, на когото са извадили зъб и кимна към Кинрад: – Но той разбра.

– Обратният маршрут беше изчислен от покойния капитан Съндерсън – каза Кинрад с пламнало лице. – Проверях изчисленията десетки пъти и Марслен също. Ако ви се вижда малко, проверете ги сам.

– Аз не съм навигатор – сърдито рече Вейл.

– Тогава си затворете устата и нека другите...

– Но аз не съм я отварял! – неочаквано се възмути Бертели.

– Какво не сте отваряли? – погледна го с недоумение Кинрад.

– Устата – обидено рече Бертели. – Не знам защо все с мен се заяждате. Всички се заяждат с мен.

– Грешите – каза Вейл. – Той...

– Ето, виждате ли, пак аз греша. Аз винаги греша. Никога, според вас, не съм прав.

Бертели въздъхна силно и, размърдвайки мудно огромните си крака, се потътри с мъченически вид към коридора.

Вейл го проследи с изумен поглед и каза:

– Изглежда страда от мания за преследване. И то човек, който се има за психолог.

Вейл се наведе към екрана и съсредоточено го зараглежда.

– Коя според Марсден е Слънцето?

– Ето таз – посочи Кинрад.

Вейл впери алчен поглед в светещата точица.

– Да се надяваме, че е прав – каза той и излезе.

На другия ден у Арам се прояви същият синдром, който погуби Вейгарт. Седеше си най-спокойно до Нилсен и побутваше яденето с вид на човек, който няма апетит. Изведнъж, без да каже нищо, и без да промени израза на лицето си, скочи и хукна навън. Нилсен се опита да го задържи, но не успя. Арам изскочи като куршум в коридора и затича към люка. Нилсен хукна подире му, а след него и Кинрад. Бертели замря на мястото си с вилица в ръка, вперил безизразен поглед в отсрещната стена, наострил големите си уши, за да чува какво става в коридора.

Хванаха Арам в момента, когато с трескава бързина се опитваше да превърти винта на люка в обратната посока. Дори и да го въртеше правилно, едва ли щеше да успее

да отвори люка. Слабото му лице бе преbledняло, задъхваше се от напрежение. Нилсен го обърна към себе си и го удари с юмрук в челюстта. Ударът бе по-силен, отколкото изглеждаше отстрани. Мъничкият и крехък Арам се олюля и, загубвайки съзнание, се свлече на пода. Нилсен потърка кокалчетата на пръстите си и, промърморвайки нещо под носа си, провери добре ли е завинтен винтът. После отнесоха Арам на леглото му. Нилсен остана да го пази, а Кинрад отиде за спринцовка. Арам трябваше да прекара следващите дванадесет часа в сън. Това бе единственото средство в такива случаи – изкуствено предизвиканият сън даваше възможност на възбудения мозък да почине и на опънатите нерви да се успокоят.

Когато се върнаха в столовата, Нилсен каза на Кинрад:

– Добре, че не бе взел пистолета.

Кинрад кимна мълчаливо. Знаеше какво има пред вид Нилсен. Когато Вейгарт се опита да избяга от кораба с кислороден балон, отбраняваше се от тях с пистолет в ръка и не им позволи да се доближат. Не можеха да се хвърлят върху него, без да рискуват живота си, а не биваше и да проявяват жалост. Наложиха се да го застрелят, преди да бе станало късно.

Вейгарт загина на двадесетия месец от старта им.

Не можеха да допуснат още някой да загине от екипажа. Петима все пак можеха да управляват кораба, да контролират движението му и да проведат кацането. Останеха ли четирима, щяха да бъдат обречени да се носят вечно сред звездите в огромния метален ковчег.

С този проблем бе свързан и един друг, който Кинрад все не знаеше как да реши правилно. Трябваше ли да държат изходния люк заключен и ключът да е единствено у капитана? И нямаше ли това да им струва скъпо в случай на внезапна повреда? В кое има повече риск – в безумния опит от страна

на някой от екипажа да избяга или да попречиш да се спасят всички?

По дяволите – нали сега летят към къщи, а когато пристигнат, ще предаде бордовия дневник с всичко описано най-подробно и нека там по-умните глави решат проблема. Това е тяхно задължение, а неговото е да обезпечи благополучното завръщане.

Кинрад спря погледа си на Нилсен. По мрачното изражение на лицето му разбра, че и той мисли за Вейгарт. Нилсен бе умен, с високо развит интелект, чувствителен – толкова повече шансове имаше да се побърка. И Кинрад почувствува, че ако Нилсен се втурне към люка, няма да забрави да вземе пистолета.

(Следва)

¹ **аудиофобия** – страх от шум

² **клаустрофобия** – страх от затворено пространство

3 – щастливо число

Научно-фантастичен разказ

Ерик Ръсел

(Продължение от бр. 1)

Дългото заточение в огромния метален цилиндър, в който нито за миг не спираше грохотът, можеха да издържат по-тъпите, по-дебелокожите такива, за които казват, че имат кравешки мозъци. Глупаците са потърпеливи и издръжливи, ала ползата от тях е малка; умните са нужни, за да управляват кораба, но пък при тях шансовете да се побъркат, макар и временно, са по-големи. Какъв е изводът? Отговорът е: идеалният екипаж трябва да се състои от безнадеждни тъпаци с висок интелект – качества взаимно изключващи си. Изведнъж му мина през ума дали не се крие тук ключът за разгадаването на случая Бертели? Хората, които подбираха екипажа за кораба, бяха хитри и прозорливи. Не можа да повярва, че те са избрали такъв човек като Бертели, просто защото им е било все едно какво ще излезе. Изборът им е бил целенасочен и най-старателно обмислен – в това Кинрад не се съмняваше. Може би загубата на двата кораба ги бе убедила, че при съставянето на екипажа не бива да бъдат толкова строги. А може да са включили

Бертели, за да видят как ще се държи един глупак при полета?

Ако предположението му е вярно, те все пак бяха постигнали нещо – но не особено много. Навярно Бертели последен ще изпадне в паника и ще хукне към люка. Но от гледна точка на технически познания нищо не можеше да се каже в негова полза. Той почти нищо не знаеше от това, което трябваше да знае един член на космически екипаж, а и това, което знаеше, го бе научил от другите. Виртуозно проваляше всяка работа, която му възлагаха. Нещо повече: огромните несръчни лапи па Бертели представляваха истинска опасност, ако хванеха лостовете за управляване на кораба.

Вярно е, че го обичаха. В известен смисъл дори се ползваше с популярност. Свиреше на няколко инструмента, пееше, беше добър мимик, танцуваше като разглобен степ. Когато попремина раздражението, което отначало предизвика у тях, той почна да им се струва забавен и достоен за съжаление; неловко им бе да чувствуват превъзходството си над него, защото трудно

можеше да се намери човек, който да не го превъзхожда във всичко.

„Когато корабът се върне на Земята, ръководителите ще разберат, че е по-добре все пак в екипажа да няма глупаци без техническо образование – не съм уверенено реши Кинрад. – Умните глави са искали да направят един експеримент, и от него нищо не излезе. Нищо не излезе...“ Колкото повече повтаряше фразата, толкова повече се стопяваше увереността му.

В столовата влезе Вейл.

– Мислех, че отдавна сте свършили.

– Свършихме – Нилсен стана, събра трошите и посочи на Вейл освободеното място. – Аз отивам при двигателите.

Вейл взе чиния, пакет е храна и седна; изгледа Кинрад и Нилсен и запита:

– Какво се е случило?

– Арам излезе от строя, в леглото е – отвърна Кинрад.

Лицето на Вейл остана безизразно. Той забодде рязко вилицата в чинията и каза:

– Слънцето би го изкарало от това състояние. На всички ни е нужно до видим час по-скоро Слънцето.

– На света има милиони слънца – рече Бертели.

Вейл опря лакти на масата и каза многозначително:

– Там е работата, я!

Погледът на Бертели изрази крайно объркване. Той почна нервно да мести чинията си и без да иска, изтърва вилицата. Продължавайки да гледа към Нилсен, напипа вилицата, взе я откъм зъбците, навря дръжката в чинията и я поднесе към устата си.

– А не е ли по-добре с другия край? – запита Вейл, като го наблюдаваше с интерес. – Той е по-остър.

Бертели загледа внимателно вилицата си, лицето му постепенно почна да придобива разсеяно-удивен израз. Разпери ръце по детски безпомощно и, като надари събеседниците си с обикновената си извиняваща се усмивка, с ловко движение на пръстите обърна вилицата и я хвана правилно.

Вейл не забеляза топа движение, но Кинрад видя и за миг го обзе странно необяснимо чувство, че Бертели допусна малка, съвсем малка грешка, на която можеха и да не обърнат внимание.

Кинрад бе в кабинета си, когато се чу по вътрешната уредба гласът на Марсден.

– Арам се посъвзе. Бузата му се е подула, но самият е по-добре.

– Ще трябва да го държим под око. Кажете на Бертели да се навърта край него, така поне ще има някаква работа.

– Добре – Марслен помълча, после добави по-тихо: – Напоследък Вейл нещо се е вкиснал. Не сте ли забелязали?

– Според мен, нищо му няма. Понякога е нервен, но не повече от нас.

– Може би сте прав.

Гласът на Марсден прозвуча така, сякаш искаше да добави още нещо: но нищо повече не каза.

Кинрад довърши за този ден бележките в дневника, погледна се в огледалото и реши, че може да поотложи още бръсненето – малък разкош, който можеше да си позволи. Не обичаше тази процедура, а не му достигаше смелост да си пусне брада. Разни хора – разни разбирания. Облегна се във въртящото се кресло и се замисли – най-напред за планетата, която беше за тях всичко, после за хората, които изпратиха кораба в космоса, а след това за хората, които летяха в него. Шестимата, които първи достигнаха другата звезда, бяха преминали многостранна подготовка. Трима от тях (професионални космонавти), изучиха набързо, но обстойно по една област от науката, а другите трима (учени) се запознаха с атомната техника и

космонавигацията. Всеки имаше по две специалности. Той помисли малко и изключи Бертели.

След завършване на подготовката им обясниха, че всеки ще знае само името, възрастта и специалността на другарите си. Никой не бива да разпитва другите или да се опитва дори с крайчето на окото да надзърне в миналото им. Когато не познаваш живота на човека, казаха им, по-трудно може да се намери повод за ирационална вражда, заяждане и обиди. Хора с непопълнена биография имат по-малко причини за конфликти. Никой не биваше да изисква откровеност от другия.

Ето защо Кинрад не знаеше коя е причината, че Вейл е толкова раздражителен, а Марсден – по-нетърпелив от другите. Не разполагаше с никакви данни за миналото на другарите си, които биха му помогнали да разбере защо Нилсен потенциално е най-опасен, а Арам – най-неустойчив. И не можеше да изисква от Бертели да обясни присъствието си на кораба. До успешното приключване на мисията им биографията на всеки трябваше да остане забулена с плътна завеса, през която само от време на време можеше да съзре нещичко.

Мислите му бяха прекъснати от неочакваното появяване на Нилсен, Вейл и Марсден. Зад тях стояха Арам и Бертели.

– Хубава работа – промърмори Кинрад, – на пулта за управление никакъв човек!

– Включих автопилота – каза Марсден. – Нали сам казвахте, че той може да поддържа курса на кораба четири-пет часа.

– Вярно е – Кинрад изгледа лицата им. – Какво означава тая мрачна депутация?

– Преваля четвъртият ден – рече Нилсен.
– Скоро ще започне петият. А ние все още търсим Слънцето.

– И какво от това?

– Не съм убеден, че знаете накъде летим.

– А аз съм.

– Така ли е, или ни заблуждавате?

Кинрад се изправи.

– Добре, да допуснем, призная, че летим слепешката, тогава какво ще направите?

– Не е трудно да се отговори на този въпрос – каза Нилсен с тон на човек, чиито най-лоши опасения се потвърждават. – Когато умря Съндерсън, избрахме вас за капитан. Можем да отменим решението си и да изберем другиго.

– А после?

– Ще полетим към най-близката звезда и ще потърсим планетата, на която бихме могли да заживеем.

– Най-близката звезда е Слънцето.

– Да, ако се движим по правилния курс – рече Нилсен.

Кинрад извади от едно чекмедже на бюрото голям лист, навит на руло и го разгъна. Дебела черна крива линия пресичаше мрежата от дребни квадратчета, изпъстрена с кръстчета и точки.

– Ето го обратния курс – Той посочи няколко кръстчета и точки. – Като наблюдаваме непосредствено тези тела, всеки момент можем да кажем правилен ли е курсът ни. Има само едно нещо, което не знаем с абсолютна точност.

– И кое е то? – запита Вейл, като гледаше мрачно картата.

– Нашата скорост. Тя може да се изчисли само с точност плюс минус пет процента. Знаем, че курсът е правилен, но не знам точно какво разстояние сме изминали. Ето защо очаквах да видим Слънцето преди четири дена, а него все още го няма. Предупреждавам ви, че това може да продължи и десет дена.

– Когато отлитахме от Земята, фотографирахме съзвездията – каза Нилсен, като натъртваше всяка дума. – Преди малко наложихме лентата върху екрана – картината не съвпада.

– Че как ще съвпадне? – в гласа на Кинрад прозвуча раздражение. – Ние не сме в същата точка. Непременно ще има периферно изместване.

– Макар да не сме получили истинска щурманска подготовка, все нещичко разбираме – озъби се Нилсен – Вярно е, ще има изместване, но в случая то се разпространява от център, несъвпадащ с розовата точка, която според вас е Слънцето. Този център е приблизително нейде по средата между розовата точка и левия край на екрана. Интересно, какво ще кажете сега.

Кинрад въздъхна тежко и загледа картата.

– Както виждате, това е кривата. Полетът от Земята вървеше по сходна крива, само че извита в противоположна посока. Фотообектива в опашката е фокусиран по оста на кораба. Докато бяхме на няколко хиляди мили от Земята, той бе обърнат към Слънцето, но колкото повече се отдалечаваше корабът, толкова повече се отклоняваше оста му от тази посока. Когато сме пресичали орбитата на Плутон, тя вече е сочала дявол знае накъде.

Гледайки картата, Нилсен се замисли, а после попита:

– Да допуснем, че ви вярвам – колко най-много ще трябва да чакаме още?

– Вече казах – десет дена.

– Половината срок почти измина. Ще почакаме да изтече и втората му половина.

– Благодаря! – с ирония рече Кинрад.

– Тогава или ще сме се убедили, че виждаме Слънцето, или ще изберем нов капитан и ще полетим към най-близката звезда.

– А кой ще стане капитан? Трябва да хвърляме жребий – предложи стоящият най-отзад Бертели. – Може и на мен да ми се усмихне щастието да поуправлявам кораба.

– Опази бог! – възкликна Марсден.

– Ще изберем този, който е най-добре подготвен – каза Нилсен.

– Но нали затова избрахме вече Кинрад – напомни Бертели.

– Възможно е. Но сега ще изберем някого друго.

– Тогава настоявам да имате предвид и моята кандидатура. Един глупак може да провали всичко не по-зле от друг глупак.

– Видяла жабата, че подковават коня и тя си вдигнала крака – забеляза Нилсен, но в дъното на душата си чувствуваше, че Бертели някак незабелязано проваля всичките му усилия. – Например, когато вие си мърдате ушите, аз не се и опитвам дори да се меря с вас – Той изгледа останалите. – Не е ли така?

Те кимнаха усмихнати.

Това не беше триумф на Нилсен, а на някого друго. Просто защото всички се усмихваха.

Вечерта Бертели устрои поредния пир. Поводът този път не беше както досега рожденият му ден. По някакъв начин той се бе изхитрил за четири години да отпразнува седем свои рождени дни и кой знае защо никой не сметна за нужно да го изобличи. По-добре е все пак да не се прекалява и този път Бертели обяви, че гуляят е по случай издигането на кандидатурата му за поста капитан и за да спечели разположението на избирателите си. Повод не по-лош от всеки друг.

Подредиха столовата, както правеха вече двадесетина пъти. Отвориха бутилка джин, наляха на всички по равно и го изпиха с мрачна съсредоточеност. Арам както винаги почна да свири с уста, имитирайки пеенето на птици и получи обикновената порция аплодисменти. Марсден издекламира стихове за кафявите очи на малката просякиня. Нилсен така се разнежи, че изпя с дълбокия си и звучен бас няколко нови песни и бе възнаграден с ръкопляскания.

Наистина нямаше го Вейгарт с неговите фокуси. В концерта не взимаха участие Докинз и Съндерсън, Но докато очакваха

номера на премиера, малката група забрави за известно време отсъстващите.

Кой бе премиерът ли? Разбира се, Бертели! В това отношение той нямаше конкурент. И именно за това се бяха привързали към този смотан човек, и може би дори го бяха обикнали.

Почти цял час той им свири на обой и правеше такива неща с инструмента, каквито никой не бе повярвал, че е възможно. Накрая изобрази сблъскване на автомобили – тревожни звуци на клаксони, удар и яростна кавга на шофьори. Нилсен за малко не падна от стола от смях. После Бертели извади челюстите си, лицето му стана като гумено и започва някаква пантомима.

В края на осмия ден, когато налагаше една от лентите върху екрана, Марсден откри, че звездите от лентата съвпадат със звездите на екрана, нададе вик и всички дотичаха при него.

Розовата светеща точка, сега вече значително по-ярка, наистина беше Слънцето. Гледаха го и облизваха пресъхналите си от вълнение устни. Когато си затворен в бутилка, четирите години в звездните простори могат да ти се сторят четиридесет. Един след друг се отбиваха в кабината на Кинрад и ликувайки, прочитаха висящия на стената плакат:

„3 – ЩАСТЛИВО ЧИСЛО“

Новото напрежение, неприлично никак на онова, което беше досега, нави на кълбо опънатите им и без това до краен предел нерви – прекалено дълго бяха чакали това, което скоро щеше да се случи.

Духът на екипажа се повдигна. Дрънченето и тръскането вече не им се струваха досадни – сега те всяваха надежда.

И най-сетне чува едва доловимия глас на Земята. От ден на ден гласът укрепваше и ето, той вече гърмеше от високоговорителя, а от предния илюминатор се виждаше част от планетата.

– От мястото, където стоя, виждам океан лица, устремени към небето – говореше дикторът. – Над половин милион души са се събрали тук в този велик за човечеството час. Сега всеки момент може да чуете рева на първия космически кораб, завръщащ се от полета до друга звезда. Не намирам думи, за да предам...

Най-страшното бе веднага след приземяването. Оглушителна музика, гръм от приветствия, ръкувания, речи и позиране пред фоторепортьорите, кинохрониката, телевизионните обективи и пред безкрайно многото любителски кинокамери.

Най-последно всичко свърши. Кинрад се сбогува с екипажа. Ръката му усети мощното

мечешко стискане на Нилсен, лекото и сърдечно ръкостискане на Арам, плахото срамежливо докосване на Бертели.

Кинрад го погледна в печалните очи и каза:

– Е, сега те като вълци ще се нахвърлят върху всички данни, които събрахме за тях. Надявам се, завършихте книгата си?

– Каква книга?

– Е, мен трудно ще ме измамите – и той многозначително намигна. – Нали бяхте назначен на длъжността психолог?

Без да дочака отговора му, той взе бордовия дневник и се отправи към управлението.

Тук нищо не се бе изменило за тези четири години.

Бенкрофт седна на бюрото си и каза с виновна иронична усмивка:

– Пред теб е един шишко, който се радва, че са го повишили по служба и са му увеличили заплатата.

– Поздравявам те.

Кинрад остави на бюрото книгата и също седна.

– И едното и другото бих сменил с удоволствие срещу младост и приключения.

Бенкрофт хвърли пълен с жадно любопитство поглед на донесеното от Кинрад и продължи:

– Имам към теб маса въпроси, но знам, че отговорите са скрити нейде из тия страници, а ти сега навярно бързаш за вкъщи.

– Ще дойдат да ме вземат с вертолет, ако се проврат през тази навалица във въздуха. Имам на разположение още двадесетина минути.

– Тогава ще се възползувам – и Бенкрофт го загледа изпитателно. – Какво можеш да кажеш за съдбата на първите два кораба?

– Претърсихме седем планети – нищо не открихме.

– Не са кацали, не са се разбивали?

– Не.

– Значи са продължили да летят?

– Очевидно.

– Защо, как мислиш?

Кинрад се поколеба, поле каза:

– Това е само мое предположение. Мисля, че са загубили няколко човека – нещастен случай, болест. А останалите са били твърде малко, за да управляват кораба. – Той помълча и добави: – И ние загубихме трима.

– Лошо – лицето на Бенкрофт помрачня. – Кои именно?

– Вейгарт, Докинз и Съндерсън. Вейгарт умря още на отиване. Не можа да види новото слънце. Ще прочетеш сам, там всичко съм описал – Кинрад кимна към книгата. –

Другите двама загинаха на четвъртата планета, която не е пригодна за заселване.

– Защо?

– Под повърхността и живеят големи лакоми същества. Слойт на почвата е дебел шест дюйма, а под него – пустота. Съндерсън отиде да види – и изведнъж пропадна в червената мокра паст с размери четири на десет фута, която веднага го погълна. Докинз се спусна да го спасява и пропадна в друга такава паст. – Като стисна сплетените си пръсти, той завърши: – Нищо не можем да направим – нищо.

– Жалко, много жалко – Бенкрофт тъжно поклати глава. – А останалите планети?

– Другите четири също са непригодни. Две има като по поръчка.

– Това вече е нещо! – Бенкрофт погледна часовника на бюрото и заговори бързо: – Сега за кораба. Твоите доклади навярно са пълни с критични бележки. Нищо не е съвършено, дори и най-доброто, което успяхме да създадем. Какъв е според теб главният му недостатък!

– Шумът. Подлудява. Трябва да се отстрани.

– Но не съвсем – възрази Бенкрофт. – Мъртвата тишина вселява ужас.

– Ако не съвсем, да се намали поне до едно поносимо ниво.

– На изпитателния стенд е вече нов тип двигател, по-безшумен. Прогрес – все пак минаха четири години. А какво ще кажеш за екипажа?

– По-добър не сме имали.

– И ние така мислим. Този път взехме каймака на човечеството. Всеки от вас няма равен в своята област.

– И Бертели?

– Знаех, че ще ме запиташ за него – Бенкрофт се усмихна някак особено. – Искаш ли да ти кажа?

– Не мога да настоявам, но естествено бих искал да знам защо сте включили баласт в екипажа.

Бенкрофт престана да се усмихва.

– Загубихме два кораба. Единият може да е загинал случайно. Двата – не. Трудно е да повярваме, че сблъскване с метеорит или някакво друго събитие от този род с вероятност от порядъка едно на милион е могло да се случи два пъти подред.

– И аз не вярвам.

– Цяла година проучвахме този проблем – продължи Бенкрофт – и всеки път стигахме до един и същи извод: причината не е в кораба, а в хората. И веднъж чисто случайно се натъкнахме на пътя, който ни доведе до решаването на проблема. Седяхме тук и навярно за стотен път си блъскахме главите

над проклетия въпрос. Неочаквано часовникът – ето този – спря. Уитейкър от научноизследователската станция по космическа медицина го нави, тръсна го и той тръгна. И тогава Уитейкър се досети коя е причината.

Бенкрофт взе часовника, отвинти задния капак и посочи на Кинрад механизма. – Какво виждаш?

– Зъбни колелца и винчета.

– И друго нищо ли?

– Чифт пружинки.

– Уверен ли си, че е всичко?

– Във всеки случай всичко, което е важно – твърдо отвърна Кинрад.

– И ти правиш същата грешка – рече Бенкрофт, – каквато правехме и ние, когато съставяхме екипажа на първите два кораба. Създавахме огромни метателни часовници, в които зъбните колелца, пружинките и винчетата бяха хора. Зъбни колелца и пружинки от плът и кръв, подбрани толкова старателно, както се подбират частите на този извънредно точен хронометър. Но часовникът спираше. Тогава прозряхме това, за което внезапно се бе досетил Уитейкър.

– Какво беше?

– Малко смазка – усмихвайки се, каза Бенкрофт.

– Смазка? – удивен запита Кинрад, като се изправи.

– Пропускът ни е напълно понятен. Ние, хората на техниката, живеещи в епохата на техниката, сме склонни да мислим, че сме цялото човечество. Но това съвсем не е така. Възможно е да представляваме по-голямата му част, но то не се изчерпва с нас. Цивилизацията би била истински ад, ако имаше само хора, натискащи бутоните на компютрите. Получихме урок, от който някои от нас особено се нуждаеха.

– Има нещо такова – призна Кинрад.

– Пред нас стоеше и друг проблем – продължи Бенкрофт. – Какво може да служи за смазка на хората-зъбни колелца и хората-пружинки? Отговорът е: пак хора. Кои хора изпълняват ролята на смазка?

– И тогава ли изкопахте Бертели?

– Да. Семейството му е служило за смазка на двадесет поколения. Той е световна знаменитост и е носител на велики традиции.

– Никога не съм чувал за него. Под чуждо име ли бе включен в екипажа?

– Под своето собствено.

– Каква знаменитост ще е, като никой от нас не го познава? Да не би да са му направили пластична операция?

– Никаква операция не бе нужна – Бенкрофт стана, отиде до шкафа, отвори го,

порови малко, извади оттам някаква снимка и я подаде на Кинрад. – Той просто се изми.

Кинрад взе снимката и впери очи в бялото като тебешир лице. Разглеждаше калпака, нахлупен върху удължения фалшив череп, огромните боядисани вежди, извити във вечно изумление, нарисуваните червени кръгове около печалните очи, гротескния нос във формата на луковица, малиновочервените устни, ширнали се от ухо до ухо, пицната дантелена яка около врата.

– Коко!

– Двадесетият Коко, ощастливил с появяването си този свят – потвърди Бенкрофт.

Погледът на Кинрад отново се върна на снимката.

– Може ли да я взема?

Когато излезе от управлението, Кинрад видя, че предметът на мислите му тича към едно реактивно такси. Бертели подскачаше като разглобен, като вдигаше високо големите си тежки обувки, проточил напред дългата си шия, а лицето му бе уморено, печално.

Много пъти Кинрад долавяше в позите на Бертели нещо смътно познато. Сега, когато знаеше вече всичко, разбра, че вижда класическо тичане на цирков клоун, търсец нещо из арената.

Бертели настигна колата, усмихна се безсмислено, хвърли вътре чантата си и влезе сам. Таксито потегли, като изхвърли две струи газ от реактивните си двигатели под корпуса.

Кинрад стоеше и гледаше с невиждащи очи подире му, вирнал глава към небето. А мислено виждаше целия свят, виждаше го като на гигантска сцена, на която всеки мъж,

жена и дете играе прекрасна и необходима за всички роля.

И довеждайки до абсурд ненавистта, себелюбието и враждата, над актьорите царствува, свързвайки ги с връзките на смеха, клоунът.

Ако на Кинрад се наложеше пак да избира екипаж за космически кораб, той не би могъл да избере по-добър психолог от Бертели.

[»»](#)

[««](#)

Зелените нишки

Научно-фантастичен разказ

Айзък Азимов

Беше се промъкнал на кораба! Десетки чакаха отвъд енергийната бариера, когато вече изглеждаше безсмислено. Тогава бариерата беше поддала само за две минути (което показваше предимството на обединените организми пред фрагментите) и той беше отсам.

Никой от останалите не успя да се придвижи достатъчно бързо, за да премине през пробива, но това нямаше значение. И само той беше достатъчен. Не бяха необходими повече.

Тази мисъл звучеше вече по-скоро самотно, отколкото самодоволно. Ужасно нещастно и неестествено беше да си отделен от целия организъм, да си като фрагмент. Как можеха тези чужденци да понасят да бъдат фрагменти?

Това усили симпатиите му към чужденците. Сега, когато самият той беше фрагмент, чувствуваше, макар и отдалече, страшната самота, която ги караше да се плашат. Страхът, роден от самотата, диктуваше техните действия. Какво друго, освен подлудяващ страх,

можеше да ги накара да нажежат пространството на една миля около себе си, преди да приземят кораба си? Дори подземният живот на десет фута в почвата беше унищожен от жегата.

То включи приемането, жадно слушайки и оставяйки мислите на чужденците да го изпълнят. Радваше се на допира на съзнанието си с живота. Трябваше да осмисли това удоволствие. Да не се забравя!

Слушането на мислите не можеше да донесе никаква вреда. Някои от живите фрагменти на кораба мислеха доста ясно, като се имаше предвид, че бяха толкова примитивни и несъвършени същества. Мислите им бяха като тънки звънчета.

* * *

Роджър Олдън каза:

– Чувствавам се осквернен. Разбираш ли, какво искам да кажа? Непрекъснато си мия ръцете, но това не помага.

Джери Торн мразеше драмите и не си вдигна главата. Те още маневрираха в стратосферата на планетата Сейбрук и той

предпочиташе да гледа циферблатите на таблото. Накрая отговори:

– Няма смисъл да се чувствуваш така. Нищо не се е случило.

– Надявам се, че не е – каза Олдън. – Поне накараха всички да си съблекат костюмите за пълна дезинфекция. Предполагам, че нищо не е станало.

– Защо си нервен тогава?

– Не знам. Бих искал бариерата да не беше поддала.

– Кой не би искал? Това беше случайност.

– Чудя се – каза рязко Олдън. – Аз бях тук, когато стана. Нямахше причина да се претоварва веригата. Включиха допълнителна апаратура без основание. Никакво.

– Добре, де. Хората са глупави.

– Не чак толкова. Никой нямаше основателна причина. Включиха верига от две хиляди, след като цяла седмица бяха използвали допълнителни източници. Защо не и сега? Не можах да дам никакво обяснение.

– А ти можеш ли?

Олдън се изчерви.

– Не, обаче се чудя дали хората са били...
– той потърси думи – хипнотизирани от съществуването отвън.

Торн вдигна очи и срещна погледа му.

– Не бих повторил това на друго. Бариерата поддаде само за две минути. Ако нещо беше станало, ако дори само стръкче трева беше се промъкнало, бактериалните култури биха отчетели това за половин час, а колонията плодови мухички – за няколко дни. Преди да се върнем, ще го отчетат хомяците, зайците, може би – козите. Просто трябва да си втълпиш в главата, Олдън, че нищо не се е случило. Нищо.

Олдън се обърна на пети и излезе. На излизане кракът му беше на две крачки от нещото в ъгъла. Той не го видя.

* * *

То изключи приемането и остави мислите да се плъзгат покрай него неприети. Тези фрагменти не бяха важни, във всеки случай, поне доколкото не бяха пригодени за продължаване на живота. Дори като фрагменти, те бяха несъвършени. Другият вид фрагменти – те бяха различни. Той трябваше да внимава с тях. Изкушението щеше да е голямо, но той не трябваше по никой начин да издава присъствието си на борда, докато кацнат на. тяхната планета.

Прехвърли приемането към другите части на кораба, учуден от разнообразието им. Всяка част, независимо от това колко е малка, беше. достатъчна сама за себе си.

Принуди се да размисли върху това, докато тази мисъл му стана неприятна и той започна да страда за ежедневието на дома.

Повечето от мислите, които получаваше от малките фрагменти, бяха неясни и повърхностни, както можеше да се очаква. От тях не би могъл да научи много, но това значеше само, че нуждата им от съвършенството беше още по-голяма. Това го вълнуваше особено много.

Ето, онзи фрагмент, който беше приклепнал и се държеше за мрежата, която го заобикаляше. Мислите му бяха ясни, но – ограничени. Те засягаха главно жълтия плод, който компаньонът му ядеше. Той искаше плода много силно. Само мрежата помежду им го спираше да не скочи, за да си го вземе насила.

То изключи приемането в прилив на силно отвращение. „Тези фрагменти си съперничеха за храна!“

Опита се да се свърже с хармонията и мира на дома, но беше вече твърде далеко. Достигаше само Нищото, което го отделяше от нормалните.

В този момент той копнееше дори за допира с мъртвата почва между бариерата и кораба. Беше пропълзъл по нея снощи. На нея нямаше живот, но тя беше пръст от дома и от другата страна на бариерата

все още се чувствуваше утехата на останалия организиран свят.

Спомняше си момента, в който се прикрепил към повърхността на кораба, за да дочака отварянето на херметическата камера. Той влезе, движейки се внимателно между краката на излизащите. Имаше още една камера, през която беше минал по-късно. Сега лежеше тук, като фрагмент – инертен и незабелязан. Включи внимателно приемането на същия фокус. Приклепналият фрагмент яростно дърпаше мрежата. Той все още искаше храната на другия, макар че беше по-сит от двамата.

* * *

Ларсън каза:

– Не я храни, проклетата. Не е гладна. Просто я е яд, че Тили е посмяла да яде, преди тя самата да се е натъпкала до гуша. Лакома маймуна! Как искам да се върнем у дома и повече никога да не трябва да поглеждам животно!

Той се скара на по-старото шимпанзе, а то му отговори с напълно подходяща гримаса и брътвеж.

– Добре, добре – каза Рицо. – Защо тогава стоим тук? Времето за хранене свърши. Хайде да излизаме!

Те минаха покрай козите, зайците и хомяците. Ларсън каза с горчивина:

– Доброволец за изследователски полет. Герой. Изпращат те с речи и те правят гледач на животни.

– Плащат ти двойно.

– Добре, и какво? Аз не подписах само за парите. Бяха ни казали, че едва ли ще се върнем живи, че сигурно ще свършим като Сейбрук. Подписах, защото исках да върша нещо важно.

– Просто истински, идиотски герой! – каза Рицо.

– Не, но не съм болногледачка за животни.

Рицо спря, вдигна един хомяк и го потупа.

– Ей – каза той, – помислял ли си, че слизаш една сутрин и намираш тук малки хомячета, които те гледат със зелени петна вместо очи?

– Млъкни, моля ти се! – извика Ларсън.

– Малки меки зелени петна, съставени от зелени нишки! – каза Рицо и върна хомяка в клетката с внезапно чувство на отвращение.

* * *

Включи отново приемането и промени фокуса. Нямаше нито един специализиран фрагмент от дома който да няма двойник на борда. Имаше Бегачи с различни форми, имаше Летци и Плувци. Някои от Летците бяха доста големи, с доловими мисли.

Други бяха малки същества, с прозрачни крилца. Те предаваха само усещания и не добавяха нищо умно от себе си.

Имаше и Неподвижни, които като Неподвижните у дома, бяха зелени и живееха с въздух, вода и пръст. Те не мислеха. Познаваха само мътното, мътно съзнание за светлина, влага и гравитация.

И всеки фрагмент мамеше с това, че носи живот... Още не! Още не...

Той се бореше с чувствата си. Веднъж, по-рано, тези фрагменти бяха дошли и всички у дома се бяха опитали да им помогнат – твърде прибързано. От този опит не излезе нищо. Този път трябва да изчакат.

Само дано не го открият тези фрагменти! Засега всичко вървеше добре. Не го забелязаха – в ъгъла на пилотската кабина. Никой не се беше навел да го вдигне и разобличи. Някой можеше да се обърне, да погледне, после да извика и – всичко щеше да е свършено.

Сега, може би, беше чакал достатъчно. Излетяха преди доста време. Контролните апарати бяха изключени, пилотската кабина беше празна. Не беше трудно да намери процеп в таблото, който да води към част от инсталацията. Жиците бяха мъртви.

Предната част на тялото му беше пригодена за пила и с нея той преряза един проводник с подходящ диаметър. После, на разстояние шест инча, пак го срязва. Изтика отрязаната част в един забутан ъгъл на инсталационната кутия. Външната обвивка на жицата беше от кафяв изкуствен материал, а вътрешността – блестящ, червеникав метал. Той не можеше да заприлича на вътрешността, разбира се, но това не беше и необходимо. Стигаше това, че неговата кожичка беше внимателно направена по подобие на повърхността на жица.

Той се върна и обхвана двата края на прерязаната жица. Прикрепи се към тях с люлките си смукалца. Нищо не личеше отвън.

Сега не можеха да го намерят. Можеха да гледат право към него и щяха да видят само една непрекъсната жица, освен ако забележеха, че на едно място имаше две малки кичурчета мека блестяща козина.

* * *

– Забележително е – каза д-р Уейс, – че зелените нишки могат да правят толкова много!

Капитан Лоринг наливаше внимателно. Това беше малък празник. След два часа

щяха да са готови, а за два дни щяха да са отново на Земята.

– Убеден ли си, че зелената нишка е сетивният орган? – попита той.

– Да – каза Уейс. – Опитите бяха проведени при трудни условия, но бяха успешни.

Капитанът се усмихна сдържано:

– „При трудни условия“ – може и така да се каже. Аз никога не бих поел риска, който ти пое, за да ги проведеш.

– Глупости. Всички ние – на борда на този кораб, сме герои, доброволци, изобщо – велики хора! Тромпети, военна музика, фанфари! Ти също пое риска да дойдеш тук.

– Ти пръв мина през енергийната бариера.

– В това нямаше особен риск – каза Уейс.

– Аз обгарях земята пред себе си, и освен това бях с подвижна бариера около себе си. Глупости, капитане, всички ще си вземем медалите, когато се върнем, нека ги вземем без степенуване.

Млъкнаха, за да отпият.

– Да наля ли? – попита капитанът.

– Не, благодаря. Вече пих повече, отколкото трябва.

– Тогава – последно – за пътуването. – Той вдигна чаша по посока на планетата Сейбрук, която вече не се виждаше. Само слънцето й изглеждаше като светла звезда в

илюминатора. – За зелените нишки, които откри Сейбрук.

Уейс кимна.

– Късметлия. Ние, разбира се, ще забраним тази планета.

– Това ми изглежда недостатъчно – каза капитанът. – Винаги може да се случи някой да кацне случайно и да не притежава проникателността и смелостта на Сейбрук. Представи си, че не взриви кораба си като него! Представи си, че се върне в някое населено място!

Капитанът говореше сериозно и мрачно.

– Мислиш ли, че те някога биха създали собствен междупланетен транспорт?

– Съмнявам се. Но нямаме никакви гаранции, разбира се. Те просто имат съвсем други интереси. Доколкото знаем, на планетата не съществува дори каменна брадва.

– Надявам се, че си прав. О, Уейс, би ли отделил малко време на Дрейк?

– Този от Галактик Прес?

– Да. Щом се върнем, историята за планетата Сейбрук ще се публикува и аз мисля, че е по-добре да не я драматизират. Помолих Дрейк да се посъветва с тебе – ти си биолог, и то с голям авторитет. Имаш ли нещо против?

– За мен ще бъде удоволствие.

Капитанът уморено затвори очи и поклати глава.

– Главоболие ли имаш?

– Не. Просто си мислех за бедния Сейбрук.

* * *

Той беше уморен от кораба. Преди малко се почувствува за миг като преобърнат наопаки. Това го обезпокои и той потърси обяснение у Мислещите.

Изглежда корабът беше преминал огромно разстояние. Мислещите бяха радостни. Беше уморен от кораба – толкова безполезен беше той. Фрагментите бяха умни в своите рамки, но това беше само мярка за тяхното нещастие, в края на краищата. Това, което не можеха да намерят у себе си, те се бореха да открият в неживата материя. В своето несъзнателно търсене на съвършеното те строяха машини, бродеха в пространството, търсеха, търсеха...

Той знаеше, че тези същества никога няма да открият докрай това, което търсеха. Поне дотогава, докато не им го дадеше. Той потрепери при тази мисъл.

Съвършенство!

Фрагментите нямаха дори представа за това. „Съвършенство“ е бедна дума! В своето невежество те дори биха се

съпротивлявали срещу него. Като кораба, който дойде пръв. В него имаше много Мислещи.

С каква радост беше посрещнат първият кораб на планетата! Той си спомняше силния шок, когато разбраха, че гостите са фрагменти, а не свършени. Шокът премина в съжаление, а съжалението – в действие. Не беше ясно как точно щяха да се включат в общността, но нямаше никакво колебание. Всяко живо същество беше свещено и място за него щеше да се намери – за всички, от големите Мислещи до малките бактерии.

Но беше допусната грешка. Не бяха анализирали правилно начина на мислене на фрагментите. Мислещите разбраха какво бяха направили и то никак не им хареса. Те се страхуваха, не разбираха.

Изградиха първо бариера, а по-късно се самоунищожиха, взривиха кораба си. Нещастни, глупави фрагменти.

Този път, обаче, щеше да бъде различно. Щяха да бъдат спасени, независимо от желанието им.

* * *

Джон Дрейк не би признал охотно, но – той беше твърде горд с умението си да работи с фототипа. Имаше портативен модел, който

представляваше тъмна пластмасова дъска – шест на осем, с цилиндрични издатини на двата края, които придържаха рулото тънка хартия. Машината влизаше в тъмнокафяв кожен калъф, снабден с ремък, който я придържаше към колана – върху единия хълбок. Цялото нещо тежеше около половин килограм.

Дрейк можеше да работи на нея с двете си ръце. Пръстите му се движеха плавно и леко, натискаха определени места по гладката повърхност и думите се нареждаха беззвучно.

Той погледна началото на разказа си, после д-р Уейс:

– Какво мислите, докторе?

Добре започва.

– Бих могъл да започна със самия Сейбрук. Още не са пуснали неговия случай. Бих искал да съм чел оригиналния доклад. Как изобщо е бил изпратен той?

– Мисля, че Сейбрук прекарал последната нощ, предавайки го по радиото. Когато свършил, спрял моторите и след една милионна от секундата превърнал кораба в малко облаче пара, а с него – себе си и екипажа.

– Какъв човек! От самото начало ли следяхте случая, докторе?

– Не от началото – тихо каза Уейс, – от получаването на доклада на Сейбрук.

Не можеше да не се върне назад, в спомените си. Той беше прочел доклада, съзнавайки още тогава колко прекрасна трябва да е изглеждала планетата, когато експедицията на Сейбрук я достигнала. Практически тя беше копие на Земята с изобилен растителен свят и чисто тревопасен животински свят.

Единствено малките кичурчета зелена козина (колко често употребяваше той тази фраза в своите думи и мисли!) изглеждали странни. Никакъв жив организъм на планетата нямал очи. Вместо тях – тези косъмчета. Дори растенията, всеки стрък, или лист, или цвят притежавал две петънца по-пищно зелено.

После Сейбрук забелязал, удивен и умилен, че няма никаква борба за храна на планетата. Всички растения отглеждаха месести израстъци, които животните ядяха. Те порастаха отново за няколко часа. Никакви други части не бяха докосвани. Изглеждаше, като че ли растенията хранеха животните по нареждане на природата, Самите растения не растяха в прекалено изобилие. Можеше да ги вземе за култивирани, толкова разумно бяха разпределени по повърхността.

Колко ли време, чудеше се Уейс, Сейбрук беше наблюдавал странния закон и ред на планетата? Това, че насекомите не са прекалено много, въпреки че птиците не ги ядат: че гризачите не се роят, въпреки че няма месоядни, които да ги спират.

После идваше случаят с белите мишки. Това подсети Уейс:

– О, една поправка, Дрейк. Първите животни не бяха хомяци, а бели мишки.

– Бели мишки – каза Дрейк и нанесе поправката в бележника си.

– Приготвил дори бактериални култури (Сейбрук беше акуратен човек) и открил, че всеки бацил има микроскопични зелени петънца.

Дрейк беше учуден.

– Това е нещо повече от сведенията – или поне от сведенията, които аз имах. Но ако животът на планетата Сейбрук е организиран като едно-единствено същество, как е станало това?

– Как? Вашите клетки как са организирани в едно цяло? Вземете една отделна клетка от тялото си, дори мозъчна клетка. Какво е тя сама по себе си? Нищо. Малко парче протоплазма, с не по-големи способности за нещо човешко от една амеба. Дори по-малко способности, защото не може да живее сама. Но вземете клетките заедно и получавате

нещо, което може да изобрети космически кораб или да напише симфония.

– Разбирам – каза Дрейк.

– Целият живот на планетата Сейбрук е един организъм. В определен смисъл – на Земята, също, но там зависимостта е основана на борба – вълча зависимост. Бактериите се справят с азота, растенията – с въглерода. Животните ядат растения и се изяждат помежду си. Бактериалното гниене унищожавя всичко. Кръгът се затваря. Всеки граби колкото може и на свой ред е ограбен.

– На планетата Сейбрук всеки организъм има свое място, както всяка клетка в нашето тяло. Бактериите и растенията осигуряват храна, чийто излишък се поглъща от животните, като те от своя страна дават въглероден двуокис и азотни отпадъци. Нищо не се произвежда в по-малко или по-голямо количество от необходимото. Нито една група живи същества не се размножава повече, отколкото трябва, точно както нашите клетки спират да се размножават, когато има необходимият брой от един вид. Когато техният брой не престане да се увеличава, ние наричаме това „рак“ и това е фактически животът на Земята, биологичната организация, която ние имаме, сравнена с тази на планетата Сейбрук. Един голям рак. Всеки вид, всеки индивид се стареа да се

разпростре колкото може повече, за сметка на другите видове и индивиди.

– Говорите като че ли планетата Сейбрук ви харесва, докторе.

– Да, донякъде. Животът изглежда по-разумен и аз разбирам тяхното отношение към нас. Представете си, че една от вашите клетки може да осъзнае значението на човешкото тяло в сравнение със своето собствено значение. Да разбере, че това съвършенство е резултат от съюза на много клетки в едно общо, по-висше цяло. И след това си представете, че разбере за съществуването на самостоятелни клетки с отделен живот и нищо повече. Може би ще почувствува много силно желание да привлече нещастниците в организацията. Може би ще ги съжалява, ще бъде овладяна от особен мисионерски дух. Съществата на планетата Сейбрук – или съществото: би трябвало да е в единствено число – вероятно чувствува точно това.

– Доста силно нещо – промърмори Дрейк.

– Изключително – каза остро Уейс. – Всеки негов фрагмент е силен. Ако му се предостави време, дори един единствен бактерий от планетата Сейбрук може да превърне цялата Земя в единен организъм. Ние имаме вече експерименталните доказателства за това.

Неочаквано Дрейк каза:

– Знаете ли, мисля, че съм милионер, докторе. Можете ли да пазите тайна?

Уейс кимна учудено.

– Имам си сувенир от планетата Сейбрук – каза Дрейк усмихнат. – Само едно камъче, но като се има предвид шумът, който ще се вдигне около планетата, заедно с това, че отсега нататък тя ще бъде забранена, камъчето ще бъде единственото нещо, което хората някога ще видят от нея. За колко мислите, че ще мога да го продам?

Уейс зяпна.

– Камъче? – той грабна твърдия сив предмет, който му показваше Дрейк. – Не трябваше да правите това! Вие нямате право!

– Знам. Затова ви питах можете ли да пазите тайна.

Уейс не можеше да отговори. Зъбите му тракаха. Той само посочи. Дрейк дойде бързо и погледна камъчето. То беше същото като преди, освен, че светлината го осветяваше така, че се виждаха две малки зелени петънца. Като погледнеш от много близо – това бяха кичурчета зелена козина.

* * *

Той беше обезпокоен. На кораба се чувствуваше нещо тревожно. Подозираха присъствието му на борда. Как беше

станало това? Той още нищо не беше направил. Дали друг фрагмент от къщи се беше промъкнал и не беше внимавал достатъчно? Това би било невъзможно без неговото знание – не беше намерил нищо, въпреки че беше проверил кораба изцяло.

После подозрението намаля, но не стихна напълно. Един от Мислещите все още разсъждаваше за това и беше много близо до истината.

Още колко остава до кацането? Нима цял един свят ще бъде лишен от съвършенство? Той се притискаше здраво до срязаните краища на жицата, за чиято имитация беше специално отгледан, страхуваше се, че ще го разкрият, страхуваше се за своята алтруистична мисия.

* * *

Д-р Уейс се беше заключил в стаята си. Вече бяха в Слънчевата система и след три часа щяха да кацнат. Той трябваше да мисли. Имаше три часа, за да реши.

Дяволското „камъче“ на Дрейк беше част от организирания свят на планетата Сейбрук, разбира се, но то беше мъртво. Било е мъртво, когато за пръв път го е видял, а дори и да не е било, сигурно е умряло, след като го сложиха в хипер-атомната камера и го превърнаха в чиста топлина. Бактериалните

култури все още бяха нормални, когато Уейс ги прегледа.

Не това тревожеше Уейс сега.

Дрейк беше взел „камъчето“ през последните часове от престоя им на планетата – след като бариерата беше поддала. Ами ако поддаването беше резултат на бавен и неотстъпен умствен натиск от страна на съществото на планетата? Ако части от него са чакали да проникнат, когато падне бариерата? Ако камъчето не е било достатъчно бързо и се е придвижило малко след като бариерата е била възстановена, то е било убито от нея. Тогава то е останало там и е чакало Дрейк да дойде и да го вземе.

Това беше „камъче“, а не обикновена форма на живот. Значеше ли това, че то беше някакъв вид форма на живот? Организмът на планетата би могъл да сътвори нарочно едно същество, което да прилича на камъче, да изглежда невинно, да не е подозрително. С други думи, камуфлаж – остроумен и опасно успешен камуфлаж.

Дали някое друго маскирано същество е успяло да мине през бариерата, преди тя да бъде възстановена – с подходяща форма, която да не буди подозрение у хората на кораба?

Дали изглежда като обикновена попивателна? Или като пиронче от старомодния стол на капитана? И как ще го открият? Могат ли да претърсят целия кораб, за да намерят издайническите зелени кичурчета? Дори индивидуалните микроби?

А защо камуфлаж? Дали то възнамерява да остане скрито за известно време? Защо? За да дочака кацането на Земята ли?

Евентуална инфекция след кацането не би могла да бъде спряна с взривяването на един кораб. Бактериите на Земята, мекотелите, ферментите и протозоите биха били заразени първи.

За една година новородените щяха да достигнат неизброими количества.

Уейс затвори очи и си каза, че може и да не е толкова лошо. Няма да има повече болести, защото бактериите няма да се множат за сметка на носителите си, напротив, ще се задоволяват с това, което им е достатъчно. Няма да има свръхнаселение. Няма да има повече войни, престъпления, алчност.

Човечеството ще намери покой, като стане едно болтче от биологичната машина. Човекът ще бъде брат на микроба или на чернодробната клетка.

Той стана. Искаше да поговори с капитан Лоринг. Те трябваше да изпратят доклада си и да унищожат кораба, както Сейбрук.

После пак седна. Сейбрук беше имал доказателства, докато той имаше само съмнението си, предизвикало от гледката на две зелени петънца върху едно камъче. Можеше ли да убие двестата човека на борда само заради едно съмнение?

Трябваше да мисли!

***

Той трепереше. Защо трябваше да чака? Ако можеше просто да се справи с тези на борда. Сега!

Но една по-хладна, по-разумна част от него му казваше, че не може. Малките размножителни щяха да се издадат за 15 минути, а Мислещите непрекъснато следяха за това. Дори на една миля от повърхността на планетата им щеше да е прекалено рано, защото те пак можеха да се самоунищожат.

По-добре да изчака, докато главните камери се отворят и въздухът на планетната духне размножителите на хиляди страни. Тогава ще бъде готово! Още един свят – организиран, свършен.

Той чакаше. Машините глухо работеха, за да контролират приближаването на

кораба: лек тласък при допира на кораба с повърхността на планетата, после...

Приемаше радостните мисли на Мислещите и неговата собствена радост им отговаряше. Скоро те щяха да могат да приемат мисли като самия него. Може би не точно тези фрагменти, а фрагментите, които ще израснат от онези, които могат да продължават живота.

Главните камери трябваше вече да се отворят.

И всяка мисъл спря...

***

Джери Торн си помисли: „Нещо не е наред!“ Той каза на капитан Лоринг:

– Извинявайте! Като че ли има недостиг на енергия. Камерите не се отварят.

– Сигурен ли сте, Торн? Светлините са запалени.

– Да, капитане, в момента търсим повредата.

Той излезе и отиде към Роджър Олдън при кутията с електроинсталацията за камерите.

– Какво има?

– Чакай малко, де! – Олдън работеше. – Боже мили! Проводникът за камерите е скъсан!

– Какво? Не може да бъде!

Олдън вдигна прекъснатите жици и показва техните чисти, блестящи краища.

Доктор Уейс дойде при тях. Изглеждаше измъчен.

– Какво става? – гласът му трепереше.

Обясниха му. На дъното на кутията в единия ъгъл стоеше прерязаният проводник. Уейс се наведе – на пода лежеше черно парченце. Той го пипна с един пръст и то се размаза, оставяйки сажди по пръста му. Уейс ги избърса разсеяно.

Може би нещо е замествало липсващия проводник? Нещо живо, което само е приличало на жица, но все пак се нагрело,

умряло и се овъглило за части от секундата, когато инсталацията за камерите била включена.

– Как са бактериите? – попита той.

Един от екипажа отиде да провери, върна се и каза:

– Всичко е нормално, докторе.

В това време жицата беше направена, камерите – отворени, и д-р Уейс излезе навън – в света на хаоса – на Земята.

– Хаос ли? Нищо подобно! – каза той, като се смееше малко странно. – Нека така да си остане!

Среща на Прайла

Научно-фантастичен разказ

Боб Шоу

Кендър чакаше вече няколко хиляди години, когато видя втория космически кораб. С първия го бяха докарали и оставили на тази планета, където няма дори и следа от храна, където две нажежени слънца седемнадесет месеца от годината изливат непрекъснато огнени потоци, така че скалите се стопяват и потичат като черни реки. Ако Кендър не притежаваше способността да променя тялото си, отдавна да е умрял от глад, жажда и зноя. Всъщност, той и така бе почти мъртъв, но не му оставаше нищо друго, освен да чака.

И той чакаше.

* * *

– Хващам се на бас на десет телера – подхвърли Сарджнър на Войсей, – че от този хълм ще видим кораба.

– Как, вече?!

Войсей нетърпеливо се разшава в креслото и взе да върти нониуса на локационната апаратура.

„Виж го ти, „вече“! – помисли си Сарджнър. На него му се струваше, че бяха изминали сто години, откакто корабът-майка изхвърли

на южния полюс на тази черна планета шестте си снимачни модула, а после се извиси отново в небето, за да направи спирала и да се спусне на северния полюс. За извършване на цялата маневра на кораба му бе нужен само половин час, а хората в снимачните модули трябваше да се потят дванадесет дена под тройното натоварване, докато машините преброят повърхността на планетата.

Пети модул стигна гребена на хълма; хоризонтът – линията, отделяща звездния мрак от мъртвия мрак на планетата – се премести и Сарджнър видя на пет мили от себе си светлините, хвърляни от „Сарафанд“ в равнината.

– А ти, Дейв, излезе прав – каза Войсей. (Сарджнър се усмихна, защото долови нотка на уважение в гласа на Войсей). – Май първи ще се върнем на кораба. Не виждам светлините на другите модули.

Сарджнър кимна. Строго казано, шестте модула трябваше да се намират винаги на еднакво разстояние от кораба-майка, образувайки около него идеален кръг. Така

беше през по-голямата част от пътя, когато апаратите точно спазваха графика на снимането, за да може данните, предавани от тях на кораба-майка, да постъпват винаги едновременно от шестте еднакво отдалечени точки. Всяко отклонение от графика можеше да доведе до неточност в картата на планетата, която се оформяше на стенд, от корабната електронно-сметачна машина. Радиусът на обхвата на всеки снимачен модул се равняваше на петстотин мили. И когато до кораба оставаха двеста и петдесет мили, можеха да смятат, че са привършили работата си. По традиция при последните мили си устройваха нещо като състезание – с шампанско за победителя.

Модул Пети току-що пресече ниските, но със стръмни склонове хълмове. Сарджнър предполагаше, че поне два от модулите тепърва ще преодоляват това препятствие. Хубаво щеше да бъде, ако завърши службата си в картографското управление с печалба шампанско.

От високоговорителя забоботи гласът на капитан Емук, който се намиреше на борда на кораба-майка.

– Говори „Сарафанд“. Всички модули за геодезични снимки да спрат. Изключете моторите и не мърдайте, докато не получите специално нареждане. Това е заповед!

Още не бе стихнал гласът на Емук, когато избухна страшна врява – геодезистите от модулите като подплашени заприказваха едновременно и от високоговорителя се посипаха сърдити възгласи.

Пети модул продължаваше да върви напред в мрака, сякаш нищо не се бе случило.

– Изглежда е станала някаква грешка – рече Сарджнър, – но ти, Войсей, все пак спри машината и изключи моторите.

– Защо? Емук просто се е побъркал! Че какво би могло да се случи...

Без никакво предупреждение ултралазерна светкавица от „Сарафанд“ разсече нощта на святкащи късове и склонът на хълма пред петия модул се издигна към небето. Войсей рязко натисна спирачките и машината, след известно боксуване, спря почти до светещия край на траншеята, оставена от ултралазера. По покрива на модула оглушително затрополиха посипалите се камъни, после настъпи мъртва тишина.

– Говори „Сарафанд“! – отново загърмя микрофонът. – Повтарям: нито един снимачен модул да не се опитва да се приближава до кораба. Иначе ще бъда принуден да унищожа всеки, който наруши заповедта!

Сарджнър включи канала за разговори.

– Ало, Емук. Говори Сарджнър, от модул Пет. Капитане, не е ли по-добре все пак да ни обясните какво е станало?

Настъпи кратка пауза, после Емук отново заговори:

– На картографски снимки тръгнаха шест модула, а сега сте седем. Нужно ли е да добавям, че единият е излишен?

* * *

Тревогата като тръпка мина по тялото на Кендър. Изведнъж осъзна, че е допуснал грешка. Изплаши се не защото пришълците го бяха преждевременно открили, нито пък защото имаха по-лошо оръжие от него.

Грешката му бе друга: бе допуснал машината, чийто облик бе копирал, да стигне толкова близо до космическия кораб, че да я забележат от борда. Тревогата му попремина, когато долови вълни на страх и объркване, идващи от хората в машините. Същества с подобна психика не можеха да му създадат особени трудности.

Той спря като тях, изпращайки напред лъч светлина и от време на време серия радиовълни на същата честота, на която предаваха пришълците, модулирана с тяхната речева плетеница. Нали бе Кендър, най-умното, най-способно и най-самотно същество във Вселената. Единственото

нещо, което можеше да прави сега, бе да чака.

* * *

Дванадесетте човека говореха едновременно, като се опитваха да си обяснят съобщението на Емук.

Седмият модул се появи на планета, където няма никаква атмосфера, на планета не само абсолютно безжизнена, но и стерилна в буквалния смисъл на думата. Дори и най-издръжливият вирус не би могъл да оцелее под лъчите на двойното слънце на Прайла.

Обади се пак Емук.

– Готов съм да чуя предложенията ви какво да правим по-нататък, но се изказвайте поотделно.

Нотката на упрек в гласа му бе достатъчна, за да стихне глъчката мигновено, но Сарджнър почувствува, че паниката у екипажа се усили. Бедата бе там, че работата в геодезичните модули не беше станала професия – смятаха я за твърде проста. Хората се заемаха с нея за година – две, докато се съвземат, та после да започнат нещо самостоятелно. И сега мисълта за опасността ги накара да изпаднат в паника.

Сарджнър едва се сдържа да не избухне, но се овладя, като се сети, че и той самият за

малко не се поддаде на паниката. Постъпил бе на работа в картографското управление преди шестнадесет години заедно с двамата си братовчеди. Те отдавна бяха напуснали и открили собствена фирма, в която доста пари бе вложил и Сарджнър. Сега Крис и Карл настояваха или да почне да участва в работата на фирмата, или да си изтегли капитала. Ето защо се наложи да уведоми официално началството, че смята да си подаде оставката. На тридесет и шест години бе решил да заживее най-после по човешки: да играе голф, да лови риба, а може би и да се ожени и създаде семейство. Жалко, че седмият модул се изпречи на пътя му.

– Капитан Емук, изглежда преди нас тук е идвал някакъв друг картографски кораб – бързо заговори Гилпси от модул Три. – А може и принудително да е кацнал.

– Не – твърдо отвърна Емук. – Такава възможност е изключена. Сарджнър натисна клавиша на канала за разговори и запита:

– А дали няма тук някаква подземна станция?

– Картата на планетата не е напълно готова, но корабният компютър прегледа всички данни, с които разполагаме. Отговорът е отрицателен.

В разговора пак се намеси Гилпси от модул Три.

– Доколкото разбрах излишният модул не е направил никакви опити да установи връзка с кораба или с нас. Защо?

– Предполагам, че нарочно се е заврял сред нашите модули, за да може да се добере по-близо до кораба. С каква цел – засега не знам, но това никак не ми харесва.

– Добре, но сега какво ще правим?

Въпросът бе зададен едновременно от няколко модула. Последва дълго мълчание, после Емук отговори:

– Дадох командата „Стоп!“ на всички модули, защото не исках да излагам на риск кораба. Но сега виждам, че се налага да рискуваме. Разрешавам на всички модули да се приближат до кораба на разстояние хиляда ярда. Всеки, който се приближи повече, ще бъде унищожен, и то без предупреждение. Разбрано? А сега: „ходом марш!“

Когато модул Пет спря на хиляда ярда от „Сарафанд“, в далечината зад кораба се виждаше само една светлина. Геодезистът я загледа втренчено.

– Бих искал да знам какво е онова там – каза Войсей.

– Ами просто вземи и го попитай – отвърна Сарджнър.

Войсей седя няколко секунди неподвижен.

– Добре, ей сега ще попитаме.

Той включи канала за разговори.

– Ало, говори Войсей, модул Пет. Ние сме вече край кораба. Кой е следващият, който се приближава там?

– Ламерекс, първи модул – зачу се познат глас. – Здравейте Виктор, Дейв! Радвам се, че ви виждам... ако само сте наистина вие.

– Разбира се, че сме ние, а ти какво си помисли? – Зачу се малко неестественият смях на Ламерекс.

– Даже не смея да мисля...

Войсей понечи да изключи микрофона, но се отказа.

– Надявам се, Емук ще разбере кой не е истинският модул и ще направи на пух и прах тази седмица, преди тя да ни е скроила нещо.

– Ами ако тя няма намерение нищо да предприема? Може би иска просто така да ни подразни – забеляза Сарджнър и извади един сандвич. Смяташе, че ще похапне солидно на борда на кораба, но явно обедът се отлагаше.

– Какво имаш пред вид? – запита Войсей.

– Даже на Земята има птици, които могат да имитират човешкия глас; маймуни, които обичат да подражават на хората, и то без всякакви задни мисли. Просто такава им е поведението. Може и в случая да имаме работа само с един свръхподражател,

приемащ формата на всеки предмет, който види, просто така без дори да го желае.

– Същество, способно да приема формата на четиридесетфутова машина?! Ама че го каза, Дейв. Повярвах ти за драмбонсите, но сега прекаляваш.

Сарджнър сви рамене и продължи да яде сандвича. Бе видял драмбонсите по време на двадесет и първата си експедиция, на планета с огромна притегателна сила. Това бяха животни с формата на колела, кръвта на които, за разлика от хората и по-голямата част от другите живи същества, си стоеше на едно място, постоянно долу, а тялото им непрекъснато се въртеше, осигурявайки циркулацията. Врелият и кипял геодезист много трудно успяваше да убеди новациите, че драмбонсите наистина съществуват – драмбонсите и стотиците други не по-малко странни същества. Главният недостатък на днешните свръхскоростни рейсове беше в това, че пътешествията не обогатяваха разума и не разширяваха кръгозора. Войсей, например, се намираще на пет хиляди светлинни години от Земята, но понеже не бе видял и изживял дългия път, мислено все още не бе напуснал орбитата на Марс.

На видеоекрана на модул Пет постепенно се появиха и другите машини, накрая и седемте модула се строиха на еднакво

разстояние от черната островърха кула на „Сарафанд“, образувайки правилен кръг. Капитан Емук мълчеше, докато машините извършваха маневрата, но от високоговорителя продължаваха да се чуват реплики, подхвърляни от екипажите на модулите. Някои, като видяха, че всички са живи и здрави и че нищо лошо не се случва, с всеки изминат миг все повече се отърсваха от страха. Зачуха се дори и шеги...

Смехът секна, щом заговори Емук:

– Преди да изслушам предложенията ви – каза той спокойно, – искам да ви напомня заповедта – да не се приближавате до кораба, да спазвате разстоянието хиляда ярда. Всеки, който я наруши, ще бъде незабавно унищожен. Сега да пристъпим към разискванията.

Пръв наруши радиомълчанието самоувереният и рязък глас на Полен от модул Четири. Участвувал бе в шестнадесет експедиции и сега пишеше книга за впечатленията си. Наистина, не бе позволил на Сарджнър да види ръкописа му, но Сарджнър подозираше, че Полен го е представил в комичната роля на някакъв всезнаещ космически вълк.

– На мен ми се струва – почна високопарно Полен, – че в случая имаме

работа с класическа задача по формална логика...

– По-кратко, Полен – сърдито го прекъсна някой.

– Добре. И така, фактът си остава факт. Трябва да намерим изход от създалото се положение. Основните параметри на задачата са: има шест наши, неразличаващи се по нищо машини и промъкнала се сред тях седма...

Сарджнър рязко натисна клавиша на канала за разговори.

– Внасям поправка – каза той спокойно.

– Кой се обажда, Сарджнър ли? – запита Полен. – Както казах, седмата машина...

– Внасям поправка.

– Пак ли е Сарджнър? Какво искаш, Дейв?

– Аз ли? Просто искам да ти помогна в логическите разсъждения, Клифорд. Имаме работа с шест машини и едно много интересно живо същество...

– Какво?!

– Да... С тъй нареченото сиво същество.

Сарджнър изчака търпеливо, докато стихне глъчката, като поглеждаше под око сърдитото лице на Войсей. Нима и той самият е изглеждал така, когато за първи път бе чул за това създание? Преданията за него бяха разпространени на планети, където спомените на коренните обитатели се губеха

в далечното минало. Както обикновено, те бяха поизопачени, но във всички имаше нещо неизменно: сиви същества, борба с местните обитатели, поражение.

Сивите същества не бяха оставили никакви следи, така че армията от земни археолози не можа да открие нищо конкретно, свързано с тях, но митът продължаваше да съществува. И най-интересното за този, който умее и иска да слуша беше, че разказвачите – независимо от това как изглеждаха, какъв начин на живот водеха: дали ходеха по земята, летяха из въздуха, плаваха или пълзяха – наричаха сивите същества със същото име, с което наричаха и себе си.

– Какво е пък това сиво същество? Какво представлява? – въпроса зададе Карлен от втори модул.

– Голямо сиво чудовище, което може да се превръща във всеки предмет или във всяко живо същество – обясни Полен. – Сарджнър не може да направи крачка без него и го мъкне из цялата Галактика.

– То не може да се превърне във всеки предмет – възрази Сарджнър. – То може да изменя само външния си облик, а вътре си остава все същото сиво същество. Ти можеш и да не се съгласяваш с мен, Клифорд.

– Разбирам те, Дейв. Сивото същество би потвърдило всяка твоя дума.

– Да помолим капитан Емук да провери в блоковете, където се съхраняват данните за чуждите форми на живот и да определи: първо, каква е вероятността да съществуват сиви същества; второ, каква е възможността седмият модул да е сиво същество.

Сарджнър забеляза, че този път не последваха шеги и въздъхна с облекчение. Ако излезеше прав, тогава нямаха време за разговори. В същност те и без това имаха малко време. Яркото двойно слънце вече изгряваше на хоризонта, образуван от назъбените върхове на далечните планини. През следващите седемнадесет месеца планетата щеше да се движи твърде близо до тези две нажежени тела, и на Сарджнър му се искаше по това време да е колкото се може по-далеч от Прайла I. Но не само хората искаха това.

* * *

Кендър бе доста удивен, когато забеляза, че с все по-голям интерес следи мислите на тези създания.

Сивите същества никога не бяха създали машини, те разчитаха на силата, ловкостта, бързината на големите си сиви тела, способни да приемат всякаква форма. Освен вроденото пренебрежение към техниката

Кендър бе прекарал няколко хиляди години в този адски свят, където не биха издържали никакви машини, колкото и добре да са конструирани. Затова го потресе мисълта колко много са зависими тези крехки създания от своите изделия от метал и пластмаси. Най-вече го порази откритието, че металните черупки им служат не само като средство за придвижване, но и за запазване и поддържане на живота. Кендър опита да си представи за минута как поверява живота си на грижите на сложния и често развалящ се механизъм и самата мисъл го накара да потрепери от страх. Побърза да я отхвърли и да съсредоточи страшния си разум върху задачата как да се промъкне колкото се може по-близо до кораба, за да подтисне волята и разума на всички, които седят в него. Това трябва да направи най-напред с оня, когото всички наричат капитан Емук, и то да го направи преди оня да е пуснал в ход страшното си оръжие.

Спокойно, превъзможвайки все по-засилващото се чувство на глад, Кендър се приготви за атака.

* * *

Сарджнър удивен загледа дясната си ръка. Искеше да изпие чаша кафе, за да намокри пресъхналото си гърло и посегна

към тръбичката. Ръката му с мъка се издигна на четвърт дюйм от креслото и безсилна отново падна на облегалката. Опита инстинктивно да си помогне с лявата ръка, но и нея не можа да раздвижи и тогава осъзна, че е парализиран.

Геодезистът гледа цяла минута тъпо пред себе си, а когато се опомни, усети, че се е изтощил от усилието да раздвижи вдървените си мускули. Струйки студена пот полазиха по цялото му тяло. Взе да преценява обстановката, като се мъчеше да разбере защо все още може да управлява очните си мускули.

Партньорът му също бе парализиран – само едва забележимо потрепване на лицевите мускули издаваше, че Войсей е жив. На някои планети геодезистът бе срещал животни, които се защитаваха, като се обкръжаваха с поле, способно да подтисне нервната дейност на другите животни. Такива същества имаше най-вече на планети с много голяма притегателна сила, където хищниците бяха също така вяли и бавни като жертвите си. Сарджнър опита да заговори партньора си, но, както и очакваше, не бе в състояние да управлява гласните си връзки.

Изведнъж до съзнанието му стигна, че от високоговорителя продължават да говорят.

– Какво има толкова да мислим – казваше Полен. – Обикновена логическа задача за първокурсници. Точно по твоята част, Емук. Например, ти посочваш номера на модула и му даваш команда да се оттегли на толкова и толкова ярда. По такъв начин истинските шест машини се отделят от седмицата или по команда се отдръпват едновременно две...

Сарджнър прокле неспособността си да се движи и че не може да натисне клавиша на канала за разговори, за да запуши, докато не е късно, устата на Полен, но в това време думите на говорещия бяха заглушени от пронизителния вой на някаква радиостанция. Сарджнър с чувство на облекчение разбра, че бе почнал да действа седмият модул. Полен за малко не подписа на всички смъртната присъда.

По-целесъобразно щеше да бъде да помолят Емук да обстреля поред всеки модул със слаб лазерен лъч. Дори ако сивото същество би било в състояние да издържи такова лъчение, спектрографският анализ щеше да открие, че той има друг химически състав. Можеше още да се нареди на всички модули да пуснат в равнината малките си ремонтни работи. Сарджнър се съмняваше, че сивото същество би могло да извърши

маневрата – нали трябваше да се раздели на две части.

Главният недостатък на всички тези способности е, че сивото същество не би дало на хората време да действуват. Правилното решение, ако има такова, трябва да даде мигновен отговор, и Сарджнър не вярваше, че е способен да го открие.

Само по силата на навика той продължаваше да анализира положението, като разглеждаше поотделно данните, с които разполагаха, и изведнъж разбра какво означават гласовете, които се чуваха от високоговорителя. Щом Полен и другите можеха да разговарят, значи те бяха извън обсега на сивото същество. Значи то може да въздейства на хората само от определено разстояние.

Откритието го въодушеви. Сарджнър огледа видеоекраните. Наблизо до него се намираха два модула. Останалите четири машини бяха доста далеч – на отсрещната страна на кръга; той забеляза, че една от тях мигаше с фаровете си, правейки плахи опити да мине на връзка с помощта на морзовата азбука. Нямаше смисъл Сарджнър да си губи времето за дешифриране на предаваното съобщение – отчасти защото отдавна бе забравил тази азбука, а и защото цялото си внимание бе съсредоточил върху двамата си

съседни, единият от които навярно бе врагът. Високо в небето на фона на звездите замигаха светлини от „Сарафанд“ – Емук отговаряше с бързи серии от точки и тирета.

Продължаващият вой на чуждата радиостанция пречеше на Сарджнър да мисли, но той не се предаваше. Смътна, още неизяснена напълно идея, бе почнала да се оформя в мозъка му. Като че ли има някакво противоречие...

Войсей протегна дясната си ръка към командното табло и включи двигателите. За миг Сарджнър реши, че състоянието на парализиране е свършило, но веднага се убеди, че самият той все така не може да помръдне нито ръката си, нито крака. Лицето на Войсей бе бяло като тебешир, на брадичката му блесна слюнка и Сарджнър разбра, че партньорът му действа като механизъм, управляван дистанционно от седмия модул. Май бе дошъл последният им час. Сивото същество бе решило да подкара модула им към кораба, за да отвлече вниманието на Емук. Врелият и кипял геодезист едва не получи удар при мисълта че на друго можеше и да отвлече вниманието, но не и на Емук и че той, без да се замисли, ще превърне в пара всеки, който пристъпи невидимата граница от хиляда ярда.

Модулът бавно тръгна по грапавата почва.

Сарджнър предприе още един отчаян опит да се освободи от невидимите нишки, които сковаваха движенията му, но напразно. Какво бе замислил седмият модул? Неговият радиус на действие е ограничен, така че явно е решил да направи тази маневра, за да може сам да се промъкне близо до кораба. Но ако е така, значи има надежда.

Истината като лъч озари мозъка на Сарджнър, но в същия миг той още по-силно се изплаши. „Аз знам истината – каза си той, – но не бива да мисля за нея, защото сивото същество умее да чете мисли от разстояние. Ако почна да мисля за това...“

Ръцете на Войсей лежах на лоста за управление на двигателите и модул Пет пое напред.

„...Ако сивото същество узнае, че... Престани! Мисли за нещо друго, за шампанското, което може би вече никога няма да опиташ, за драмбонсите, въртящи се в собствената си кръв, но в никакъв случай не мисли за... Ах, за малко не се изтървах... Почти си помислих за... Ааа, няма да мога да се сдържа... Емук!!!“

* * *

Разстоянието, отделящо Кендър от космическия кораб, беше вече толкова малко, че ако бе в по-добра форма, щеше да

го преодолее с два скока. Сега ще му е нужно повече време. Но Кендър твърдо знаеше, че никой не ще успее да го спре. Спусна се напред. След него, малко по-бавно, отколкото очакваше, потеглиха към кораба и двете машини, които бе взел под свое управление. Едно от съществата, седящи в тях, се мъчеше напразно да подтисне някаква своя мисъл, но сега нямаше време да се занимава с него. Като менеше в движение окраската и формата си, Кендър благополучно измина нужното разстояние и тържествуващ заби волята и разума си в кораба.

Никакъв ефект.

И тогава, със сила достатъчна да унищожи мигновено всяко живо същество, го удари ултралазерен лъч. Болката бе мъчителна. Такава страшна болка още не бе изпитвал. Но по-лошо от всякаква болка бяха мислите, които прочете в ума на онзи, който се намираще в кораба – ум студен, суров и решителен.

За първи път страхът скова съзнанието на Кендър.

После беше мъртъв.

Грешката му се състоеше в това, че се бе опитал да подчини на волята и ума си такова създание като капитан Емук.

* * *

Сарджнър погледна табелката с лаконичния надпис над корабната изчислителна апаратура.

На табелката пишеше:

Е. М. У. К.

Електронна Машина за Управление на Кораба.

На този изкуствен разум членовете на екипажа поверяваха живота си от първата до последната минута при всяка картографска експедиция.

Той се облегна сит и доволен в креслото, запали лула и огледа благосклонно помещението. По време на тържествения обед бе взел твърдо решение и знаеше, че е правилно. Задоволяваше го напълно ролята на най-опитния член на експедицията. Нека някои го изобразяват в книгите си в смешен вид, а братовчедите му да го изключат, ако искат, от сделките си – той има намерение да остане в картографското управление, докато издържи. Това е неговото призвание, това е животът му.

Срещу него на масата Полен записваше в бележника си нещо за експедицията.

– И тогава ли ти, Дейв, осъзна, че сивото същество просто не е в състояние да разбере машинната философия? – запита Полен.

– Да. Сивите същества никога не са използвали машини. Подведоха го и няколкото хиляди години, прекарани на Прайла I, където никаква машина не би издържала – нашият здраво свързан с машините живот се оказа за него нещо непостижимо.

Сарджнър погледна видеоекрана – ниско над планетата светеше яркото двойно

слънце – и го обзе мимолетно чувство на симпатия към огромното сиво същество, чиито останки се търкаляха на черната обгорена равнина. Това същество така трепереше за живота си, че и през ум не му минаваше да повери грижите за него на някого другогосвен на самия себе си.

[«](#)

Скок, дълъг 1000 години

Научно-фантастичен разказ

Кирил Буличов

Нашата станция, толкова обширна – тръби коридори, кълба лаборатории и складове с гориво, плетеница от стоманени въжета и гравитационни площадки – нашата станция за пътник в приближаващ се звезден кораб изглежда само като зелена искрица в екрана на локатора. А за три седмици не съм обиколил още всичките ѝ лаборатории, не съм се запознал с всичките ѝ обитатели.

– Не спите ли, професоре?

Познах гласа на Силвия Хо.

– Не. Мисля. Угасих лампата, защото така по-лесно се мисли.

– Нима може да се мисли специално? Аз ходя и мисля, ям и мисля, разговарям и мисля.

– По-рано и аз не забелязвах как мисля. И едва сега, в седмата десетица, осъзнах, че мисленето заслужава да бъде отделено в самостоятелен процес.

– Шегувате се, професоре. Отбих се при вас само за минутка. Капитанът ме помоли да ви напомня, че след половин час включваме екрана.

– Благодаря. Идвам.

Седнах на леглото и едва успях да се заловя за скобата. От сутринта имаше безтегловност. Преди опитите с екрана спираха въртенето – насочваха станцията с точност до микрон. Не обичам безтегловността. Няколко минути се удивявах на възможностите на тялото си. После бързо ти омръзва, уморява те, почва да ти се гади от нея и ти пречи да спиш.

– Спите ли, професоре?

– Не. Ти ли си, Тайк?

– Нали не сте забравили, че след половин час включваме екрана?

– Идвам, идвам.

Потърсих с крак под кревата обувките с магнитните подметки. Те леко се плъзгат по пода, но само с голямо усилие могат да се вдигнат. Хората, които живеят тук отдавна, приличат на къркобегачи, а аз – на новак, стъпил за първи път на леда.

Поседях около минута, вслушвайки се в леките шумове, носещи се из станцията. Звучите, колкото и да ти се струват слаби, са удивително доказателство за живота – пълен контраст на безнадеждната пустош на

космическото пространство. Ето, изтрака тенджерата в камбуза, забоботи роботът, изсъска въздухът в климатичната инсталация, в отговор забръмча като комар някакъв уред в лабораторията, измяука котенце... Котенцата трябва да са осем. А може би и повече. Те изскачат от вратите с настръхнала козинка, плават пред очите ти из въздуха и гледат да се заловят с нокти за нещо сигурно.

– Дойдохте ли, професоре? Днес е вашият ден.

Това е руският физик. Физиците си свършиха работата, сега чакат и се вълнуват заедно с нас.

– Денят е общ за всички ни – отговарям, – и преди всичко за Силвия.

Силвия седи в ъгъла далеч от екрана, върху остриите ѝ колени има бележник. Усмивва ми се благодарно и плахо. Не се страхувай, мишле, никой няма да те изгони. Днес е наистина нашият ден. Ние със Силвия сме единствените специалисти, за които ще работи екранът. Останалите са го проектирали, направили изчисленията, монтирали, настроили. А ние ще гледаме. Силвия е антрополог. Аз – историк.

– Горещичко е а, професоре? – пита Тайк. Той е коленичил пред отвореното табло на пулта за управление.

– Дори ти се прииска да отвориш прозореца – казва руският физик. – В космоса.

– Ще се простудиш – рече капитанът. – Дано не ни подведат физиците, професоре.

Капитанът седна в креслото пред самия екран, голям, върху цялата стена, черен и затова бездънно дълбок.

– Има още петнадесет минути – каза Ричърд Темпест.

Всички наоколо бяха спокойни, дори прекалено спокойни. В лабораторията пристигаха безшумно, като кънкобегачи, техниците, спираха се пред пулта, баеха му нещо, подхвърляха си тихо някакви реплики, повечето непонятни за мен. Постепенно лабораторията се изпълни със зрители. Стана тясно. Някои от младите си свалиха обувките и се настаниха на стената срещу екрана под самия таван, увисвайки на скобите.

– Седнете тук, по-наблизо – каза капитанът. – А къде е Силвия?

Парасвати ми отстъпи мястото си. Хванах се здраво за облегалките на креслото и се почувствувах по-уверен.

– Аз все още не вярвам – каза Силвия, като гледаше Тайк, който наведен над микрофона, предаваше някакви цифри в апаратната.

Тайк се изправи, огледа ни като пълководец пред сражение, погледна към екрана и каза:

– Светлина.

– Да бъде светлина – прошепна руският физик.

Лампите в лабораторията угаснаха и разноцветните индикатори по пулта засияха по-ярко.

– Започвайте – казаха от апаратната.

Върху черната елипса на екрана се появи светло облаче, зародило се нейде вътре, в дълбочината му, то ставаше все по-ярко, по-голямо, приближаваше се, като се разпростря върху целия екран и по него пробягаха зелени искри. Това трая минута, а после екранът внезапно стана син и в долната му част се откроиха ръждиви и бели петна, сякаш изображението не беше във фокус.

– Получава се – каза Парасвати. – Доста по-добре от вчера.

– Ах! – рече Силвия.

Сякаш вълшебник дръпна булото от екрана, увеличи контрастността на изображението и пред очите ни се появи обикновен земен пейзаж, толкова реален и релефен, като че ли екранът бе прозорец към съседен свят, облян от жарко слънце, пропит с прах и свеж полъх. Синята ивица се

превърна в небе. Върху охрата на пясъка се откроиха къщи, дълбоки коловози на тесен път и редки палми.

– Всичко е наред – каза Тайк. – Улучихме, на мястото сме.

– Вярно ли е? – запита капитанът.

– Една минута – казах.

Беше пладне. Облачета прах се виеха над земята, изровена и изпотъпкана от биволи. Обвито в бамбукови скелета и покрито с рогозки от тръстика, се извисяваше строящо се здание. То бе логичният център на сцената, която наблюдавахме. Към него се точеха върволица каруци, натоварени с жълти тухли. По скелето, балансирайки върху огъващите се бамбукови пръти, се изкачваха полуголи хора. Горе се трудеха каменари. В лявата част на екрана се виждаше веранда, чиито стълбове бяха богато украсени с резба. Пред нея дремеха двама воители с копия в ръце...

– Е, какво ще кажете, професоре?

Всички в лабораторията очакваха моя отговор.

– Да, това е Паган – казах. – Краят на единадесети век.

– Ура! – подвикна някой тихо.

– Сполучихме ли? – запитаха по микрофона. Дежурният в апаратната се вълнуваше.

– Ура! – отвърна му руският физик.

– Да вдигнем професора – предложи лукавият Тайк.

– Аз нямам никаква заслуга. Ако покажете това изображение на десетина други учени, и те щяха да ви кажат същото.

– Но вие го казахте пръв!

След нервното напрежение имаха нужда от разтоварване. Все пак по-добре мен да вдигнат, отколкото Силвия. Гледах само да не се ударя в някой уред, макар че нямаше такава опасност – полетях плавно и солидно като балон. Мъчителите ми литнаха също подире ми, от което в полумрака на лабораторията, осветена от слънцето на далечния свят, зашава многоръко и многоглаво чудовище. И ако хората от екрана погледнеха към нас, щяха да умрат от страх.

– Гледайте – каза Силвия, която се бе свила в ъгъла, за да избегне всеобщото ликуване. – Гледайте, човек!

Сбръчкан сух старец носеше глинено гърне. Вървеше толкова близо, че можеха да се преброят бръчките по лицето му. И дори ни се стори чудно, че не ни вижда. Поспря за миг, обърна глава към нас, въздъхна и продължи. Погледът му сякаш попари веселото настроение. Хората се свлякоха долу като есенни листа.

– Искаше като че ли да ни каже: „Какво надзъртате?“, пък не знае на какъв език да говори с нас.

– Жалко, че изображението няма звук.

– А професорът щеше ли да разбере какво говорят?

– Едва ли. Изминали са почти хиляда години.

– Разкажете ни, професоре, нещо за тях.

– Няма ли да ви е скучно?

– Не, никак.

– Дори не знам откъде да започна – казах. Не обичам да бъда център на внимание. Още повече, че все не можех да се отърся от чувството, че съм узурпатор. Самозванец. Главното в случая не е историята. Главното е, че хората най-после ще успеят да надзърнат в миналото си.

По екрана пробягаха тъмни линии, земята се олюля.

– Увеличи мощността – рече капитанът на Тайк.

– Смущенията след малко ще изчезнат – каза Тайк.

– Разправяйте, професоре.

– Владенията на тази велика държава се простирани от Хималаите и планините на Южен Китай до Бенгалския залив. Съществувала е двеста и петдесет години, Паган е бил столицата ѝ. Сградата в скелета

е храмът Ананда. Първият от гигантските срамове на Паган, построени по време на цар Чанзита. Този храм, както и повечето храмове и пагоди, общият им брой е около пет хиляди, се издига в центъра на Бирма, на брега на река Иравади.

– Запазен ли е още?

– Да.

Старецът с гърнето пак мина по екрана. Тежко му беше и горещо. Едва сега осъзнах, че и в залата е много горещо. Изведнъж екранът притъмня. Последното, което видяхме, беше – как към стареца изтича момиче и взе гърнето. Черни светкавици нашариха древния град и не можахме да разгледаме добре лицето на момичето.

Запалиха изкуственото мъртво осветление горе на плоския таван. Капитанът каза, като ставаше предпазливо от креслото:

– Сеансът свърши.

– А може в същност всичко това да ни се е сторило?

– Всичко е заснето – рече Тайк. – Още сега мога да ви прожектирам филма.

Хората не бързаха да се разотидат. Лабораторията приличаше на кинозал, където току-що е бил прожектиран филм, невероятно талантлив, странен и неочакван.

– Тайк, предай в апаратната да включат въртенето. До утре.

Капитанът ми помогна да се добера до вратата.

– Великолепно – казах му.

– А вие, професоре, отказвахте да дойдете тук.

– Нима знаете?

– Да.

– Аз съм консерватор. Трудно ми беше да повярвам в хроноскопията.

Аз наистина бях отказал да отлеля за станцията. Убеждавах ректора да избере по-млад човек, не толкова зает. „Добре – казвах му, – да допуснем, че тази хроноскопия има здрава научна основа. Да допуснем дори, че при определени условия може да се открие точка в пространството, чието собствено време тече с хиляда години закъснение спрямо сегашното време. Да допуснем дори, че от тази точка може да се надзърне към Земята. Но какво ще видим от това разстояние?“ Ректорът бе нетърпелив, но вежлив. Такъв си беше и преди двадесет години, когато държа при мен изпит по история на Бирма. У него винаги се долавяше някаква учтива снизходителност към събеседника независимо от това дали е негов учител или един от подчинените му професори. „Не – отвърна той, – не сте прав. Със същия успех можете да кажете, че локомотивът няма да тръгне, защото не са

впрегнали в него коне. Никой не би разрешил да се положи толкова труд години наред, за да се построи тази станция, ако хроноскопията бе мит. Щом физиците смятат, че екранът на станцията ще надзърне в Бирма през единадесети век, значи така ще бъде... – Ректорът оправи на темето несъществуващата си коса и ме погледна укорително: толкова години вече живееш на този свят, нима се съмняваш във всесилието на науката? После се усмигнах добродушно: – Във всеки случай бихме искали на станцията да отиде най-добрият познавач на историята на Бирма. Казвам ви го не само като ректор, но и като ваш бивш ученик. И ако ви е скъп престижът на университета...“ Той млъкна и ми предложи чаша студен портокалов сок. Докато пиех сока, си мислех: „А защо пък да не отида? Та нали не съм ходил досега по-далеч от Луната?“

Станцията се появи отначало като зелена искрица в локаторния екран, превърна се постепенно в плетеница от тръби, кълба и стоманени въжета, посрещна ме е ръкостискането на непознати хора, повечето млади, и с жегата си. На станцията бе като в Рангун през майска вечер – влажно от близките мусонски облаци, душно, защото заблудените в листата на тамаринда слънчеви лъчи подгрят въздуха.

– Отоплителната ни инсталация нещо не е в ред – каза Тайк, млад човек, чиито дълги ресници хвърляха сянка върху изпъкналите му скули. – Вчера беше само осем градуса. Но търпимо.

Капитанът ме заведе в каютата.

– Добре, че дойдохте. – каза той. – Значи не сме работили напразно.

– Защо?

– Ами вие сте много зает човек. И щом сте могли да изоставите работата си, значи хроноскопията заслужава да се заемем сериозно с нея.

Капитанът се шегуваше. Той вярваше в хроноскопията, вярваше, че екранът ще работи и искаше и аз да повярвам.

Оттогава изминаха три седмици и в мое лице ентузиастите (а тук нямаше неентузиастични) спечелиха ревностен привърженик. Три пъти за това време екранът светваше, изпълваше се с разноцветни облаци, подаряваше ни мимолетни непонятни образи, но нищо повече. И ето, най-после видяхме Паган.

В седем часа по бордово време се събирахме в лабораторията. Един сеанс на ден. Двадесет и седем минути. После изображението излизаше от лъча...

Първоначалното ми предположение, че верандата с украсените с резба колони

принадлежи на двореца на цар Чанзита, се потвърди на следващия ден, когато по средата на сеанса в далечината се извиха облачета прах и от тях изскочиха конници. Яздейки напето, те стигнаха пред стъпалата. Стражниците се изправиха, вдигнаха копия. Към верандата се приближи слон с обкован с мед бивни. На гърба му под златен чадър седеше човек с едри черти на лицето. Познах го. По статуята, която толкова пъти съм виждал в полутъмната централна зала на храма Ананда. Художникът го бе изобразил правдиво. Сега вече не се съмнявах, че майката на царя, както уверяваха хрониките, наистина е била индианка.

– Кой е този? – запита Тайк.

– Цар Чанзита – учудих се аз, – Нали виждате.

– Професоре, вие сте великолепен – рече капитанът. – Разбира се, че е цар Чанзита. Всички го познаваме още от детинство.

Царят бе придружаван от първосвещеника, чиято личност пак ми бе добре известна от хрониките – Ши и Арахан, сбръчкано добро старче. Той не последва царя в двореца, а взе да дава някакви указания на архитекта на Ананда, даже му нарисова арките върху пясъка с бастуна си.

Този ден видяхме как надзирателите бият с бамбукови пръчки провинили се в нещо

работници. Зрелището бе ужасно, струваше ни се, че виковете на хората проникват през вековете и милиардите километри в лабораторията. На другия ден върху пясъка, там, където бяха извършили екзекуцията, се тъмнееха петна кръв. Към края на сеанса се появи вятър и ги засипа с пясък.

Животът на моите далечни прадеди беше тежък, страшен и жесток. Златният пек, според хрониките легендите, не издържа проверката, И толкова по-удивителен изглеждаше храмът Ананда, съвършен, лек, благороден, призван да прослави във вековете Паганската държава. Той гордо се извисяваше над страданията на хората и се превръщаше в паметник на онези, които все пак не бяха преживели напразно живота си на Земята.

Старецът, който носеше вода първия ден, имаше дъщеря (а може би внучка). Всички на станцията я познаваха, неспокойните физици се хващаха на бас дали ще се появи и на другия ден. Тя бе тънка и гъвкава като тръстика. Черните ѝ коси бяха прибрани на кичур на тила и украсени с малки бели цветчета. Кожата ѝ имаше цвета на тектонията, очите ѝ приличаха на планински езера. Не ме упреквайте в романтично преувеличение – точно такава съм я запомнил, именно тези сравнения ми

хрумнаха, когато я видях за първи път. И щом аз, старият човек, говоря за момичето така приповдигнато, какво остава за младите. Само Силвия бе недоволна. Тя гледаше Тайк. А Тайк гледаше паганското момиче.

Веднъж, без да искам, дочух следния разговор между Силвия Хо и Тайк.

– Все пак ние гледаме нещо като спектакъл – каза Силвия.

– Да не искаш да кажеш, че всичко е измислено?

– Почти.

– Но те са реални. И ние не знаем какво ще стане утре с тях.

– Професорът знае. Тези хора са умрели преди около хиляда години. Останал е само храмът.

– Но те са като живи, погледни как тя се усмихва...

– Тя никога не ще те види.

– Нали аз я виждам.

– Но тя е умряла преди хиляда години! Нима може човек да се влюби в несъществуваща личност?

– Що за глупости говориш, Силвия? Отде го измисли, че съм се влюбил?

– Би ли искал и днес да съществува?

– Да, бих.

– Ти си полудял...

Седях в креслото, те не ме забелязваха. Усмехнах се, когато Силвия бързо излезе от залата, притиснала до гърдите си папката с рисунките и фотографиите на жителите на паганското царство. Тайк отиде при пулта и взе да се рови в схемата, подсвирквайки си нещо тъжно. Приличаше на човек, влюбил се в Нефертити – в запечатания върху камъка прекрасен момент от далечното минало.

След три дена се случи ново събитие, което развълнува всички, понеже станцията взимаше присърце това, което ставаше в Паган. Пристигнаха кхмерски пратеници. Може би човек, незапознат с историята на Бирма, трудно би разбрал възмущението ми, когато познах, че уморените от дългия път дългокоси, богата облечени хора, са кхмерски посланици. Те слязоха от коленичилите слонове и слуги разтвориха над тях златни чадъри – знак на знатност и власт. Да, това бяха кхмери, от държавата, граничеща с Паган. И може би, именно днес, утре или в други ден щеше да се разреши дългият спор между историците – дали Паган е плащал данък на Ангкор, или е права хрониката на Дхамаян Язовин, който твърди, че кхмерските царе са признавали властта на Паган.

Посланиците влязоха в двореца. Подире им носеха кутии с подаръци, чаши с бетел,

подноси с плодове. Около двореца се събра тълпа любопитни и видяхме как работниците бързо почнаха да свалят скелетата и рогозките от храма Ананда – явно щяха да го показват на високите гости.

През нощта се наложи да взема приспивателно. Сънят все не идваше. Всеки момент посланиците можеха да си заминат и за мен и за историята щяха да останат скрити ония дребни подробности, по които можех лесно да определя какви са били истинските отношения между бирманците и кхмерите – древни съперници и велики строители.

...И отново светна екранът. Тълпата любопитни около двореца се беше увеличила. Следователно, казах си, и на сърцето ми олекна, те не са заминали. Откъм кладенеца се зададе нашето момиче, носеше кана в ръце. Остави я на стъпалата пред верандата и заприказва с един от стражата. Нравите в Паган изглежда са били прости, стражникът не изпъди момичето. Приказваха за нещо оживено с нея. После към тях се присъедини монах в синя тога на горските братя, надзърна през перилата в двореца и вторият стражник му подвикна нещо весело. Дебел, лъснал от мазнина човек, явно от дворцовата челяд, излезе на верандата, вдигна каната и отпи от водата.

Тайк забрави пулта. Гледаше момичето. Хвърлих незабелязано поглед към Силвия. Тя се преструваше, че чете задълбочено бележките. Един от кхмерските посланици бавно и тържествено се появи в края на екрана и спря до перилата, гледайки разсеяно към храма. Зад него, потрепвайки с бастуна, се появи Ши Арахан, първосвещеникът. Той попита нещо кхмера и физикът, който седеше до мен, „преведе“ въпроса му:

– Е, харесва ли ви нашият храм?

Кхмерът отвърна нещо. Физикът пак „преведе“:

– Бива си го. Но нашите са по-хубави.

Тайк гледаше момичето. То бе вперило очи в кхмера. За нея той бе екзотичен представител на чужд, недосегаем свят. Кхмерът явно усети погледа й, обърна се към Шин Арахан, усмихна се и каза нещо. Физикът бавно „преведе“:

– Вашите момичета са по-хубави от храма.

Някой зад нас се изсмя. Тайк се намръщи. Шин Арахан кимна и също погледна момичето. То отстъпи смутено назад. Стражниците се разсмяха. Кхмерът взе да убеждава нещо Арахан, като сочеше с обкичения си с пръстени пръст момичето, но първосвещеникът, усмихвайки се вежливо,

явно му се противопоставяше. „Дайте ми я“ – настоява високият гост – преведе физикът.

– Млъкни – прекъсна го Силвия.

– И наистина млъкни – подкрепи я Парасвати. – Какво ще правим без нея?

Тайк не ги чуваше. Гледаше екрана. Кхмерът се прибра явно недоволен. Аз казах:

– Съвсем ясно е, че Паган не е бил васал на кхмерите. Иначе Шин Арахан не би посмял да откаже на посланика. Той е бил голям дипломат. Ако, разбира се, кхмерът наистина е настоявал да му подари момичето.

– Добре ще е, ако само с това се размине... – каза Парасвати.

И той излезе прав. Шин Арахан постоя малко на верандата, замислен за нещо, скрил очи в мрежата от бръчки. Изглеждаше, като че ли нищо не вижда. Но когато момичето се качи на пръсти на верандата, да вземе каната, Шин Арахан изведнъж подвижна нещо на стражниците, обърна се и бързо се прибра в двореца. Стражниците се спуснаха към примрялото момиче и един от тях я побутна в гърба с копието си. Момичето покорно тръгна пред тях и тълпата зяпачи на площада се отдръпна да им стори път. Сеансът свърши.

Този път никой не напусна лабораторията. Когато запалиха осветлението, видях, че

всички са вперили очи в мен, сякаш можех да им обясня случилото се и главно да ги убедя, че нищо няма да направят на момичето.

– В най-добрия случай – казах, – Шин Арахан е заповядал да махнат момичето от очите на кхмера. Може да познава баща й, може да я е съжалил.

– А в най-лошия?

– Не знам. Лошите варианти са винаги повече от добрите. Възможно е първосвещеникът да е решил все пак да изненада кхмера и при заминаването да му връчи подаръка. Възможно е момичето да е оскърбило с нещо кхмера и ще бъде наказано...

– Но то нищо не каза...

– Толкова малко познаваме техните нрави. Вечерта Тайк дойде в каютата ми.

– Ще полудея, професоре – каза той.

– С нищо не мога да ти помогна. Помъчи се да разбереш, че това е илюзия, по чудо запазен документален филм и ние сме първите му зрители.

– Невъзможно ми е да повярвам. Искаше ми се да изключа екрана. Сякаш тогава тя би могла да избяга. В тъмното. Сякаш с това бих прекъснал веригата от събития.

Тайк отиде да провери уредите, за да не би някаква случайна повреда утре да

попречи на сеанса... Но този ден нищо особено не се случи.

Наистина видяхме стареца. Той бе коленичил в прахта пред стъпалата на двореца и молеше стражниците да го пуснат, но сега те бяха строги и неразговорчиви. Значи, опасност все още заплашваше нашето момиче. От храма бяха свалили последното скеле и го лъскаха. До основите му изкопаха малка, но дълбока яма, от двореца до главния вход на храма постелеха рогозки и войници с къси криви мечове разгонваха любопитните да не стъпват върху пътеката.

Изглежда главните събития щяха да станат утре.

Интересно създание е човекът. До преди два дена ме вълнуваше единствено проблемът – какви са взаимоотношенията между Паган и Ангкор. Кой на кого е бил васал? Този въпрос е важен за историята на Бирма, но едва ли интересуваше някого друго, освен мен. В деня на последния сеанс, когато щеше да стане осветяването на храма Ананда – събитие особено тържествено поради присъствието на чуждестранните гости – вече не мислех за васалите и царете. Тревожех се единствено, както и другите обитатели на станцията, за съдбата на момичето, чиято снимка

украсяваше всяка втора каюта. За да върнем нейната усмивка, всички бяхме готови да извършим нещо безразсъдно. Но бяхме безсилни да го извършим.

– Позиция – дава нареждания по микрофона Тайк. – Светлината. Сеанс.

Светлината в залата гасне. На екрана е площадът. Пълен с народ. Свободна е само пътеката от рогозки, водеща към храма. От двете ѝ страни са наредени войници. Близо до храма тълпата се разпада на ярки петна. В сини тоги стоят ари – горските братя. В бели одеяния – брамини. В оранжеви и жълти – будисти, последователи на Шин Арахан. Над стоящите плътно зрители се вие прах и забулва сцената с лека мъгла.

Тържествената процесия слиза от верандата. Пръв стъпва на пътеката Шин Арахан, воден под ръка от монаси. След него под двадесет златни чадъра – цар Чанзита. После министрите, чиновници, посланиците на Камбоджа, на Аракан, на Цейлон...

Техниците дават максимално увеличение и рамката на екрана, сякаш се придвижва навътре и храмът израства. Никой, дори аз, старият глупак, не знае какво ще стане. Чакаме. Чакаме, докато царят измине разстоянието до храма. Поглеждам часовника. Остават десет минути до края на сеанса. Нека, мисля си страховито, това,

което ще става, да бъде после, когато свърши сеансът. И в същия миг осъзнавам от какво се боя – от нещо, което не смея дори сам да си призная и което никой от присъстващите не може да знае.

Има легенда. Среца се в много хроники. В деня на осветяването на храма до основите му изкопавали яма, в която погребвали най-красивото момиче в царството.

И виждам как царят и цялата процесия спира пред ямата.

– Да.

– Какво? – пита ме Тайк. – Какво ще стане?

– Може и да греша.

– Какво ще стане, професоре?

Разправям им легендата. И преди още да съм свършил, тълпата се отдръпва, и монаси в жълти одежди довеждат съблечено до кръста плачещо, нашето прекрасно момиче. Поглеждам часовника. Остават четири минути. Да свършва по-скоро. И без това нищо не можем да променим. Тайк ми пречи да гледам. Стои пред самия екран, сякаш иска да запомни завинаги тази минута; сякаш иска да запомни лицата на монасите, водещи момичето, за да им отмъсти; сякаш иска да запомни лицето на палача – здрав тъмнокож човек, с нож в ръка, който стои срещу

момичето и, извърнал глава, чака знак от Шин Арахан.

– Тайк, дръпни се – казва някой зад гърба ми.

Тайк не чува. Шин Арахан кимва.

Толкова сме близо до хората пред храма, та ни се струва, че чуваме дишането им и секналия стон на момичето, което като омагьосано гледа лъскавия нож. Ето, сега ще викне...

– Ай! – чува се вик.

Обръщаме глави. На вратата стои Силвия. Тя не пожела да дойде, но явно все пак не е издържала. Запушила с ръка устата си, Силвия гледа с ужас екрана. Ние също. Но късно. Изпуснали сме момента. Изпуснали сме момента, в който Тайк е влязъл в екрана.

Тайк го няма в залата.

Тайк е в Паган. По невероятен, необясним начин той се озова в хилядата година и на милиарди километри от нас, сред тълпата монаси, велможи, войници, сини ари и бели брамини...

Устите са отворени за вик... Ръката на палача е замръзнала във въздуха... Монасите падат ничком... Тайк е вече до момичето. Блъсва смаяния палач, грабва момичето, което, изглежда е припаднало, увисва в ръцете му.

Тайк за миг замира така. Живи са само очите му. Те шарят, търсят пътя към спасението. Разбрал е, че не може да се върне при нас, че е сам в далечното минало.

Такъв съм го и запомнил: висок, широкоплещест, мургав, в прилепналия по тялото му сребърен комбинезон и меки червени обувки до глезена. На гърдите със златната спирала – знака на Службата Време. Стои разкрачен, държи в ръце момичето...

Кадърът е неподвижен. Само облачета прах плават из горещия въздух. И в миг неподвижността преминава в стремително движение. Тайк изтичва по пътеката от рогозки към нас, но пред него няма екран. Пред него е прашният площад, а зад него стръмният бряг над река Иравади. Тайк изчезва в долния край на екрана и опомнилите се войници, монаси, чиновници

хукват подире му... Екранът притъмнява, появяват се черни линии и угасва.

Това е всичко. Повече не видяхме Тайк. Може да са скочили в пропастта и да са се разбили. Може да са ги настигнали и убили. Или са убили само нея, а него са продали в робство. А може би са успели да избягат и да се скрият в чинските хълмове. Може би...

Повече не уловихме Паган. Системата за свързка нещо се повреди и физиците ще трябва да поработят няколко месеца, докато я възстановят.

С първия кораб отлетяхме със Силвия. Оставихме физиците да спорят върху необикновеното явление, опитвайки се да го обяснят с формули, Аз не разбирам от формули. Аз съм стар историк, привърженик на консервативните методи на изследване.

На бюрото ми стои фотография на момиче с очи като планински езера.

Сребърното слънце

Научно-фантастичен разказ

Юнг Бинг

Риестофер разбираше, че всъщност би трябвало да му е много мъчно. Бе чел в книгите за възрастните, че болни деца, които не могат да играят с други деца, гледат тъжно през прозореца другарчетата си и плачат.

А Риестофер никак не тъгуваше, макар да бе толкова сериозно болен, че почти не излизаше от къщи. Имаше нещо на кожата си, от слънцето се появяваха страшни обриви по ръцете и лицето му. Затова Риестофер много рядко излизаше навън и прозорците на стаята му гледаха на север.

Но дори и да не беше това противно заболяване, той едва ли щеше да може да лудува като другите деца. Бе се родил със сакат ляв крак. Да ходи още можеше, но не и да тича. Баща му разправяше, че е трябвало да се родят близнаци, но братчето на Риестофер веднага умряло. На двамата им било тясно в маминия корем, затова лявото му краче пострадало. Риестофер си казваше, че този странен ляв крак е всичко, което бе останало от братчето му. Макар че не, не всичко. Нали родителите му очакваха двама

сина и бяха избрали две имена. Но бе оживял само единият и на Риестофер се паднаха двете имена, нарекоха го Риестофер Юзеф. Това дори му харесваше.

Риестофер бе чел не само книжката, в която се разправяше колко тъжно живеят децата, които не могат да играят с другите деца. Той изобщо четеше много и бе чел всичко, което възрастните пишеха за децата, обяснявайки по своему живота, мислите и чувствата им. Всички смятаха, че той би трябвало да се чувства много самотен и да му е страшно скучно: нали почти никой не го навестяваше. Познаваше само майка си, татко си и учителката, която го обучаваше по училищната програма, защото не можеше да ходи на училище. Повечето време Риестофер прекарваше сам в детската стая. Но не скучаеше и не се чувствуваше самотен. Може пък да не е правилно, дето съвсем не се чувствува толкова нещастен, колкото би трябвало да бъде? И след като мама, пожелавайки му лека нощ, гасеше лампата, Риестофер понякога се опитваше да си втълпи, че все пак е много обидно, дето

не може да тича като другите деца, че не може да излиза на слънце. Внушаваше си, че му е много криво и е самотен. А носле, облян в сълзи, се мъчеше да заспи, но нищо не излизаше. И дори се ядосваше – та нали, ако се вярва на книгите, другите деца лесно заспивали, след като са плакали.

Прекарваше през ума си отново всичко, което бе правил през деня, видял, чул или чувствувал. Мислите и спомените се редуваха така стремително, че се налагаше по-силно да стисне очите си. Тогава в тъмното пространство под клепачите му заиграваха многоцветни петна и, загледан в тях, той различаваше тайнствени фигури и приказни герои и накрая заспиваше.

След закуска Риестофер най-напред отиваше на наблюдателния си пост. Прозорецът на детската стая гледаше към морето и всяка сутрин през пролива сновяха кораби. На перваза на прозореца държеше цялото си снаряжение. Бележник, в чиито графи записваше часа и опознавателните знаци на корабите; татовият голям бинокъл, четири цветни молива, компас и други необходими неща. Наблюдаваше какво става в морето, рисуваше, записваше в бележника. Естествено всички сложни уреди, които бе измайсторил, не му бяха нужни, но изглеждаха така внушителни. Например

механизмът от стария будилник, поставен в колелце и окачен на ластик, или дебелия леща, която обръщаше света с краката нагоре. Ами матовото стъкло, осветено отдолу с джобно фенерче – нима не е екран на радар?

Наблюдаването на корабите бе само едно от многото важни занимания на Риестофер. Щом му омръзнеше едното, веднага се заемаше с друго. Рисуване, книги, пощенски марки, географски карти... И, разбира се, собствената му страна. Върху двете дъски, с които мама и татко удължаваха по-рано масата, когато имаха гости, Риестофер бе моделирал от глина планини, от кибритени клечки бе направил гора, а от пластелин – малки човечета и животни и с тях бе населил страната си.

Щом прочетеше някоя особено интересна книга, веднага пресъздаваше върху дъските случката с пейзажа и героите, описани в нея. Кай и Герда продължаваха да живеят и след като авторът се бе разделил с тях. Индианци и пирати, война и мирен живот – за всичко имаше място в малкия свят на Риестофер.

С часове можеше да седи на пода пред дъските. Пренесен в своя измислен свят, той разговаряше вместо героите, препускаше из прерията подир мустангите заедно с Винету, слизаше по реката към блокауза на белите,

извеждаше племето си от глухата долина през таен проход отвъд глинената планина. На пода до него бе кутията с властелини от всички цветове – бял, червен, син тъмнокафяв, яркожълт. Мъничките човечета послушно вършеха всичко, което измисляше Риестофер. Но те имаха и собствена воля, заживяваха самостоятелен живот и той се привързваше към тях. При това героите, които сам си измисляше – например могъщият Камиончо – излизаха поживи и истински от героите от приказките.

Така, без да излиза от стаята си, Риестофер ту се гмуркаше за съкровища в живописни коралови рифове, ту пушеше лулата на мира с индианските вождове, ту повеждаше ескадрила от бойни самолети срещу ненавистния враг в другия край на стаята, ту дебнеше тигри в джунглата на Индия, покатерил се на могъща тектония.

Мама се смееше и гальовно рошеше косата му. Риестофер бе забелязал: когато си играеше в своята страна, мама честичко се заседява край него, намирайки си уж някаква работа.

– Човек може да помисли, че там има истински хора – казваше тя. – Дори и аз се привързах към тях. Откъде го измисляш всичко това? Защо Камиончо изчезна в огнената струя?

Риестофер погледна площадката между вигвамите, откъдето бе излетял Камиончо.

– Разбираш ли, това бе ракетата му – обясни той на мама. – Камиончо се отправи към родната си планета, тя е много далеч, там дърветата са червени и пеят.

– Ех че фантазия имаш, млади човече! – засмя се мама.

Фантазия? Възрастните много обичат да приказват за детската фантазия. Като че ли всичко това той си го измисля, сякаш само си въобразява, че съществува, а всъщност нищо такова няма.

Но не е вярно. Това, което създаваше въображението му, бе толкова истинско, колкото и всичко останало в стаята му. Той наистина виждаше лиани в окъпаната от дъжда джунгла, чуваше бойни викове на индианци, препускаше на кон из прерията.

Фантазия ли? Че каква разлика има между живота в неговата страна и тазсутрешното му занимание с учителката? За него и едното, и другото изживяване е еднакво ярко. Тогава защо наричат едното фантазия, а другото действителност? Той не може да върне минутата, в която Камиончо излетя с изригващата пламъци ракета, както не може да върне и урока по аритметика, който бе имал преди час!

Чудни хора са това възрастните, искат да натикат всичко в някакви схеми... А може пък те да не са виновни? Може би и той като порасне, ще гледа по същия начин на децата, ще ахка и ще вика: „Брей че фантазия имаш!“ Риестофер въздъхна. Ако един ден наистина забрави всичко, то поне няма да говори за фантазия и да казва: „С годините ще ти мине, ще пораснеш и ще станеш като нас“.

В читанката на Риестофер на буквата „с“ имаше нарисувано слънце. И от деня, когато стигна до тази буква, не му даваше покой мисълта: каква важна роля играе слънцето във всичко, за което четеше. Ласкавото слънце, което свети и грее, позлатява вълните и блести в капките роса... А между Риестофер и слънцето стои тази болест. Слънцето е сякаш огромен портокал – зрял, сладък, съблазнителен плод, но забранен.

Мама го уверяваше, че непременно ще оздравее и един ден ще се сприятели със слънцето. Но в гласа и се долавяше съчувствието на възрастния, което не му харесваше. Дали ще оздравее, или няма да оздравее, не е най-главното. Само да може да се сприятели със слънцето. Но как ще стане това, когато не бива да се виждат?

– Ще трябва ти сам да го наведиш – каза една вечер мама, като се смееше.

Когато тя си отиде, Риестофер продължи да мисли над думите ѝ. И петната, които виждаше в тъмното пространства под клепачите си, този път бяха оранжеви.

На другата сутрин Риестофер взе да разтуря лагера на Камиончо. Развали и малките фигурки и прибра пластелина в кутията, като го подреди по цветове в отделните преградки.

– Сега пък какво си намислил да строиш? – запита мама.

– Ракетодрум – отвърна Риестофер.

Мама се разсмя.

След като разтури глинената планина, прерията и гората, той почна да строи ракетодрум. Строеше го с размах, градчето на космонавтите зае цялата му страна: здание за управата, къщички с градинки, склад за горивото, подедни кранове... Изработи от пластилин и много техници и учени. После заедно с тях се зае с ракетата. Знаеше отлично как трябва да изглежда. Ще бъде голяма, сребриста, с капсула за един човек. И в нея той ще полети към слънцето.

Една сутрин, когато мама отиде в магазина, Риестофер измъкна от кухнята алуминиево фолио. С него обви корпуса на ракетата, като го забождаше с карфици. Главичките на карфиците изглеждаха също като нитове. Най-много си игра с носовата

част, дълго подрязваше и нагласяваше фолиото, докато най-после то легна както трябва.

И ето, след много дни упорит труд, ракетата е готова. Учените и техниците от космодрума бяха много доволни и началникът на базата каза, че вече може да стартира. Още на съвещанието бяха решили как ще назоват космическия кораб. Днес се състоя церемонията по кръщаването – имаше речи, банкет и началникът на базата обяви пред всички, че ракетата ще се нарича „Сребърно слънце“. Вечерта, когато си лягаше, Риестофер каза на мама, че утре ще полети към слънцето и ще донесе в къщи късче слънчево вещество, за да го изучи и опознае по-добре. За товарен отсек бе използвал буркан от тъмнозелено стъкло. Ще отлети до слънцето, ще напълни отсека със слънчево вещество и ще поеме курс към Земята. За кожата си не се страхува: нали стъклото е тъмно. Мама се засмя и го погали по главата.

На другия ден се състоя стартът. Риестофер тържествено се сбогува с учените и техниците, изкачи се на кулата, отвори тежкия люк на ракетата и влезе в командната кабина. Седна в коженото кресло и огледа командното табло. Редицата блестящи уреди... Цветните лампички... Големите

телевизионни и радарни екрани... Провери всичко, разгледа внимателно скафандъра си и се свърза по радиото с командния пост на ракетодрума. Отговориха му, че всичко е готово. Риестофер се облегна в креслото и зачака с възнение.

– Пет... четири... три... две... едно... нула!

„Сребърното слънце“, опирайки се на огнената си опашка, се издигна във въздуха, устреми се към висините и изчезна в космоса. Риестофер усети как нещо го притисна силно към креслото, ушите му забучаха, но той бе щастлив. Ракетата не го подведе!

С опитна ръка движеше лостовете на уредите, когато пое сам управлението на кораба, поддържаше курса, изпращаше доклади на Земята. Ракетата се носеше стремително и уверено към центъра на Слънчевата система. Както и предполагаше, пътуването бе дълго и еднообразно.

Но ето, най-после на телевизионния екран се появи Слънцето! На Риестофер му стана много горещо в скафандъра, защото слънчевите лъчи приличаха немилостиво. Той включи климатичната инсталация и жегата се смени с прохладата. Ракетата летеше право към огненото кълбо. Пред нея вече бушуваше море от пламъци, но Риестофер безстрашно я водеше все напред

и напред – нали сам я бе конструирал и твърдо вярваше, че е изчислил всичко правилно.

Настъпи решителната минута. Риестофер дръпна червения лост. Люкът на изолирания товарен отсек се отвори, огнените езици нахлуха в него, после той пак затвори люка. В следващия миг измени курса и ракетата се устреми обратно нагоре – към къщи!

Уморен, измъчен, той излезе от командната кабина и стъпи на земята, където го очакваше целият персонал на космодрума. Началникът на базата го поздрави, приятелите с трикратно „ура“ го вдигнаха на ръце. Сребрилата обшивка на корпуса на ракетата бе тук-там обгорена и понапукана, но Риестофер не се разтревожи: корабът бе изпълнил задачата си.

Още същия ден той почна да разтуря всичко, което бе построил. Най-напред половинметровата ракета „Сребърно слънце“, за която бе положил толкова труд. Внимателно махна фолиото и почна да разпределя пластилина в преградките на

кутията. После предпазливо взе тъмния буркан и го постави на нощното шкафче до кревата си.

Когато вечерта мама дойде да му пожелае „лека нощ“, той я чакаше уморен и щастлив.

– Бях на Слънцето, както ме посъветва, и взех късче слънчево вещество. Утре ще се заема с изучаването му. Може да ми послужи в моята страна за вулкан или за нещо друго.

Мама се усмихна, каза „разбира се“ и угаси лампата.

По-късно, както винаги, преди да си легне, тя намина още веднъж в детската стая, за да провери дали всичко е в ред. Риестофер дишаше дълбоко и равно. Тя оправи юргана му и постоя малко, загледала в сина си. С едната ръка придържаше нощницата си, с другата, без да иска, закачи буркана на нощното шкафче. Мама се усмихна, прекара пръсти по гладкото стъкло и отвинти капака.

Ярък слънчев лъч озари лицето на спящото момче. На дъното на буркана грееше мъничко слънце.

Проверка за разум

Научно-фантастичен разказ

Д. Биленкин

Питър се бавеше, макар че трябваше без никакви колебания да събуди Ев и да му признае, че той, космонавтът първи клас инженер Питър Глебски, е видял призрак.

Това се случи в един от ония отдалечени сектори на звездолета, където досадната вибрация напомняше, че наблизко са пространствено-временните аниhilатори. Затворената там сила можеше да вдигне във въздуха малка планета и съзнанието на човека в тези метални, тесни, едва осветени и тресящи се коридори бе нащрек.

Питър се чувствуваше както винаги. И вероятно би се удивил, ако му кажеха, че у него, стопанина на цялата тази чудовищна грамада дреме същото тревожно чувство, което е изпитвал и далечният му прапраародител, когато природата е изявявала мощта си с блясъка на светкавиците и с дебнещия на пътеката страшен хищник.

Той вече привършваше обиколката си, когато някакво тихо покашляне – звук, абсолютно невъзможен тук – го накара да се закове на място. Озърна се. Нищо, нищо.

Пуст коридор, проблясващият емайл на стените, сенките на извиващите се като змии кабели и тръби. И въпреки това явното усещане, като докосване на паяжина до лицето, че някой те наблюдава.

– Олег, ти ли си? – нервно извика той.

Коридорът мълчеше. Питър бе сам, съвсем сам в тръбуха на равномерно боботещата машина.

След миг осъзна нелепостта на позата си, засрами се и решително тръгна към мястото, откъдето бе дошъл звукът, като придръпна до себе си чантата с контролните уреди, с което искаше да покаже, че е готов незабавно да отстрани всяка кашляща, кихаща и хихикаща неизправност.

Но не бе направил и две крачки, когато от стената се отдели нещо безформено и така стремително се понесе по коридора, че съзнанието на Питър успя да отбележи само някакво черно кълбо и, преди то да изчезне на завоя, блясъка на две кървавочервени зеници.

Когато Питър стигна с подкосени крака площадката, накъдето бе изчезнало

„нещото“, и в двете посоки не видя нищо друго освен еднаквите, приличащи си като огледални образи коридори, изпълнени с боботенето на машините. Задъхвайки се, Питър изтича до двата им края и разстоянието, отделящо го от жилищните помещения, за първи път му се стори страшно огромно.

* * *

Случаят бе, разбира се, пределно ясен. И по-рано се е случвало нервите на някой космонавт при по-дълги полети да не издържат, но доколкото Питър си спомняше, още на никого не се бяха привиждали призраци. Значи неговото положение е по-лошо. Длъжен е да доложи за станалото на лекаря, тоест на Ев, а какво щеше да последва, не бе трудно да си представи.

Дожаля му за самия него. Несправедливо е, несправедливо! Защо пък точно на него? И как изобщо можа да му се случи такова нещо, след като не се чувства по-зле от всеки друг.

– Ев, спиш ли? – тихо попита той през затворената врата.

Излишен въпрос. Разбира се, че главният лекар и биолог на експедицията ще спи в този късен час след тежките дни на Бисера. И необходимо ли е да го буди в този момент. Питър потърка брадичката си. Вярно, дължен

е да се яви при лекаря. Но не е все едно дали ще се яви сега или малко по-късно. Виж, ако си почине и поспи, тогава може би...

Решено. С твърди крачки Питър отиде в каютата си, съблече се и сп легна. В каютата бе тихо, нищо не напомняше страшната скорост, с която звездолетът преодоляваше пространството, взел курс към Земята. Звездолетът, на чийто борд имаше човек, който бе видял призрак.

След няколко минути Питър заспа. Неврите му, както се полагаше на всеки космонавт, бяха здрави.

Спа лошо. Събуди го някакъв шум. Скочи и се ослуша. Глухо тропане и някакви неясни звуци нейде съвсем наблизо едва ли не в тоалетната до неговата кабина. Още сънен, Питър излезе в коридора. Точно така: някой барабанеше отвътре по заключената врата на тоалетната, което само по себе си бе странно.

Питър отключи вратата и отвътре като котка от чувал, изскочи Олег.

– Кой прави тия шеги?! – кресна Олег, не давайки на Питър да се опомни. – Ама че развлечение, хумор на нивото на амебата, шеги на пещерни сортири.

– Нима ги е имало тогава? – объркан запита Питър.

Въпросът бе толкова нелеп, че и двамата замряха и се загледаха с недоумение.

– Ще оставят ли най-сетне човека да си отспи? – чу се недоволен глас и в коридора надзърна, мигайки и Присвивайки очи, Ев. – Каква е тая суматоха?

– Ами някой заключил Олег тук – промърмори Питър.

– А! – каза Ев. – Още не са ли изгорили някого в реактора? Време е според мен.

– Факт е, че някой заключи вратата с хихикане – измърмори Олег. – Бих искал да, знам...

– Да, загадъчна история – кимна Ев. – Това звездолет ли е или що?

– Може да го е направил някой неизправен кибер-чистач – каза Питър.

– Аха – очите на Ев блеснаха. – Обвитата от галактичния мрак ютия зловещо се прокрадва до пантофите на космонавта... Впрочем, Питър, какво си направил с пантофите си?

– С какво?

Всички гледаха краката на Питър, обгорените му на много места пантофи.

– Краят на света – въздъхне Олег. – Тук е пълно с шегаджии.

– Наистина, Питър, с какво си ги изгорил така?

– Ев... – гласът на Питър трепна, – трябва да поговоря с теб...

* * *

– Глупости! – Ев издърпа лентата от миограма. – Какъв призрак? Диагностът показва, че си здрав и аз съм съгласен с тоя сандък.

– Уверявам те...

– Силна нервна възбуда, нищо повече. Всички основни реакции...

– А пантофите?

– Какво – пантофите? Какво общо имат с това пантофите? Изгорил си ги с нещо...

– С какво?

– С компот – завика Ев. – С борш! За какво намекваш? Тук е пълно с шегаджии, както каза Олег. Все майтапи си правят. Будят те посред нощ... Сенки на мъртъвци, хихикайки им заключват вратата... Сега ще ти дам такава доза успокоително, такава доза...

Той се пресегна към масата и замря. На вратата бе застанал Антон Ресми. Стоеше и така гледаше, че на Питър се прииска веднага да изчезне.

– Тъй... – Капитанът се запъти към Ев. – Като към биолог и медик на нашата експедиция, имам към вас един въпрос: може ли мишка да се превърне в, да речем, четвъртото измерение?

– Антон! – очите на Ев се разшириха. – И ти ли стана шегобиец?

– Шегобиец? Аз те питам сериозно: къде са животните?

– Животните?

– Да, животните от Бисера?

– Там, където трябва да бъдат. Какво има?

– Нещо. Просто там ги няма.

– Как... ги няма?

– И аз бих искал да знам!

– Но това не може да бъде.

– Вярно е.

– Антон, не може да бъде!!! Що за глупави шеги?

Ев погледна към Питър, сякаш го подканяше да сподели възмущението му, после пак погледна към капитана и лицето му преbledня.

* * *

„Да – помисли си Питър, като разглеждаше, през рамото на Ев витализационните камери, – ако някой е полудял, то във всеки случай, не аз. Ама че история!...“

Помещението бе пълно с малки и големи саркофази, в които автомати поддържаха необходимата среда, за да останат хванатите на Бисера екземпляри живи, но постоянно в спящо състояние. Почти една

трета от саркофазите бяха празни. Не просто празни, а предизвикателно празни, защото по тях зееха дупки с внушителни размери с обгорени краища. На пулта, като подигравка, продължаваха да светят зелените лампички, което означаваше, че витализационните автомати са в изправност. Със закъснение и сякаш обидено мигаха сигналните лампички на системите, контролиращи жизнената дейност, които вече нямаше какво да контролират.

– Е, ще благоволите ли да обясните това?

Отговор не последва. Ев бе така преbledнял, че рижавите му мустаци изглеждаха сега огнени.

– Не бива да се вълнувате толкова – капитанът сложи ръка на рамото му. – Изчезнали са, ако не греша, стегрите, асфетите, троянците, катушите и ония... как се казваха?

– Мисандрите – промълви Ев.

– ...Мисандрите. А псевдовлечугите са останали. Може би това ще ни подсказе обяснението?

Ев поклати глава.

– Витализационният сън се поддържа във всички херметични похлупаци на средностатистическо, оптимално за цялата група ниво. – Говореше монотонно, като че казваше назубрен урок. – Ако за някои

индивиди даденото ниво се окаже недостатъчно, то съществото в такъв случай ще се събуди. Но в този миг контролиращият автомат веднага увеличава сместа... Което явно е и сторил. Нищо не разбирам. Тия дупки в капаците могат да бъдат изрязани само с електрожен.

– Може би някое от тия същества... – почна капитанът, но Ев отчаяно заклати глава.

– Аз ги видях из коридорите – внезапно каза Питър. Разправи им за призраците.

– Това, явно, е бил катуш – рече замислен Ев.

– Не – възрази Питър. – Катушите ги знам. Не беше катуш.

– Не е важно – каза капитанът. – Значи, Ев, ти не можеш да дадеш никакво обяснение?

– Не.

– Добре, ще действваме и без твоето обяснение. Давам общ сигнал за тревога.

Пред входа на командната кабина Ев хвана капитана за лакътя.

– Имам обяснение – рече той тихо. – Но не исках да говоря пред Питър. Капитане, животните не са могли сами да се измъкнат. Това е изключено. Някой ги е пуснал, Антон.

– Разбираш ли какво говориш?

– Именно затова настоявам да се извърши обща проверка на състоянието на целия екипаж.

Капитанът изтри избилата по челото му пот.

– Кого подозираш? – попита той глухо.

– Ако не бях току-що прегледал Питър, щях да кажа, че е той. Но не е Питър. Дори не ми се ще да мисля за това, но нали някой е затворил Олег? И някой е залял пантофите на Питър с киселина?

– И въпреки всичко не мога да дам разрешение за поголовно изследване на екипажа.

– Но...

– Ев, пожарът не се гаси с викове: „Сред нас е подпалвачът!“

* * *

През това време Питър, който бе дежурен, разглеждаше с недоумение китката на лявата си ръка. Преди малко бе забелязал мъничка точица, каквато остава след инжекция.

„Пак някаква глупост! Но, май ще трябва да им кажа.“

Отначало никой не се съмняваше, че да се изловят някакви си глупави животни, е дребна работа, но скоро трябваше да се простят с това заблуждение. Един или два пъти наистина успяха да подплашат едно от

съществата, което веднага полетя над преследвачите си и се скри в плетеницата от асансьорни клетки. Тъй като единствените летящи екземпляри от фауната на Бисера бяха мисандрите, то това очевидно бе мисандър. Но къде се бяха дянали останалите?

Предложението да използват кибер-чистачите при излавянето на избягалите животни, Ев веднага отхвърли – не биваше да се настройват обикновените работи срещу белтъчни същества, родствени на човека. Биологичните пък автомати, с чиято помощ бе изловил животните на Бисера, не можеха да действуват в тесните корабни помещения.

Колкото повече Ев се замисляше, толкова по-малко му харесваше цялата история. Хипотезата, че някой побъркал се космонавт е отворил витализационните камери, макар и много неприятна, все пак бе правдоподобна. Но в нея куцаше нещо. Да предположим, че някой наистина е пуснал животните. Ами по-нататък? Нали въздухът на Бисера малко приличаше на земния? Как тогава дишат? Но явно дишат!

Той сподели съмненията си с капитана.

– Че как така? – обърка се Ресми. – Нали си ги изучавал, пък не знаеш какъв въздух дишат!

– Прав си да ме упрекваш, Антон. Но нали ти съкрати биологичната програма? Знам, знам, извънредно нареждане от Земята и както винаги неотложно. Но за толкова малко време какво можех да сторя? Бързаме, вечно бързаме за някъде.

– Бързаме, вярно е. Иначе може би отдавна нямаше вече да ни има сред звездите. И все пак как, според тебе, са се приспособили?

– Голяма приспособимост на метаболизма.

– Добре, ще го изясниш после. А сега как да ги изловим, имаш ли някаква идея?

Докато обсъждаха новата тактика, от време на време ги прекъсваха гласовете на търсачите: „Капитане, по неведомите пътечки на Питъровото стопанство има следи от невиджани зверове...“ Репликата бе прекъсната от мрачния глас на Питър: „Отдавна казвам, че кибер-чистачите са недостатъчни. Не успяват да изчистят навсякъде прахта“. „Добре, добре – отвърщаха му с ирония, – ние си затваряме очите, но кой ще затвори очите на техническата комисия?“ „Престанете с издевателствата, момчета, това не е прах, а пепел от цигари. Механиците са пушили тайно.“ „Не са пушили механиците, а зверовете на Ев. Щом можах да се измъкнат

от камерите, защо пък да не попушат за удоволствие!“

Капитанът с досада намали звука. Животните малко го безпокояха. Ще ги изловят – къде ще се даянат. Но лудият на борда... Нарездането да бъдат постоянно по двама бе посрещнато с недоумение, с вдигане на рамене – щом е такова нареждането! Добре, че никой за нищо не се досеща. А пропускът му е непростим. Как можа да допусне да се случи всичко това?

– Може би този план ще даде подобри резултати – капитанът побутна скицата. – Ти иди обясни на техниците какво трябва да правят, а аз ще събера екипажа.

– Не би било зле да позакусим – забеляза Ев. – Аз лично след всички тези вълнения съм готов да изям дори печен мисандър.

Пред вратата на капитанската кабина Ев видя Питър.

– Виж това – рече Питър, като посочи китката си. – Може да ми се смееш, но честна дума, сам не съм се убождал.

Ев впери очи в точицата и изтръпна.

Закуската почна със смешки, но скоро всички млъкнаха – толкова мрачен бе капитанът. „Какво му има? – шепнешком запита Олег. – Голяма работа, че животните са избягали...“ – „Да, но сега цялата Галактика ще го вземе на подбив“ – отвърна

съседът му. „Ще се подиграват на Ев.“ – „На всички ни ще се смеят. Слушай, днес жените нещо прекалено много са се напарфюмирали.“ „И ти ли усети?“ „Мъртвият само не ще усети.“

Капитанът вдигна глава.

– Муса! Какво става с вентилацията? Откъде е тази миризма?

– Ами аз мисля, че нашите мили жени...

Бурният протест на жените го накара да млъкне.

– Че това не е парфюм!

– Престанете!

Стана много тихо.

– Бригадата от системата за обезпечаване на въздуха веднага да се погрижи...

Капитанът не успя да довърши, защото миризмата се превърна в такава смрад, че всички скочиха и в същия миг сирената зави.

* * *

Ев и Ресми седяха с гръб един към друг пред току-що монтираните в капитанската кабина екрани. Бяха все още с маски, макар че миризмата изчезна така бързо, както се бе появила и представляваше букет от силно миризливите, но иначе безвредни газове сероводород, метан и бромоводород.

На всички централни кръстовища по коридорите бяха монтирали предаватели, а горе при самия таван бяха поставили

примитивни, но сигурни капани. Сега им оставаше само да седят и да чакат, докато в зрителното поле се появи някой от бегълците.

Минутите течеха и нищо не ставаше. Селекторът мълчеше. На хората вече не им беше до шегии. С оръжие в ръка те стояха пред херметически затворените врати на жизнено важните помещения на кораба и чакаха...

– Най-сетне!

Ев натисна бързо бутона. Появилото се на екрана същество замря, сякаш усети опасността. Късно. Миг и здравите силикетови мрежи го обвиха.

– Хвана се! – радостно извика капитанът.

– Аха – отвърна Ев. – Бих искал само да знам какво е...

– Как какво? Това е асфет.

– Крилат асфет?

– Крилат?!

Да, съществото в мрежите имаше крила както у мисандрите. И шест крайника. Както у асфета. И тръбеста гола опашка, каквато нямаше нито едно от тях.

– Ев – в гласа на капитана имаше молба. – Нали си биолог, Ев, нали ти ги улови. Обясни поне нещичко.

Лицето на Ев бе мъртвешко.

– Гледай...

Съществото бе притихнало. Лежеше на пода свито на кълбо, само тръбестата му опашка леко шаваше. Не, не шаваше. Челюстта на капитана увисна. Краят на опашката бавно се раздвояваше. Опашката се превръщаше в нещо като ножица и остриетата на тази ножица явно се заостряха. Ето, те захапаха няколко силикетови бримки... и се затвориха.

„Но това е силикет!“ – помисли капитанът.

Опашката пусна бримките – не можа да ги пререже. Сега цветът ѝ взе да се променя – от кафяв стана стоманеносив. Пак се разтвори, остриетата ѝ забележимо се скъсиха и обхванаха увисналите бримки на мрежата. Хората трепнаха, когато изхрущя силикетът. Още няколко опита на гъвкавата раздвоена опашка и съществото отърси от себе си останките от мрежата. Екранът опуствя.

– Е – Ев се обърна към капитана, – бий ме, заслужавам го. Какъв идиот съм!

– Ти... ти разбра ли нещо?

– Та всичко е ясно! – почти изплака Ев. – Те прекрояват тялото си.

– Това и аз видях. Тоест всички го наблюдавахме. Но... да се проваля вдън земя, ако разбирам нещо.

– Слушай – бързо заговори Ев. – Няма никакви асфети, мисандри и така нататък. Те

са само варианти на едно и също същество. Съвсем друг вид еволюция. Къде ми бяха очите!... Грандиозно!... Земната еволюция е раздробила единното биологично вещество на хиляди, милиони независими и непревръщаеми една в друга форми. А тези форми са превръщаеми! Слоно̀т на Бисера може да се превърне в кит или в стадо зайци. Защото всичко представлява едно същество. Организмът прекроява тялото си както му е угодно и в каквото му е угодно. По заповед на нервните клетки.

– По заповед?

– Точно така! На Земята външните условия придават на биологичното вещество една или друга форма, като заставят вида да се променя. Току-що видяхме, че при тези същества това става почти мигновено и целенасочено. Сега всичко се изяснява. Пробудил се е единственият организъм и е „отгледал“ – друга дума не мога да намеря – електрожен – както ние взимаме нужния инструмент или уред – за да пробие камерите. И е освободил останалите.

– Значи не е имало никакъв луд? – Капитанът въздъхна с облекчение. – Уверен ли си? Може ли все пак природата...

– ...Така бързо и съзнателно ли? Антон, да погледнем истината в очите. Ами ако това е разум?

– Разум? Не ми го побира ума. Нима сме могли така чудовищно да сбъркаме?

– Могли сме, Антон, могли. Бързайте, бързайте, после ще ги изследваме и проучваме. Скитат някакви животни, всичко е ясно, защо да се бавим? Така действах, Антон. А автоматите не дават на жертвите да се опомнят. Пикиращ скок, доза приспивателно и гълъбчетата са готови!

– Но на Бисера няма никакви признаци на цивилизация!

– Вярно. Там няма нито градове, нито машини, нито пътища. Нима са нужни на същества, които могат да се превръщат в машини, уреди, материали щом им дотрябва?

– Невъзможно, Ев! Живо същество не е способно да даде на една развита цивилизация всичко, което ѝ е необходимо.

– Така ли? Сякаш реактивни двигатели, лекарства, радиолокатори, енергобатерии не е имало в природата и преди ние да ги създадем! А ти представяш ли си на какво е способно едно такова живо същество, управлявано от разум? Тази нелепа, невъзможна, абсурдна от наша гледна точка цивилизация може да е по-съвършена от нашата. Аз поне не бих могъл да се измъкна от камерата, и ти също. Не защото сме поглупави, а защото без машини, инструменти,

уреди сме нищо. А те си имат винаги всичко под ръка. Между впрочем: те са изследвали Питър, докато е спял. Те можеха да ни изтравят, докато вземахме всичко на шега. Какво клатиш глава? Хипотезата за „лудия“ на кораба сега ти изглежда по-привлекателна, нали?

– Готов съм да я предпочета пред това, което разправяш. Действията им на кораба, за щастие, не бяха разумни.

– Ами нашите действия да не блестяха с мъдрост?

– Междупланетна война на звездолета, само това липсва! Сега ще проверим дали са разумни същества.

* * *

Но проверката не даде никакви резултати. Безполезни излязоха всички теории и начини за установяване на контакт; стопроцентовата им кабинетна сигурност се изпари в безмълвното пространство на звездолета. Напрежението се усилваше. Не разбират или не искат да разберат? Какво означават всичките им постъпки? Срещата на Питър с „призрака“, да речем, е била случайна. Но нима случайно са влезли при Питър, докато е спял? Защо? За да вземат кръв за анализ? Или да проверят дали човекът е годен за ядене? Ами пантофите, за какво са им били

нужни? А заключването на вратата? А защо сега са се стаили?

На кораба бе необичайно тихо. Мъчително се точеше времето, а с него се стопяваше и надеждата за мирен изход. Опрял глава на ръцете си, капитанът гледаше вторачено притъмнените екрани. Знаеше каква заповед чакат от него. Заповед да включат дезинтегратора за жива материя, за да размажат по стените ония, които се криеха. Докато не е късно. Докато имат още време да предварят атаката им. А може и да са вече закъснели?

Но също така твърдо капитанът знаеше, че нито Земята, нито собственият му екипаж, нито той самият щеше да си прости някога тази кланица, ако се окажеше, че в думите на Ев има макар и частица истина. После, когато всичко свършеше, хората щяха да се опомнят. Ще забравят страха и ще дойде съжалението и огорчението, защото заедно с тези същества щеше да погине и увереността им, че са способни да разберат всичко, с което биха се сблъскали. Оная увереност, която водеше човека из звездните светове.

И капитанът почувствува гняв, гняв на човек, притиснат до стената, гняв, който можеше всеки момент да се стовари върху Ев, върху всички теоретици, които бяха

длъжни да намерят изход, а не го бяха открили. Със силата на волята той овладя гнева си и посегна към селектора за обща свързка.

– Чакай! – извика Ев. – Знам какво трябва да сторим.

– Говори по-бързо.

– Трябва да пуснем и останалите животни.

– Какво?

– Как отговорихме отначало на техните действия? С хайка. В отговор те ни накараха да си запушим носа. Ние какво направихме? Поставихме капани. Те в отговор как постъпиха?

– Накъде клониш?

– Към това, че всяка наша крачка е била за тях пряка заплаха. В отговор те също демонстрираха заплаха. Врагът не е изчадие на ада, такъв го направихме ние – нашето неразбиране, нашият страх.

– Стига да не е само предположение.

– Не, не е предположение. Все още има възможност да се разберем с тях. Трябва да се обърнем към самия корен на нещата. Той е общ за всички същества. Злото за всяка форма на живот е това, което заплашва нейното съществуване, което ѝ пречи, вреди; добро е всичко, което благоприятства. Така е навсякъде, под всички слънца. То е очевидно, като две и две четири, защото в

противен случай, ако се объркат знаците плюс и минус, животът сам се обрича на гибел. Ни една цивилизация не може безнаказано да променя критерия „добро“ и „лошо“. Затова мисля, че имаме още шанс, не много сигурен, но трябва да се възползуваме от него... Сега решавай.

Капитанът се замисли.

– Ти ли ще отидеш?

– Да.

– Може и да не се върнеш.

– Сам забърках тая каша.

* * *

Мускулите на тила му се бяха вдървили от напрежението, но Ев не се обръщаше. През цялото време чувствуваше, че някой го наблюдава. Цялата сила на волята си изразходваше, за да върви бавно. Вървеше из познатите коридори, които сега му изглеждаха чужди и (безкрайно дълги. Собствено, той не вървеше, а балансираше върху крехкия мост на надеждата и недоказаното предположение, който можеше всеки момент да рухне. Не е той единственият, който е проверявал по този начин сигурността на теорията си.

На третото или четвъртото кръстовище бе принуден да спре, защото в стената зееше отвор. Ето значи как са заобикаляли капаните! При мисълта колко и какви важни комуникации се намират зад тези стени, Ев

потръпна. На пода имаше купчинка метален прах. Ев се надигна на пръсти и надзърна през отвора, Онова, което видя, можеше да изплаши всекиго, Нито една апаратура не бе повредена, но всички бяха акуратни оголени, А ние мислехме, че можем да ги избием като мухи... Но защо, защо ми позволиха да го видя?

„Защото това нищо не може да промени – сам си отговори Ев. – Защото още първият ни опит да запушим отворите, ще бъде парализиран – те ще прережат хомеостатичните вериги и двигателя... По-добре да не мисля за това.“

Видя още две дупки, докато стигна масивната врата на витализационното помещение. Отмести я и веднага пристъпи към оживяването на псевдовлечугите. Нагласяше апаратурата и все му се струваше, че вратата, която бе оставил отворена, всеки момент ще се захлопне. И когато всичко свърши и животните изчезнаха из тъмните ъгли, прииска му се да се облегне на стената и да затвори очи. Но трябваше да свърши още нещо. Да махне капаните. Последният приятелски жест. Дали не ще го възприемат като капитулация?

Ев потърси с очи пуснатите на свобода същества. Някаква твар сумтеше зад един от саркофазите, но останалите седяха кротко. Бедните парализирани от страх низши

същества от чуждата планета. А какви ли ще са тогава висшите? Занимавали са се със своите работи там в своя свят, където са се чувствували в пълна безопасност и нищо не е предвещавало беда, и изведнъж нещо се стоварва върху им. После ужас, мрак и събуждане в чужд, враждебен свят. „Разбира се, първите им действия бяха нелепи – помисли Ев. – Комичен пролог към драмата... Впрочем, кой знае! Може би постъпките им са нелепи само от наша гледна точка. Във всеки случай запазиха разсъдъка си, значи не всичко е загубено. За нас... И за тях...“

Изведнъж се сепна. Няма никакви доказателства, че правилно са изтълкували постъпката му. Никакви ли? Но нали все още е жив? Дали и той би запазил самообладание в точно същото положение или би се поддал на съблазнителната мисъл да унищожи врага, щом сам ти идва в ръцете?

Цивилизация, диаметрално противоположна на нашата. Един свят, затворен за нас, защото ние не можем да проумеем как е възможно да създаваш всичко, което ти е нужно, от собственото си тяло; а на тях и през ум не им минава, че може да се живее иначе.

Да, във всеки случай, във вселената няма шаблони.

Оставаха му още седем капана. Пет. Два. Нито един.

Ев се връщаше изтощен. Все така съпроводен от погледите на невидими очи. Нищо не се бе променило.

Не, имаше промяна. Отворите все така зееха с изключение на последния. Запушен бе така старателно, че мястото, където е бил, личеше само по светлия блясък на метала.

* * *

Описвайки в пространството чудовищна дъга, звездолетът се насочи обратно към Бисера.

– Дано да нямаме повече неприятности – е надежда каза капитанът.

– И змията е способна да оцени доброто отношение. Но представи си, че ние се озовахме в техен кораб, щяхме да помислим, че е устроен по принципа на нашите звездолети. И през ум не би ни минало, че това не е кораб, а, да кажем, търбух на живо същество. Мисля, че и на тях не им е по-леко. Но постъпките са по-красноречиви от думите, а ние, май, почнахме вече да разбираме действията си. Всичко ще мине благополучно, Антон.

Наистина всичко мина благополучно, въпреки че имаха още доста неприятности, та когато люковете най-последно се отвориха,

капитанът въздъхна с такова облекчение сякаш планина като Хималаите се бе свалила от гърба му.

– Защо се бавят? – Търпението му се изчерпа, когато мина повече от час, а от люковете никой не излизаш. – Не може да не са усетили въздуха на родната планета?

Ев сви рамене.

Най-последно се появиха. Като топки се изтъркаляха по апарела и веднага полетяха в зеленото небе на Бисера. То ги прие ласкаво, но не останаха дълго в него.

– Истински жребци – каза капитанът, който наблюдаваше през бинокъла как живите топки препускат по хълмовете.

– Сецам се защо са се бавили – забеляза Ев. – Ела да видим. Ще бъде много разочарован, ако догадката ми не излезе вярна.

– Ето – той поглади с ръка метала, който блестеше особено ярко там, където преди кацането зееше дупка. – Забавили са се, за да поправят грешката си, когато са разбрали, че и ние поправихме своята. Разумът е все пак навсякъде разум; нали ако не разбира другия разум, трудно би оцелял?

Алиса от XXI век

Научно-фантастичен разказ

Игор Можейко

От утре Алиса тръгва на училище. От сутринта ѝ видеофонират приятели и познати, всички я поздравяват. Самата Алиса вече от три месеца разказва за своето бъдещо училище. Марсианецът Бус ѝ изпрати някаква удивителна кутия за моливи, която никой не може да отвори.

Реших да продиктувам няколко истории от живота ѝ. Ще изпратя тези записки на учителката. Ще ѝ бъде полезно да знае с какъв несериозен човек ще си има работа. Може би те ще ѝ помогнат по-добре да възпитава моята дъщеря.

Отначало Алиса си беше дете като всички деца. Но само три години. Откакто се срещна с Бронтя, в характера ѝ се проявиха някакви особени черти: върши всичко не като другите, способна е да се изгубва в най-неподходящия момент и случайно да прави открития, които не са по силите дори на големи учени. Умее да извлича полза от проявените към нея добри отношения, но независимо от това има много верни приятели. На нас, родителите ѝ, понякога ни е страшно трудно. Не можем да седим по цял

ден в къщи: аз работя в зоопарка, а майка ѝ строи сгради, и то често на други планети.

Затова искам да предупредя учителката ѝ – на нея навярно също няма да ѝ бъде лесно. А доказателство за това са историите, които се случиха с Алиса на различни места по Земята и в Космоса през последните три години.

Бронтя

При нас, в Московски зоопарк докараха яйце от бронтозавър. Намерили го бяха туристи при едно свличане на брега на Енисей. Беше почти кръгло и забележимо запазено във вечно замръзналата почва. Когато специалистите започнаха да го изучават, откриха, че е съвсем прясно. И затова решиха да се постави в инкубатора на зоопарка. Малко хора вярваха в успеха, но само след седмица рьонтгеновите снимки показаха, че зародишът на бронтозавъра се развива.

Едва беше обявено за това по интервизията и в Москва започнаха да

долитат от всички страни учени и кореспонденти. Всички телеспътници в света показваха яйцето. Яйцето отстрани, яйцето отпред; яйцето и скелети на бронтозаври...

На четиридесет и шестия ден яйцето потрепна, пукна се... и през дебелия кожеста черупка започна да се подава черна като на змия глава. Затрещяха автоматичните кинокамери. След пет минути около инкубатора се събраха всички.

На края от яйцето излезе малко бронтозавърче.

– Татко, как се казва то? – дочух изведнъж познат глас.

– Алиса! – учудих се аз. – Как попадна тук?

– С кореспондентите.

– Но тук е забранено за деца.

– За мен може. Казах на всички, че съм твоя дъщеря. И те ме пуснаха.

– Но нали знаеш, че не е хубаво да се използват познанствата за лични цели?

– Но, татко, нали на малкия Бронтя ще му бъде скучно без деца.

Магнах с ръка. Нямах нито една свободна минута, за да я изведа. А и наоколо нямаше никой, който би се съгласил да направи това вместо мен.

– Стой тук и не ходи никъде – казах й. А сам отидох при новоизлюпения бронтозавър.

С Алиса не разговарях цялата вечер. Забрах й да идва, но тя каза, че не може да ме послуша, защото й е жал за Бронтя. И на следващия ден отново се промъкна в инкубатора. Доведоха я космонавтите от кораба „Юпитер-8“. Космонавтите бяха герои и никой не можеше да им откаже.

– Добро утро, Бронтя – каза тя.

Бронтозавърчето я погледна накриво.

– Чие е това дете? – запита строго професор Яката.

Едва не потънах в земята от срам. Но Алиса, нали винаги намира какво да каже, запита:

– Не ви ли харесвам?

– Не, моля, ви, точно обратното... Просто си мислех, че може би сте се загубили... – Професорът съвсем не умееше да разговаря с малки момиченца.

– Добре – каза Алиса. – А при тебе, Бронтя, ще намина утре. Недей да скучаеш.

И Алиса наистина дойде на другия ден. И идваше почти всеки ден. Всички свикнаха с нея и я пускаха без никакви разправи. Бронтозавърът растеше бързо. За един месец достигна два метра и половина дължина и затова го преместиха в специално построен павилион. Разхождаше се по оградената полянка и дъвчеше млади филизи от бамбук и банани. В циментирания

басейн в средата на полянката имаше топла, солена вода, каквато обичаше бронтозавърът. Но неочаквано той загуби апетит. Три дена бамбукът и бананите останаха недокоснати. На четвъртия ден бронтозавърът легна на дъното на басейна и положи малката си черна глава на пластмасовия бряг. По всичко личеше, че се готви да умира. Не можехме да го допуснем. Нали имахме само един бронтозавър. Най-добрите лекари в света ни помагаша, но всичко беше напразно. Бронтя не искаше нито трева, нито витамини, нито портокали, нито мляко – нищо.

Алиса не знаеше за тази трагедия. Бях я изпратил при баба й във Внуково. Но на четвъртия ден тя включила телевизора точно в момента, когато предавали съобщението за влошаването на здравето на бронтозавъра. И в същото това утро дотича в павилиона.

– Татко! – развика се тя. – Как си могъл да криеш от мен? Как си могъл?...

– После, Алиса, после – отговорих й. – Сега имаме съвещание.

Алиса не каза нищо и се отдръпна. А само след минута чух, как някой до мен изахка. Обърнах се и видях, че Алиса, вече прескочила оградата, е навлязла в полянката и се приближава до муцуната на

бронтозавъра. В ръката й имаше бяло хлебче.

– Яж, Бронтя – каза тя, – а то тук ще те уморят от глад. На твое място и на мен щяха да ми омръзнат тия банани.

И преди да успея да дотичам до оградата, невероятното се случи. Това, което прослави Алиса и подрони доста репутацията на нас, биолозите. Бронтозавърът вдигна глава, погледна Алиса и внимателно взе хлебчето от ръцете й.

Учените дълго спориха след това. Дори още спорят. Едни казват, че е трябвало да се смени храната на Бронтя, а други – че той вярва повече на Алиса, отколкото на нас. Но така или иначе, кризата отмина. Сега Бронтя е напълно опитомен. Въпреки че вече е към тридесет метра дълъг, за него няма по-голямо удоволствие от това, да повози Алиса. Един от моите асистенти й направи специално седло и когато Алиса дойде в павилиона, Бронтя протяга своята дълга шия, захапва с триъгълните си зъби седлото и ловко го поставя върху черното си блестящо тяло. След това разхожда Алиса из павилиона или плува с нея в басейна.

Тутексите

Както бях обещал на Алиса, взех я с мен, когато дойде време да отлети на Марс за провеждащата се там конференция.

Долетяхме благополучно. Не понасям много добре безтегловността и затова предпочетох да не ставам от креслото, но моята дъщеричка през цялото време пърхаше из кораба и дори веднъж ми се наложи да я свалям от тавана, тъй като искаше да натисне червеното копче за аварийно спиране.

Разгледахме марсианския град, разходихме се с туристите из пустинята, бяхме в Големите пещери. Но след това вече нямах време да се занимавам с Алиса и я дадох в интерната за една седмица. На Марс работят много наши специалисти, затова марсианците им помогнаха да построят грамаден купол над детската градина. В детската градина е хубаво – там растат истински земни дървета. Понякога децата ходят на екскурзия. Тогава те обличат мънички скафандри и излизат в колонка на улицата.

Татяна Петровна – така се нарича възпитателката – каза, че не бива да се безпокоя. Алиса също каза да не се

безпокоя. И ние се сбогувахме за една седмица.

А на третия ден Алиса изчезна.

Това беше изключително произшествие. В цялата история на интерната никой не бе изчезвал и не се бе загубвал за повече от десетина минути. В марсианския град е съвършено невъзможно да се загубиш. Още повече, ако си земно дете, облечено в скафандър. Първият срещнал те марсианец ще те доведе обратно. Ами роботите? Ами Службата за безопасност? Не, да се загубиш на Марс е невъзможно!

Но Алиса се загуби.

Извикаха ме от конференцията и ме докараха в интерната на марсиански скачащ всъдеход. Изглежда съм имал много объркан вид, защото, когато се появих под купола, всички събрани там съчувствено замълчаха.

Оказа се, че градската телевизия вече цял час на всеки три минути предава съобщения, че се е загубило едно момиченце от Земята. На всички видеофони на Марс светеше тревожен сигнал. В марсианските училища бяха прекратени занятията и учениците, разделени на групи, претърсваха града и околността.

Изчезването на Алиса открили едва когато нейната група се върнала от разходка.

Оттогава бяха изминали два часа. А кислород в скафандъра си имала за три часа.

Тъй като познавам дъщеря си, попитах дали са претърсили потайните места в самия интернат и около него. Може би е намерила марсианска богомолка и си я разглежда... Отговориха ми, че мазета в града няма, а всички потайни места са претърсени от марсианските ученици и студенти, които ги познават като пръстите на ръцете си.

Бях сърдит на Алиса. Със своето поведение тя беше направила повече бели, отколкото може да направи една пясъчна буря. Всички марсианци и земни жители, живеещи в града, изоставиха работата си, вдигната бе на крак цялата спасителна служба. И освен това все повече ме обземаше безпокойство. Нейното приключение можеше да свърши зле.

„Може би, тя наистина се изхитрила да излезе в пустинята? – мислех си аз. – Ако е в града, вече щяха да я намерят. Но в пустинята... Марсианските пустини още не са добре проучени и там можеш да се загубиш така, че да не те открият и десет години. Но нали най-близките райони на пустинята са изследвани със скачащи всъдеходи...“

– Намериха я! – изведнъж се развика марсианецът със синия хитон, като гледаше джобния си телевизор.

– Къде? Как? Къде? – развълнуваха се събралите се под купола.

– В пустинята. На двеста километра оттук.

– Двеста?!

„Разбира се – помислих си, – те не познават Алиса. Такова нещо би могло да се очаква от нея.“

– А как е попаднала там?

– С пощенската ракета.

– Как не се сетих! – каза Татяна Петровна и се разплака. Тя го преживяваше най-тежко от всички. – Минахме край пощата, а там товареха автоматични пощенски ракети. Но аз не обърнах внимание. Нали ги виждаме по сто пъти на ден!

А когато след десет минути един марсиански летец доведе Алиса, всичко стана ясно.

– Влязох вътре, за да си взема писмото – каза Алиса.

– Какво писмо?

– Но нали, ти, татко, каза, че мама ще ни напише писмо. И аз надникнах в ракетата, за да взема писмото.

– Ти си влизала вътре?

– Разбира се. Вратичката беше отворена и вътре имаше много писма.

– А после?

– Едва влязох и вратичката се затвори, ракетата полетя. Започнах да търся копчето

за спиране. Там имаше много копчета. Когато натиснах последното, ракетата започна да се спуска и после вратата се отвори. Излязох навън, а наоколо пясък и леля Таня я няма, и децата ги няма. Поплаках малко, а после реших да си ходя в къщи.

– А как разбра накъде трябва да вървиш?

– Покачих се на една могилка, за да погледна оттам. Но нищо не се виждаше. В могилката имаше вратичка. Тогава влязох в стаичката и седнах там.

– Каква вратичка? – учуди се марсианецът. – В този район има само пясък.

– Не, там има вратичка и стая. А в стаята има един голям камък. Като египетска пирамида. Само че мъничка. Помниш ли, татко, ти ми чете една книжка за египетските пирамиди?

Неочакваното изявление на Алиса развълнува силно и марсианците, и Назарян, началника на спасителите.

– Тутексите! – завикаха те.

– Къде бе намерено момиченцето? Координатите!

И половината от присъстващите изчезнаха, като че ги беше издухал вятър.

А Татяна Петровна разказа, че преди много хиляди години на Марс е съществувала тайнствената цивилизация на тутексите. От нея останали само каменните

пирамидки. Досега нито марсианците, нито археолозите от Земята не са могли да намерят строежи на тутексите – само пирамидки, разхвърляни из пустинята и затрупани с пясък. И ето, че Алиса случайно се бе натъкнала на постройка на тутексите.

– Виждаш ли, на теб отново ти провървя – казах. – Но все пак, незабавно ще те отведе в къщи. Там се загубвай колкото си искаш. Без скафандър.

– И на мен повече ми харесва да се загубвам в къщи – каза Алиса.

...След два месеца прочетох една статия под заглавие „Ето какви са били тутексите“. В нея се разказваше, че в марсианската пустиня са открити безценни паметници на културата на тутексите. Сега учените се занимавали с разшифроването на надписите, намерени в помещението. Но най-интересното е, че на пирамидката имало изображение на тутекс, и то великолепно запазено. Беше поместена и снимка на пирамидката с портрета на тутекса.

Портретът ми се стори познат. И ме обхвана страшно подозрение.

– Алиса – казах строго. – Признай си честно, рисувала ли си на пирамидката, когато се загуби в пустинята?

Алиса се приближи и внимателно разгледа картинката в списанието.

– Ами да. Тук си нарисуван ти, татенце. Само че аз не съм ги рисувала, а го надрасках с камъче. Знаеш ли колко скучно ми беше там...

Срамежливият Шуша

Алиса има много познати животни. Две котенца, марсианска богомолка, която живее под кревата ѝ, и нощем имитира балалайка; таралежче, което живя у нас малко, а после се върна в гората; бронтозавърът Бронтя – Алиса му ходи редовно на гости в зоопарка – и на края съседското куче Рекс.

Алиса се снабди и с още едно животно, когато се върна първата експедиция от Сириус.

С Парашков се запозна на първомайската манифестация. Не зная как го уреди: Алиса има големи връзки. Така или иначе, тя се оказа между децата, които поднасяха цветя на космонавтите. Представете си моето учудване, когато видях по телевизията как през площада тича Алиса с по-голям от самата нея букет сини рози и го връчва на самия Парашков.

Парашков я взе на ръце, заедно гледаха манифестацията, заедно си тръгнаха.

В къщи Алиса се върна чак вечерта с голяма чанта в ръце.

– Това пък какво е?

– Подарък от Парашков.

– И подарък ли си изпроси! Само това липсваше!

– Нищо не съм си изпросила. Това е Шуша. Парашков ги е донесъл от Сириус. Мъничък шуша, може да се каже, шушонче.

И Алиса внимателно извади от чантата мъничко животинче с шест лапи, приличащо много на кенгуру. Шушончето имаше големи, като на водно конче, очи. То бързо ги въртеше, като се държеше здраво с горната двойка лапи за костюма на Алиса.

– Виждаш ли, той вече ме обича —. каза Алиса. – Ще му приготвя леглото.

Знаех историята с шушите. При нас в зоопарка имаше вече пет шуши и дори очаквахме семейството да се увеличи. Парашков и Бауер бяха открили шушите на една от планетите на Сириус. Тези мили безобидни животинчета излязоха бозайници, въпреки че по начин на живот напомняха най-вече нашите пингвини. Експедицията донесе няколко шуши и цял филм за тях, който беше прожектиран с голям успех по всички кинотеатри и видеорами.

Някои от животинчетата попаднаха в зоопарка, други останаха у обикналите ги космонавти. Шушончето на Парашков попадна в края на краищата у Алиса. Бог

знае с какво бе успяла да очарова тя суровия космонавт.

Шуша живееше в голяма кошница до кревата на Алиса, месо не ядеше, нощем спеше, дружеше с котенцата, боеше се от богомолката и тихичко мъркаше, когато Алиса го галеше или му разказваше за своите успехи и неуспехи. Растеше бързо и след два месеца стана висок колкото Алиса. Те ходеха на разходка в градинката срещу нас и Алиса никога не му слагаше нашийник.

– Ами ако уплаши някого? – питах аз.

– Не, няма да изплаши никого. А освен това ще ми се разсърди, ако му сложа нашийник. Та той е толкова чувствителен.

Веднъж на Алиса не ѝ се спеше. Тя капризничеше и искаше да ѝ прочета за доктор Охболи.

– Нямам време, дъще – казах ѝ. – Имам срочна работа. А освен това вече е време сама да си четеш книжките.

– Но това не е книга, а микрофилм и там буквичките са малки.

– Да, но той е озвучен. Като не искаш да четеш – включи звука.

– Студено ми е и не ми се става.

– Почакай малко. Ще си допиша реда и ще ти го включа.

– Като не искаш, аз пък ще помоля Шуша.

– Помоли го – усмигнах се.

Но след минута изведнъж чух от съседната стая познатия глас: „...И освен това Охболи си имал куче Ава“. Значи Алиса все пак е станала.

– Веднага лягай! – извиках ѝ. – Ще се простудиш.

– Ама аз съм си в леглото.

– Не ме лъжи. Кой тогава включи микрофилма?

– Шуша.

Никак не ми се иска дъщеря ми да стане лъжкиня. Оставих работата си и отидох при нея, за да си поговорим сериозно.

Шуша се занимаваше с микропроектора, а на екрана нещастните животинчета се тълпяха пред вратата на добрия доктор Охболи.

– Как си успяла да го дресиращ така? – искрено се учудих.

– Аз не съм го дресирала. Той си може всичко.

Шуша смутено потриваше предните си лапи. Настъпи неловко мълчание.

– И все пак... – казах накрая.

– Извинете – раздаде се висок глас. Говореше Шуша. – Но аз наистина сам се научих.

– Простете... – казах.

– Това не е трудно – повтори Шуша. – Вие сам показвахте вчера на Алиса приказката за краля на богомолките.

– Не, аз не затова. Как се научихте да говорите?

– Ние с него се занимавахме – каза Алиса.

– Нищо не разбирам. Десетки биолози работят с шушите, но нито веднъж, нито един шуша не е казал нищо.

– А нашият Шуша може и да чете. Нали можеш?

– Малко.

– Той ми разказва такива интересни работи...

– С вашата дъщеря сме големи приятели.

– Но защо толкова време мълчахте?

– Стесняваше се – отговори вместо него Алиса.

Шуша наведе очи.

Привидението

През лятото ние живеем във Внуково. До там има монорелсов транспорт, а от него до вилата има пет минути пешком. Идвам на вилата направо от зоопарка и вместо почивка попадам в кипежа на тамошния живот. Негов център е съседското момченце Коля, известен в цялото Внуково с това, че взима играчките на децата. При него дори идва

психолог от Ленинград, който след това написа дисертация. Психологът изучаваше Коля, а самият Коля си ядеше сладко и хленчеше по цял ден.

Там живеят още бабата на Коля, която обича да разговаря за генетиката и пише роман за Мендел, бабата на Алиса, момченцето Юра и неговата майка Карма, трима близнаци от съседната улица, които пеят в хор под прозореца ми и накрая, привидението.

Привидението живее някъде под ябълката и се появи сравнително отскоро. В привидението вярват Алиса и бабата на Коля.

Седяхме с Алиса на терасата и чакахме новият робот на Щелковската фабрика да приготви вечерята. Роботът вече два пъти беше се развалял и ние с Алиса заедно ругаехме фабриката, но да се заемем сами с домакинството не ни се искаше, а нашата баба беше отишла на театър.

Алиса каза:

– Днес той ще дойде.

– Кой – той?

– Моят привидение.

– Привидението е – „то“ – автоматически я поправих, без да свалям очи от робота. – На какво прилича това привидение?

– То ходи само когато е тъмно.

– Е, да, разбира се. Открай време е така. Слушала си приказките на бабата на Коля...

– Бабата на Коля ми разправя само за историята на генетиката. Как са преследвали Мендел.

– Да, а между впрочем, как реагира твоето привидение на пеенето на петлите?

– Никак. А защо?

– Когато пропее петел, порядъчното привидение трябва да изчезне със страшни проклетия.

– Ще го попитам. Довечера ще си легна по-късно. Трябва да поговоря с привидението.

Стъмни се. Алиса каза:

– Е, аз тръгвам.

– Накъде?

– При привидението. Ти обеща.

– Мислех, че се шегуваш. Но, ако толкова много искаш да отидеш в градинката – моля, само си облечи жилетката, че вече е хладничко. И да не ходиш по-далече от ябълката.

– Че къде по-далече? То ме чака там.

Алиса изтича в градинката. Не исках да се вмъквам в света на нейните фантазии. Нека около нея има и привидения, и вълшебници, и смели рицари, и добри великани от приказната синя планета... Разбира се, ако си ляга навреме и се храни нормално.

Угасих светлината на верандата, за да не ми пречи да виждам Алиса. Ето, тя приближава ябълката, стара и клонеста, и застава под нея.

И тогава... От стъблото на ябълката се отдели синкава сянка и тръгна към Алиса. Сянката като че плуваше из въздуха, без да докосва тревата.

В следващия миг грабнах нещо тежко и хукнах по стълбата, прескачайки по три стъпала. Това вече не ми харесваше. Или е нечия остроумна шега, или... Какво „или“, още не знаех.

– По-внимателно, татко! – зашепна Алиса, която беше чула моите крачки. – Ще го изплашиш.

Хванах Алиса за ръката. Синкавият силует се стопи във въздуха.

– Татко, какво направи!

Алиса ревеше, докато я носех към терасата.

Какво беше това под ябълката? Халюцинация?

– Защо направи това? – плачеше Алиса. – Нали обеща...

– Нищо не съм направил – отговорих аз, – няма никакви привидения.

– Но нали сам го видя. Защо не казваш истината? А той не понася, когато въздухът около него се движи. Нима не разбираш, че

към него трябва да се приближаваш бавно, за да не го издуха вятърът?

Не знаех какво да отговоря. Бях уверен в едно: щом Алиса заспи, ще взема фенер и ще претърся градината.

– А той ми даде писмо за теб. Само че сега аз няма да ти го дам.

– Какво писмо?

– Няма да ти го дам.

Едва сега забелязах, че в юмручето си тя стиска някакво листче. Накрая все пак ми го даде.

На листчето с моя почерк беше написано разписанието за храненето на червените крумсове. Това листче аз търсех вече трети ден.

– Алиса, къде си намерила моята записка?

– А ти я обърни. Привидението си нямаше хартия и аз му дадох своята.

На обратната страна, с непознат почерк, бе написано на английски:

„Уважаеми професоре!

Осмелявам се да се обърна към Вас, тъй като попаднах в неприятно положение, от което не мога да изляза без чужда помощ. За съжаление, не мога да напусна кръга с радиус един метър, чийто център е ябълковото дърво. Да бъда видян в моето жалко положение е възможно само на тъмно.

Благодарение на Вашата дъщеря, едно чувствително и отзивчиво същество, на мен ми се удаде да установя връзка с външния свят.

Аз съм професор Кураки, станал жертва на един неудачен експеримент. Провеждах опити по предаване на вещество на големи разстояния. Успях да изпратя от Токио в Париж две пуйки и една котка. Те бяха приети благополучно от моите колеги. Но в деня, когато реших да проведя експеримента върху себе си, бушоните в лабораторията изгоряха по време на опита и енергията на преместване се оказа недостатъчна. Аз бях разсеян в пространството, като при това най-концентрираната част се намира в района на Вашата вила. В това трагично състояние се намирам вече втора седмица, поради което без съмнение ме считат за загинал.

Умолявам Ви, незабавно след получаването на писмото да изпратите телеграма в Токио. Нека бъдат поправени бушоните в лабораторията ми. Тогава ще мога да се материализирам.

Предварително благодарен:

Кураки.“

Дълго се вглеждах в тъмнината под ябълката. После слязох от терасата и се приближих. До стъблото се покачваше бледосиньо, едва забелязващо се сияние.

Като се взрях по-добре, успях да различа очертанията на човешка фигура. „Привидението“ умолително, както ми се стори, протягаше ръце към небето.

Не исках да губя повече време. Дотичах до монорелсовата линия и от гарата видеофонирах в Токио.

Цялата тази операция отне десет минути.

По пътя за в къщи, аз си спомних, че съм забравил да приспя Алиса. Ускорих крачка.

Светлината на терасата не беше угасена.

Там Алиса демонстрираше своя хербарий и колекцията си от пеперуди на един нисък, уморен японец. Японецът държеше в ръката си тенджерка и без да сваля очи от съкровищата на Алиса, деликатно ядеше.

Като ме видя, гостът се поклони и каза:

– Аз съм професор Кураки, ваш вечен слуга. Вие и вашата дъщеря ми спасихте живота.

– Да, татко, това е моят „привидение“ – каза Алиса. – Сега вече вярваш ли в тях?

– Вярвам – отговорих аз. – Много ми е приятно да се запознаем.

Изчезналите гости

За пръв път Слънчевата система посрещаше гости от толкова далечна звезда.

Първият сигнал на лабуцилците беше приет от станцията на Плутон, а след три дни контакт с тях установи Лондонската радиообсерватория.

Лабуцилците бяха още далече, но космодрумът Шереметиево-4 беше напълно готов да ги приеме. Всички посолства бяха запазили места на трибуните, а кореспондентите ноцуваха в бюфета на космодрума.

Алиса живееше във вилата във Внуково и събираше хербарий. По такъв начин тя не взимаше участие в подготовката за тържествената среща. Дори не знаеше нищо за нея. А и аз самият няхах пряко отношение към срещата. Моята работа щеше да започне едва след като лабуцилците се приземят.

На осми март лабуцилците съобщиха, че влизат в кръгова орбита. Но вместо лабуцилския кораб станциите за насочване засякоха изгубения преди две години шведски спътник „Нобел–29“. Когато грешката беше открита, оказа се, че и връзката с лабуцилския кораб временно е прекъсната.

На девети март в 6,33 лабуцилците съобщиха, че са кацнали в район със земни координати 55°20' северна ширина и 37°40' източна дължина, с възможна грешка от 15 минути, тоест, недалеч от Москва.

След това връзката отново бе прекъсната и не можа да бъде възстановена с изключение на един случай, за който ще разкажа по-късно. Оказа се, че земната радиация е подействувала пагубно на апаратурата на лабуцилците.

Стотици автомобили и хиляди хора се отправиха към мястото, където бяха кацнали гостите. Пътищата бяха задръстени от желаещи да намерят лабуцилците. Космодрумът Шереметиево-4 опустя. В бюфета не остана нито един кореспондент. Небето на Подмосковието гъмжеше от вертолети, винтокрили вихролети, орнитоптери и други летателни апарати. Като че ли облаци грамадни комари бяха надвиснали над земята.

Дори корабът на лабуцилците да беше потънал в земята, пак щяха да го намерят.

В този момент внезапно заговориха всички радиостанции в света. Предаваха запис на съобщението, уловено от един радиолюбител в Северна Австралия. В съобщението се повтаряха координатите и след това се казваше: „Намираме се в гора... Изпратихме група да търси хората. Продължаваме да приемаме вашите предавания. Учудени сме, че никой не ни посрещна...” И връзката пак се прекъсна.

На терасата се качи Алиса с кошничка ягоди.

– Защо са се разтичали всички? – попита тя.

– Лабуцилците се загубиха – отговорих аз.

– Не ги познавам.

– Тях още никой не ги познава.

– А как са се загубили тогава?

– Летяха към Земята. Долетяха и се загубиха.

Чувствавах, че говоря глупости. Но това си беше самата истина.

Алиса помълча, като че ли моят отговор я задоволи. Прекоси един-два пъти терасата, без да изпуска кошничката от ръцете си.

После запита:

– А те в полето ли са или в гората?

– В гората.

– Много хубаво, че не са на полето.

– Защо?

– Изплаших се да не съм ги видяла.

– Как така?!

– Ами никак, пошегувах се...

Скочих от стола. Изобщо Алиса все си измисля...

– Ама аз не съм ходила в гората, татко. Честна дума, не съм ходила. Бях на полянката.

– Алиса, разкажи ми каквото знаеш. Всичко... И недей да прибавяш от себе си

нищо. Видя ли в гората някакви странни... хора?

– Честна дума, не съм била в гората.

– Добре де, на поляната.

– Нищо лошо не съм им направила. И те съвсем не са странни.

– Отговаряй човешки: къде и кого си видяла? Не мъчи и мен и човечеството в мое лице!

– А ти, човечество ли си?

– Слушай, Алиса...

– Е, добре. Те са тук. Те дойдоха с мен.

Огледах се неволно. На терасата нямаше никой освен мен и Алиса.

– Ама ти не гледаш накъдето трябва – Алиса въздъхна и се приближи до мен. – Исках да си ги оставя за мен. Откъде да знам, че човечеството ги търси.

И ми протегна кошничката с ягодите. Поднесе кошничката към очите ми и аз съвсем ясно видях две фигурки в скафандри. Те бяха изпоцапани с ягодов сок и бяха яхнали една ягода.

– Не съм им причинила никаква болка – каза Алиса с виновен глас. – Мислех си, че са джудженца от приказките.

Но аз вече не я слушах. Притискайки нежно кошничката до сърцето си, вървах към видеофона и си мислех, че тревата трябва да им се е сторила висока гора.

Така се състоя първата среща с лабуцилците.

Нейният истински дом

Научно-фантастичен разказ

Виктор Колупаев

Момиченцето се бе събудило, но лежеше, без да мърда, със затворени очи. Ръчичките й стискаха чаршафа. Разбудила я бе тишината, която съществуваше само в съня й. После момиченцето боязливо отвори очи и видя над себе си лицето на мама.

Утрото още не бе настъпило, само изтокът бе слабо просветлял. Едва забележимият ветреца леко развяваше мамината коса.

– Какво има, дъще?

Момиченцето протегна ръце и обви шията й.

– Хубаво е в къщи...

– Хубаво е. Ти спи. Още е рано.

– Не искам да спя. Там е тишина, а после пустота, и аз се събуждам.

– Искаш ли да поседа при теб?

– Поседи и ми изпей песента. Помниш ли я, ти ми я пееше, когато татко ремонтиреше отражателите и стоманеното въже се бе оплело и той все не можеше да се прибере в кораба? За най-големия дом.

– Ще ти изпея друга. За гората и слънцето.

– А онази не я ли помниш вече?

Мама поклати глава и погали момиченцето по черната, разпиляна по възглавницата коса. Не бе забравила песента. Просто не я знаеше. Не знаеше и почти нищо за дъщеря си. Пък и кой ли знаеше. Мама се чувствуваше виновна пред момиченцето.

– Затвори очи. Детето ми. Ще ти пея съвсем тихо. А ти не мисли за нищо. Просто слушай.

И мама запя. Имаше нисък топъл глас и навярно обичаше тази песен. Момиченцето скръсти ръце под главата си и загледа мама право в очите, без да мига. Така се гледаха двете и едната пееше, а другата слушаше и мълчеше. А после мама разбра, че момиченцето я гледа, но не я вижда и в мислите си не е на обвитата с цветя веранда, а нейде много далеч...

* * *

Едва забележимо обичайно тракане. Толкова привично, че без него би било страшно. Без него е абсолютна тишина. Така нежно трака уредът, който показва, че всички жизнено важни системи на кораба работят нормално. Момиченцето седи в дълбокото

кресло до креслото на бащата и играе с куклата си. Куклата е направила мама от старите си рокли, които не ставаха за момиченцето.

Бащата гледа мрачно индикаторите на уредите, подава нови колонки от цифри на изчислителната машина, изменя програмата и след като получи отговора ѝ, съставя нова. Само една трета от обзорния екран е открита и на нея се виждат бледите точни на звездите. Към една от тях се носи корабът.

– Там е нашият дом – внезапно казва момиченцето и сочи самия център на екрана.

– Да, мъничката ми. Там е нашият дом.

Момиченцето бе свикнало да сочи центъра на екрана. Така го бяха научили бащата и майката. По-рано там беше Земята. Но сега в центъра стоеше някаква друга звезда. Бащата не беше ѝ казал, че корабът им вече не може да се управлява. Нямаше защо да го знае. Та тя и нищо не би разбрала.

– Елфа. не ти ли е скучно?

– Не, татенце... уча се да стана капитан на голям, много голям кораб.

„Не, дъще, ще се постарая ти никога да не отлитах от Земята“ – мисли бащата.

А мама спи. Четири часа сън. След това четири часа ще бъдат заедно. После за четири часа ще заспи бащата. И Елфа. с

него. И тогава мама пак ще си блъска главата как да насочи кораба към Земята.

Вратата се отваря и на прага се появява мама. Колко красиво е облечена. Тя през цялото време преправя дрехите си, нещо комбинира, прекроява. А косата ѝ се е разпиляла по раменете и тесен златен обръч пресича челото ѝ. Сега мама прилича на добра вълшебница от приказките. момиченцето ѝ го казва:

– Ти си сега вълшебница, нали?

– Тя винаги ни е вълшебница – радостно подхваща татко. – Нали така?

– Така е, така!

– А цом е така – казва мама, – тогава затворете очите си.

Капитанът и дъщеря му затварят очи и в ръцете им се появява по една ябълка. Елфа даже изскимтява от възторг. А татко прошепва нещо. Изглежда разсърден.

– Пак ли не си спала?

– Не, не. Спах. А после бях в оранжерията – тя го поглежда умолително. – Нали не се сърдиш?

– Не...

* * *

Мама навярно обича да пее. Вече съвсем се е разсъмнало, а тя все гали момиченцето по главата с дългите си нежни пръсти и пее. Пее за смешни животинчета и за ручейче,

синьо-синьо, много чисто. Момиченцето изведнъж се надига и подпира на лакти.

– Мамичко, ти ми казваше, че таванът на нашия дом ще е син... и черен.

Мама понечи да каже: „Нима съм говорила такова нещо?“ – но навреме се усети.

– Да, дъще. Ще имаме син таван. А нощем, когато е тъмно, ще е черен.

– Със светулки?

– Със светулки ли? Да, разбира се, със светулки.

– А по синевата ще пълзят ли бели къдрици?

– Да – съгласи се мама и си помисли, че това ще може да се направи.

– А ще се разцепва ли таванът понякога на две?

– Всичко ще бъде както искаш.

– А вярно ли е, че нашият дом е най-големият?

– Е, не съвсем. има и по-големи. А на теб иска ли ти се да живееш в много голям дом?

– Ти ми казваше, че ще живея в най-големия дом.

– Хората живеят по-добре в малки къщи. В такива като нашата. И наоколо да има гора и рекичка, и висок бряг над рекичката. А в гората...

– Да, така е по-добре. Само, че ти казваше...

– Спи. Може още да поспиш. Току-що се е разсъмнало. Още е много рано. А после ще отидем с теб във фермата. Нали не си виждала как доят крави?

– Не, не съм – Момиченцето седна в кревата.

Нощницата се свлече от слабичкото ѝ рамо, но тя не забеляза, не я оправи. – Аз ще си вървя. Искам да си отида. Нали ще ме пуснеш, мамо?

– Ще те пусна, само че преди това ще прием мляко... Значи не ти харесва у мен?

– Много ми хареса. Но искам да си вървя. Искам да разгледам и други къщи. Нали не се сърдиш, мамо?

– Не, не. Но никак не ми се иска да те пусна.

Момиченцето се облече. Двете пиха мляко и Елфа, стъпвайки внимателно по влажния пясък, стигна до градинската вратичка и махна с ръка на жената:

– Аз си тръгвам.

Когато момиченцето си отиде, жената завъртя малкия диск на гривната си. Дискът блесна и слабо засвети.

– Главния възпитател – каза жената.

На екрана веднага се появи лице на мъж.

– Какво има? – запита той.

– Тя... си отиде – каза жената.

Момиченцето вървеше по междуселския път, като повдигаше от време на време глава и поглеждаше към звездите, гаснещи в лятното утро.

* * *

...Капитанът напоследък рядко се появяваше в командната кабина. Елфа почти не го виждаше. А когато се появяваше, целият изцапан със смазка и метален прах, тя веднага се покатерваше на коленете му, като не го оставяше даже да се измие. Той си поиграваше с нея, после нежно я сваляше от коленете си, измиваше се набързо и пак изчезваше. Сега Елфа прекарваше през цялото време с мама...

После започнаха да се случват странни неща. Отначало бащата пренесе кушетката ѝ в малката библиотека и мама каза, че тя ще спи там. Елфа си представи за миг как ще остане сама в тъмното и се обля в сълзи. Бащата за първи път я погледна строго, тя се удиви по детски и успокои. Стори ѝ се, че първата нощ не е мигнала. Но уредите, чиито датчици татко бе монтирал предварително в кушетката, показваха, че е плакала само петнадесет минути и после веднага е заспала.

А един ден татко и мама я сложиха да седне в голямото кресло около кръглата масичка в залата за почивка и и казаха, че тя

е вече голяма (тя беше на шест години). И за да проверят дали наистина е вече голяма, решили да я затворят цяла седмица в библиотеката. Цяла седмица тя не биваше да ги вижда. Мама понечи да каже нещо за три или четири дена, но татко бе твърд: седмица.

– Много ли е необходимо? – запита Елфа.

– Много – каза татко.

– Аз искам ти да видиш нашия истински дом – каза мама.

– Ще ми отнемете ли куклите?

– Не – каза татко. – Щом искаш, можеш да ги вземеш със себе си. Просто решихме да проверим храбростта ти.

На следващия ден я затвориха в библиотеката. Отначало никак не ѝ беше страшно. Даже ѝ беше интересно, после и стана малко скучно. А привечер тя се разплака, но никой не дойде при нея. Баща ѝ по това време майстореше нещо в малката работилница. А мама седеше пред изчислителната машина. До пулта бе монтиран малък телевизор, на чийто екран плачеше момиченцето. И колкото повече плачеше, толкова повече бръчки се появяваха на маминото лице, но тя продължаваше да се занимава с изчисленията си. От време на време татко я питаше по телефона:

– Как е положението? Ще издържите ли?

– Ще издържим.

– Заради нея трябва и двете да издържите.

След седмица Елфа излезе, от библиотеката. Баща ѝ я носеше на ръце, а мама все повтаряше:

– Сега всичко ще бъде добре. Вярвам, че всичко ще бъде добре.

След това едноседмично затворничество Елфа сякаш наистина стана по-голяма. Мама я учеше да мие съдовете, да готви, да пере, учеше я да чете и пише.

Веднъж Елфа излезе с баща си извън кораба. Разбира се, в скафандри. Двата дълго кръжаха в космическото пространство, като ту се отдалечаваха, ту приближаваха към кораба.

– Не се ли боиш да останеш тук сама? – запита я бащата.

– Не – храбро отвърна момиченцето.

* * *

Към десет часа Елфа стигна до пиацата на глайдерите. Бе извървяла няколко километра и малко се бе уморила, макар че ѝ харесваше да върви през полето и горичките, да разговаря с хората, които срещаше, да ги пита къде се намира най-големият дом – нейният дом. Ако ѝ отговореха, че знаят къде е този дом, тя почваше да ги разпитва. Не,

това бяха все други домове, не този, за който ѝ бе разправяла мама. Но тя не се отчайваше, защото наоколо бе весело, жълто, яркожълто, ослепително слънце сияеше на синьото небе, а тя вървеше сред цветя, непознати, красиви, чиито имена още не знаеше.

На пиацата за глайдери имаше две машини. В едната товареха някакви големи сандъци, втората се канеше да излети. Елфа смело отиде при втората и със знаци помоли пилота да ѝ отвори вратичката.

– Елфа! – удиви се той. – Как попадна тук?

– Татко, искам да летя с теб.

– Да летиш? Добре. Може. Но аз случайно минах оттук и повече няма да се връщам. Ще трябва после да те върна с някого.

– Ще остана с теб, татко.

– С мен? Твърдо ли си решила?

– Не още, но ти имаш красива машина.

– Добре. Качвай се.

Той помогна на Елфа да се качи в кабината, затвори вратичката. Глайдерът се понесе във висините.

Когато момиченцето долепи челце до стъклото и заразглежда с детски възторг пейзажа долу, пилотът завъртя незабелязано диска на гривната на лявата си ръка. Дискът заблестя, заискри.

– Главния възпитател – каза пилотът.

На матовия екран се появи лице на мъж.

– Тя е при мен в кабината – каза пилотът.

– Глайдер тип „Божа кравичка“ № 19-19. Летя за Алдан.

Човекът на екрана се усмихна.

– Няма как, ще трябва да откараш и нея там. Ще предупредим хората. Как те нарича?

– Татко.

– Разпитва ли те за най-големия дом?

– Не още... А не го ли открихте вече?

– Не – поклати глава главният възпитател.

– Нали тя не знае къде е. И дали изобщо съществува? Най-вероятно това е някаква детска хипербола. Жалко само, че за нея това става натрапчива идея. Засега нека пътешествува. Благодаря за съобщението.

Елфа разглеждаше с удивление зелените петна на горите, леко пожълтелите поля, сините жилчици на реките и сините точки на езерата.

– Това килим ли е? – запита тя.

– Кое? Ах... Това ли? Да. Много прилича на килим: Харесва ли ти?

– Харесва ми. Прилича ми много на моя дом.

В селището в тайгата геолозите веднага наобиколиха глайдера. Те знаеха за пристигането на Елфа.

– Здравей, мамо – каза Елфа на невысока жена, облечена в син комбинезон. Жената

имаше черни, живи очи, загоряло лице и къса черна коса.

– Здравей, дъще...

* * *

...Мама тогава също беше в син комбинезон. Тя винаги се появяваше в него, щом трябваше да облече скафандъра. И бащата беше в син комбинезон. Последните дни двамата прекарваха повечето време с нея. Бащата играеше с Елфа, често се качваха в малката едноместна ракетка, обясняваше ѝ за какво служат различните лостове, бутони, разноцветни очички. Тя вече добре ги знаеше, по-точно запомняше лесно всичко с още детския си ум. Във всеки случай можеше да управлява ракетката. Няколко пъти стартира сама от кораба, като се отдалечаваше от него на десетки километри, там обръщаше, изменяше ускорението, забавяше движението и се връщаше пак на кораба. Управлението на ракетката, разбира се, се дублираше от кораба.

Татко беше необичайно нежен към нея. И мама. Тя сякаш през цялото време едва сдържаше сълзите си. Като че ли очакваше нещо. Чакаше и се боеше. И ето веднъж бащата каза:

– Днес.

Отново я сложиха да седне в голямото кресло в библиотеката. А те самите седнаха

насреща ѝ, съвсем наблизко, за да могат да държат ръчичките ѝ.

– Елфа — каза татко. — Ти си вече голямо момиче. Спомняш ли си мама ти разправяше за най-големия дом?

– Тя и песни ми е пяла за него.

– Да, и песни. Това е твоят истински дом. Ти трябва да живееш в него. И ще полетиш за там в малката ракетка, с която вече толкова пъти си летяла.

Момиченцето радостно заплеска с ръце. Толкова ѝ се искаше да види този дом!

– Ще летиш сама. И ще летиш дълго-дълго. Нали не се боиш да бъдеш сама?

– Не — храбро отвърна момиченцето.

– Браво, ти си юнак. Няма да ти е скучно. Аз съм ти направил мъничко смешно човече. То може да ходи и даже да разговаря, макар и не много добре. Ще го вземеш със себе си.

– А вие? Няма ли да летите с мен?

– Но ракетката побира само един човек. Пък и ние си имаме работа. Нали? — обърна се той към жена си.

Тя не можа да отговори, само стисна ръчичката на момиченцето и преглътна буцата в гърлото си.

– Но нали по-късно ще дойдете?

– Да, да. Ще се постараям. Но докато нас няма да ни има, ти ще си имаш там друга мама и друг татко. Сама ще си ги избереш.

– А ще бъдат ли такива добри като вас?

– Елфа, нали сама ще си ги избереш.

Момиченцето кимна неуверено.

– Ти можеш да вършиш всичко, което е нужно. А когато пристигнеш на Земята, там ще те посрещнат. Непременно ще те посрещнат.

И ето, тя седи вече в ракетката. До нея е малкото смешно човече-робот. На коленете ѝ куклата. Над главата ѝ свободно пространство половин метър. Пред нея пултът, някои лостове и бутони са покрити, за да не би Елфа случайно да ги закачи.

В ракетката има всичко. Запас храна, вода и въздух. Книги, хартия, моливи. Малък експандер за развиване мускулите на ръцете и велосипед, привинтен към пода.

– Дали има достатъчно всичко? — за кой ли път пита мама.

– Ще ѝ стигне за година и половина. Но ще я посрещнат по-рано. След четиристотин денонощия.

– Няма ли да...

– Няма да мине край Слънцето. Проверях изчисленията много пъти, а и ти си ги проверявала.

– Да, проверявах ги.

Под креслото на ракетката е сандъчето с книгата и микролентите. Отчетът им за експедицията. Експедицията, за която

дватамата излетяха. Изпълнили бяха програмата. Само дето не можеха да се върнат на Земята, в своя дом. Но тя, Елфа, трябва да види Земята.

Бащата почти цяла година преправя ракетката, последната от трите, които имаха на кораба. Всичко бе предвидил.

Мама едва сдържа вълнението си. Когато ракетката стартира, тя ще грохне, няма да издържи, ще избухне в плач: Нали никога вече не ще види дъщеря си.

– Време е – казва татко. И движенията му са станали някак неестествено мудни. – Елфа, ти ще отлетиш на Земята. Тя е твоят дом. Най-големият дом в целия свят, в цялата вселена...

– Елфа – шепне мама.

– Таванът му е син, нали? – пита Елфа.

– Да, да, да! – почти вика мама. – И по синия таван плават бели облаци, които приличат на къдрици! А нощем той е... черен... със светулки...

– Елфа, довиждане, мое мъничко момиче. Бъди храбра.

– Елфа... – казва мама.

И ето, Елфа е вече в ракетката.

– Старт! – казва бащата и натиска бутона на пулта.

От обшивката на кораба се откъсва светкавица и поема към Слънцето. Мама не

плаче, тя просто не може да плаче, няма сили. Плаче бащата.

Неуправляемият кораб продължава да лети напред, встрани от Слънцето.

* * *

– Сега ще обядваме – каза жената в синия комбинезон. – Навън край огъня. Нали досега не си седяла край огън?

– Не-отвърща Елфа.

– А после ще отидем в гората и ти ще видиш мечка.

– Истинска?! — пита момиченцето и от нетърпение очичките му горят.

– Истинска.

– Да тръгваме веднага, мамо.

– Не, дъще. Първо трябва да похапнем.

А геолозите стоят около тях и се усмихват. Яки момчета в избелели комбинезони и съвсем млади момичета.

– А вярно ли е, че когато летиш с глайдера, под теб има килим? – пита тя.

– Вярно – отговаря пилотът. – А когато си долу, вървиш по тоя килим. Я виж оня там от боровинките. Нали е красив?

– Красив е – отвърща Елфа, кляка и нежно погалва твърдите дребни листенца. – А нали небето прилича на син таван? Помниш ли, мамо, ти ми разправяше за най-големия дом?

– Помня – казва жената в синия комбинезон за всеки случай. – Но тя почти нищо не знае за това момиченце. Пък и кой ли знае нещо повече? Навярно главният възпитател на Земята.

* * *

„Вземете ме на борда! Вземете ме на борда!“ – такива сигнали уловиха веднъж няколкото кораба, които кръжаха край Плутон. Нечий спокоен мъжки глас повтаряше: „Вземете ме на борда!“

Един от корабите измени курса си и прие малката, озовала се неизвестно как тук ракетка. В ракетката нямаше никакъв мъж. Гласът му беше записан на магнитофонна лента. В ракетката имаше мъничко момиченце.

– Аз искам да отида у дома, татко – уморено каза то на побелелия вече капитан на товарния кораб, който я прибра.

– Къде е твоят дом, мъничка?

– Моят дом е най-големият.

А после, вече на Земята, с нея разговаря главният възпитател. Момиченцето бе удивително развито за своите седем и половина години. Знаеше много, умееше да върши много неща. Веднага усвояваше всичко, което й обясняваха. Но имаше две странности. Най-неочаквано назоваваше някой мъж татко, а някоя жена – мамо.

Минаваше ден и тя си избираше друг татко и друга майка. И още една странност. През всичкото време молеше да ѝ покажат някакъв дом, най-големия дом.

Съветът на възпитателите направи справка за истинските родители. Не, те никога не бяха имали голяма къща. Изобщо не бяха имали свой дом. Направо от школата за астролетци бяха заминали на далечно разузнаване.

– Аз ще издиря своя дом – заяви Елфа, когато си тръгна от главния възпитател. Той не я задържа. Направи единственото необходимо: всеки човек на Земята да знае, че Елфа търси своя: дом. Всички бяха длъжни да ѝ помогнат. Всеки трябваше да замести нейните баща и майка.

* * *

– Вярно ли е, че покривът на къщата може да гърми и да сватка? – питаше Елфа.

– Не – каза някой. – Покривите сега са много здрави.

– Вярно е – изведнъж каза пилотът на глайдера. – Може. Когато има буря с гръмотевици. Сама ще видиш.

– Страшно ли е?

– Страшничко, но е много красиво.

– А вярно ли е, че стените на моя дом се отместват, когато се приближаваш към тях?

– Ама че смехория... – прошепна някой, но всички неволно му зашъткаха и той млъкна.

– Вярно е – каза пилотът. – Ето, виждаш ли оная стена зад планината? Когато полетим към нея, тя ще се отмести по-надалеч. Колкото и да се опитваме да я настигнем, тя все ще се отмества по-надалеч и надалеч.

– Прилича на онова, което ти ми разправяше за най-големия дом, за моя дом – каза Елфа на жената в синьо.

– Та това е твоят истински дом. Цялата Земя е твоят дом. Най-големият дом в целия свят, в цялата Вселена.

– Да, ти точно така ми казваше...

А вечерта, когато слязоха от планината при огъня, небето беше вече притъмняло.

Жената попита:

– Нали няма да си отидеш? Нали ще останеш при своята майка?

– Мамо – отвърна момиченцето, – аз пак ще се върна. Но най-напред ми се иска да разгледам моя дом. Искам целия да го огледам.

На сутринта Елфа отново седеше в глайдера. И когато приближиха планината, тя викна на пилота.

– Татенце, гледай, стените на моя дом се отместват все по-надалеч!

Динозавър на главната улица

Научно-фантастичен разказ

Р. Туми

Денят беше тих. Наоколо нямаше никой.

Седях у Грирсън и се чудех дали да поръчам нещо. Барманът, облегал гърди върху тезгяха, се бе вторачил в цветния телевизор. Тук, в центъра на града, образът беше отвратителен, но барманът с печално упорство се взираше в екрана. Предаваха някаква глупашка викторина между истерични домакини.

Поглеждах към бармана раздразнено. (Знаех, че по лицето ми бе изписана зле прикрита злоба, защото бях видял отражението си в огледалото до тезгяха: лош знак, но какво да се прави). Дневното издание на „Телеграф“ щеше да излезе подир малко от печатницата. Тогава тук щеше да се натрупа народ. А аз имах почивен ден и затова бях дошъл по-рано.

Освен мен тук имаше само един небръснат старик със смачкана шапка, който грееше в ръка тумбестичка чашка. Всеки десет секунди той се оглеждаше крадешком наоколо и сръбваше по глътка от бутилката вино, увита в книжна кесия.

Денят беше тих. Горещо навън, горещо вътре.

* * *

Внезапно по улицата се раздаде ужасен грохот и аз се обърнах да видя какво става. Покрай прозореца (кристално стъкло, пресечено наполовина от червените завеси) стремително бягаха хора. Страшно бучаха автомобили. През отворената врата видях как една жена се спъна и падна на колене. Някой ѝ помогна да се изправи и в награда за доброто си дело сам беше повален.

И изведнъж ГО видях.

– Ей, Джордж! – викнах на бармана.

Той с мъка се откъсна от телевизора, на чийто екран усмихнатият конферансие подскачаше като смахнат пред дебелите матрони.

– А?

– По главната улица наистина ли върви динозавър? – попитах аз и гласът ми прозвуча някак пискливо.

Барманът погледна през прозореца.

– Да, нещо подобно – отвърна той и като хипнотизиран отново се вторачи в идиотската си кутия.

Небръснатият старик беше заспал, облегал глава на тезгяха. Чашката му се катурна.

Изправих се на крака, като залитах леко. Динозавърът – по всичко изглежда, че принадлежеше към разряда бронтозаври – шестуваше по главната улица. Движеше се бавно, тромаво, внушително и аз си спомних (през детските години се интересувах от тия работи), че бронтозаврите, поради чудовищното си тегло, прекарват почти цялото време във водата. Мощната му опашка се мятеше насам-натам като махало.

Бронтозавърът мина покрай бара, отправяйки се на юг към завода и реката. Инстинктивно долових, че от това може да стане интересен материал.

– Ще ида да видя – рекох.

Никой не ми отговори. Старикът спеше, а Джордж пулеше очи към екрана.

– Не излизай, Джорджи – закрещях аз.

– Че къде да вървя? – сви рамене той.

Измъкнах се на улицата. Хората се щураха насам-натам като обитателите на разбутан мравуняк. Булевардът беше задръстен от захвърлени автомобили. Малък фолксваген лежеше с колелата нагоре, също

като умряла костенурка. Усилващият се рев на сирените пронизваше нестройния шум на паниката.

Нашите доблестни полицейски сили се показваха в най-добрата си светлина, като бързаха от всички страни към местопроизшествието и скоро върху развилнялото се влечуго трябваше да се стовари град от куршуми – или ураган от куршуми, ако така повече ви харесва. Аз вече съчинявах статията си. А може би ще го прогонят със сопи или ще му дадат да помирише сълзлив, газ – е, все нещо ще измислят.

Вдясно ставаше нещо невъобразимо. Край мен се промъкна Майк Дауди, един от нашите фоторепортьори. Той щракаше камерата като луд. Отдалечаващото се туловище на динозавъра леко се полюшваше като в кошмарен сън. Подире му тичаха двама градски репортьори и един от предградията – навярно в случай, че звярът се измъкне извън чертите на града.

На снимката би могло да излезе доста добра картина на гибел и разрушение. Като добавка към издъхналото фолксвагенче някой се бе изхитрил да отвори пожарния кран и по улицата вече течеше буйна рекичка. Бяха разбили витрината на магазина отсреща и тротоарът бе осеян с късчета

кристално стъкло. Хората тичаха нанякъде презглава, като в епохата на нямото кино. А наоколо – изкривени каросерии, сблъскали се и качени на тротоара автомобили. И към целия този хаос някъде наблизко бе заработила сигнализацията против крадци.

Да не би затова да бързаха полицаите насам?

На паважа лежах двама-трима души, но не можех да разбера дали бяха сериозно ранени. Не само струйки кръв, но и кървави петна дори нямаше по тях. Едното тяло явно беше на жена. Тъкмо щях да приближа до нея, когато изведнъж се спрях. Отляво, откъдето беше дошъл динозавърът, улицата съвсем опустя. Само един нисичък, дебеличък човек с буйна грива сиви коси и козя брадичка на учен стоеше на двадесетина крачки от мене. Той изглеждаше необяснимо спокоен.

Репортьорският инстинкт надделя.

– Какво се е случило? – запитах аз, като с два скока се доближих до него. Тоест, струваше ми се, че съм се придвижил със скокове, но може и да съм залитал.

Без да ме погледне, той отвърна с глух глас:

– Всичко направих аз.

– Виж ти. А как?

– С помощта на моя времесмесител – той ме погледна умолително. – Това беше случайност, нещастна случайност. Човек не може всичко да предвиди, нали?

– Естествено – отговорих аз. – Чиста случайност. А как се казвате?

Не си извадих бележника, за да не стресна старчето.

– Мейсън Догерти.

– Щастлив съм да се запозная с вас – заявих ентузиазирано, а той леко извърна лицето си, като малко навири нос. – Уеб Уилямз, на вашите услуги.

– Радвам се! Аз бях професор по пространствена механика в Клойстърския университет. Но ме уволниха заради радиалния ми начин на мислене.

– Искате да кажете – радикалния?

– Не, радиалния – той направи неопределен жест, може би чертаеше във въздуха радиус. – Но сега ще видят те! – Гласът му премина в пронизителен писък и той потри ръце – ей богу, потри ги! – а в кротките му сини очи проблесна яростен пламък.

– Да, да, безусловно – съгласих се аз с предишния ентузиазъм. Никога не възразявайте на този, когото интервюирате. Не го прекъсвайте, а го окуражавайте. Бързата кучка слепи ги ражда. – Да, разбира

се, че сега ще видят. Но все пак, как стана това?

Едва сега той ме погледна право в очите.

– Може би искате да видите моя ремесмесител?

Аз се отдръпнах.

– Той у вас ли е?

– Разбира се, не. Не бих могъл да го вдигна. – Поотпуснах се малко, но все пак бях нащрек. Добре че владея джудо.

– Той тежи над един тон – продължи Догерти. – Хиляда петстотин седемдесет и три килограма, ако трябва да бъдем точни.

– Бих искал да го видя – заявих решително.

– Това е чудесно. Вие сте един много мил млад човек. Как се казвахте?

– Уеб Уилямз – просветих го още веднъж аз. С удоволствие бих му връчил и визитната си картичка, украсена със семейния герб и напечатана с оригинален готически шрифт, но за съжаление ги бях свършил.

– Ако не се лъжа, вие посещавахте моите лекции преди две-три години? – запита той.

– На всички така им се струва – отвърнах аа.

* * *

Лабораторията на Догерти беше на две крачки – до съседната пряка. Помещаваше се в бивш житен склад, който по време на

аграрната криза е бил приспособен за въглища. Сега това помещение беше изпълнено с всичко, с което обикновено са пълни лабораториите. Само че, независимо от теснотията, тук цареше идеален ред. В ъгъла, потискайки с размерите си останалите апаратури, се извисяваше внушителна машина от стъкло и стомана, цялата в намотки от медни проводници, снабдена е безброй циферблати, броячи, ръчки и още бог знае какво. Отстрани имаше голям акумулатор, от който към тайнствения апарат се проточваха проводници. От другата му страна се виждаше малка динамомашина. Всичко това бръмчеше басово така пронизително, че чак пломбите в кътниците ми завибрираха. И навсякъде мигаха симпатични цветни лампички.

Посочвайки съоръжението, Догерти тържествено обяви:

– Ето го!

– Аха – рекох аз. – А какво е това всъщност?

– Моят ремесмесител.

– И той смесва времето ли? – предположих аз.

– Точно така! Вие сте много съобразителен.

– Да ме бяхте видели в понеделник сутринта! А как работи?

Догерти поглади брадичката си.

– Напълно уместен въпрос. Откровено казано, точно това още не съм разбрал напълно. Но апаратът функционира прекрасно, динозавърът го доказва. Той е способен – смесителят; а не динозавърът – да премества предмети от почти всякакви размери в миналото или... той направи пауза вероятно само за по-голям ефект, – или в насто-я-ще-то! Той категорично доказва, че времето е...

Тук Догерти замърмори нещо нечленоразделно и аз се помъчих да си припомня каква помощ трябва да се окаже на епилептик в началото на припадъка, когато най-сетне проумях, че той декламира уравнения.

Най-после спря, за да си поеме дъх и аз се втурнах в атака:

– О, разбира се! – възкликнах. – Това е ясно за всеки...

– Нима?

– Но как работи апаратът?

Догерти ласкаво го потупа по блестящата повърхност.

– Не мога да кажа. Тоест, не съм напълно уверен. Но както и да е, той работи. Случайното взаимодействие между определени фактори доведе до създаването на времесмесителя. Честно казано –

продължи той, като сниши глас, – аз се опитах да опровергая третия закон на термодинамиката. Или първия? А може би втория? Е, вие знаете кой от тях имам предвид.

Кимнах с разбиране. Кой от тях имаше всъщност предвид, ми беше абсолютно неизвестно – лично аз не бих могъл да различа третия закон на термодинамиката от лятното разписание на влаковете.

– Е, този, съгласно който извличате от нещо по-голяма енергия от тази, която влагате – подсказа Догерти.

– А. този ли!

– Да. Аз се опитах да конструирам... само не се смейте... вечен двигател.

– О! – казах.

– Но вместо това излезе смесител, което всъщност е по-хубаво.

– И кога забелязахте, че сте направили смесител? – попитах, като все още се мъчех да направя интервю.

– Когато включих апарата, а от него изскочи динозавърът. Той премина през ето тази стена, пресече онова незастроено място и се измъкна на улицата.

– Стената, според мен, е съвсем цяла – забелязах.

Тя наистина беше цяла – нито една пукнатина, през която би могъл да се промъкне динозавър или дори мишка.

– После настроих смесителя на къс период и ремонтирах стената, като я върнах в онзи момент, когато тя още не беше разрушена.

– А защо по същия начин не върнахте динозавъра обратно, откъдето той се появи?

Догерти печално поклати глава.

– Той веднага излезе от радиуса на действието на апарата. Не мога да тичам по улицата със смесителя на гръб, защото тежи повече от тон и половина.

В това поне беше напълно прав.

– Слушайте – казах, – а какво би станало, ако с помощта на вашия апарат аз се отправя в миналото и убия дядо си, преди той да се е запознал още с моята баба?

Този въпрос винаги ме е интересувал.

– Не бих ви препоръчал да вършите подобни експерименти – делово рече Догерти.

– Имате ли радиоприемник?

– Да, естествено. А защо?

– Бих искал да узная какво става с нашия люспест приятел. Вероятно по радиото предават някакви съобщения.

– Моля – каза той, прибра от лабораторната маса някои разхвърляни

вещи и включи радиоприемника, изкусно замаскиран в малка статуя на Венера Милоска. Копчето за включване, копчето за настройка на станциите. Лампичката запримигва и прозвуча гласът на говорителя:

– ...Само в Мелвил са пострадали не по-малко от четирима души. Според последните съобщения, полицаи, въоръжени с автомати, изблъскват бронтозавъра към спирката на градската автобусна линия.

В Мелвил спешно пристигат учени от всички страни в света, за да изследват приказното чудовище. Една минутка! Започваме предаване от мястото на събитието. Пред микрофона е Джим Бартели. Започвайте, Джим!

Раздаде се друг глас, по-глух и неясен.

– Говори Джим Бартели. В момента се намираме пред автобусната спирка на кръстовището на Хайстрийт и Мейпълстрийт в Мелвил. Разяреният бронтозавър – вие чувате шума, който той вдига – появил се неизвестно откъде днес на обед, беше временно усмирен с химични средства, пуснати в ход от местната полиция. Много учени изпратиха молба да не се убива динозавърът, поради което бяха взети и тези временни мерки. Чудовището очевидно се намира в полубезчувствено състояние. Но все пак полицаите гледат да са по-далеч от

опашката му. Тази опашка се мята напред-назад, събаряйки оградите. Опашката уважаеми дами и господа, е дълга колкото два автомобила, доста дебела в основата и към края изтънява. До мен е професор Вилхелм фон Дейчлард, световноизвестният палеонтолог, който преподава тази дисциплина в Клойстърския университет. Кажете ни, професор фон...

– О, шарлатанин такъв! – изсъска злобно Догерти. – Той възглавяваше комисията, която поиска уволнението ми. А самият той първо не е никакъв „фон“, и второ...

– Тихо! – прекъснах го аз.

– Ето какво, Джим! – произнесе професорският бас със силен немски акцент. – Макар че, още не съм имал възможността да разгледам този динозавър, по-точно бронтозавър от мезозойския период, ще си позволя да изкажа предположението, че пред нас е последното, запазило се в света животно от този тип.

– Твърде смела мисъл! Ах ти, говедо! – изфуча Догерти.

– Но, моля ви се! – пак го прекъснах аз.

– ...как е могъл да попадне тук, в центъра на Мелвил? – завърши въпроса си говорителят.

– Гут, Джим... – започна фон Дейчлард, но в този момент Догерти сграбчи безръката

Венера и в гнева си я запрати на пода. Вътрешностите на богинята се пръснаха на всички страни – лампи, транзистори, кондензатори.

– Що за дръвник! – кресна Догерти.

– Но защо разбихте приемника? – попитах аз.

Много ми се искаше да чуя каква теория щеше да предложи прославеният професор но палеонтология за произхода на динозавъра.

– Какво разбира той от смесител на времето? Ще го дам под съд!

– Но ако градът узнае, че вие сте пуснали бронтозавъра по улиците, под съд ще дадат вас!

Това малко охлади гнева му.

– Наистина ли? – видът му беше боязлив и същевременно отмъстителен (интересно съчетание!).

– Безусловно – отвърнах.

– Ние трябва да направим нещо!

Щеше ми се да попитам кои „ние“, но вместо това казах:

– Съвършено вярно. Имате ли някакво предложение?

Знаех, че държа в ръцете си такава сензация, за каквата може само да се мечтае.

– Има един изход – рече Догерти, като ме гледаше замислено. – Но аз... е..., не се решавам да ви помоля...

– Не се стеснявайте – подканих го. – Разправяйте.

– Бих могъл да ви изпратя назад в миналото...

– Не става! – отрязах го аз.

– Но почакайте! Изслушайте ме!

– И да слушам дори, не искам!

– Само ми позволете.

– Не се мъчете.

– Но друг изход няма – каза той. – Помислете си колко души бихте могли да спасите от смърт!

– Още никой не е загинал – възразих аз.

– Но биха могли.

– И аз мога.

– Не, това е предвидено – изрече той бързо. – Аз ще ви изпратя в миналото няколко минути преди часа, когато измъкнах този динозавър от първобитния лес. Ще го прогоните встрани, а сам ще се върнете.

– Как не! – възкликнах. – Какво ми струва наистина да подплаша твар, която троши огради с опашката си и преобръща фолксвагени? Тоя номер няма да мине!

След известно време той запита:

– А защо не искате да отидете в миналото?

– Мога за изброя сто причини. Та дори и затова, че тая твар би могла случайно да ме сгази. Ако не тя, то някоя друга. И нали самият вие казахте, че не знаете как точно работи апаратът ви? Бих могъл да налетя право в съдилището на Светата инквизиция или в разгара на римския пожар. А дори да попадна точно в тоя мезу... меза... е, знаете го... Как беше?

– В мезозоя.

– Вярно. Да кажем, попадна там. Ами ако тоя бронтозавър изведнъж се окаже не от плашливите? Ако бях колкото него голям, не бих се боял. И откъде ще разбере къде да застана? – Аз мрачно поклатих глава и завърших: – Не, нищо няма да излезе.

Два часа по-късно планът беше разработен до най-малки подробности.

Времето, мястото (той обясни, че ще намеря нужното място, защото там ще се появи голяма врата, водеща в лабораторията, а понеже в доисторическите джунгли вратата е рядкост, вероятно няма да я пропусна) и пистолет, за да изплаща бронтозавъра. Хвърлихме чоп и когато да иде в мезозоя се падна на Догерти, той възрази, че трябва да остане в лабораторията, да управлява апарата.

Планът беше изключително глупав – през дупките му би минало цяло стадо бронтозаври.

Сега си представете: аз, в син костюм от тергал и ръчно извезана вратовръзка, влизам в мезозойската ера с внушителен пистолет (калибър 44), с израз на мрачна решителност, готов да вселя страх у динозавъра, който тежи примерно двеста пъти колкото мен. Представяте ли си?

Беше ужасно горещо. Горещо, влажно и много, много задушно, а въздухът имаше някакъв странен вкус. Съжалих, че не оставих костюма си в лабораторията. Сякаш ме бяха потопили във вана. Някаква мравка или дявол знае какво, голяма колкото кученце, дойде до краката ми и почна да души, а после забих в нея един куршум и едва не си нараних пръста. Ритането на пистолета почти ми изкълчи китката, а понеже наоколо нямаше никакви индустриални шумове, изстрелът прозвуча така, сякаш Земята се раздробила на късчета.

Над мен прелетя птеродактил. Последваха го още няколко. Гората беше мокра, пълна с изпарения. Изобилствуваха най-различни растения с невъобразими цветове. Лесът шумеше съвсем не така, както шумят нашите гори. Някой съобразителен ботаник би могъл да

забогатее, ако организира износ на цветя от тая естествена оранжерия от миналото в настоящето.

Миналото! Господи, до това „минало“ имаше милиони години! Изтрих челото си с ръкава и открих, че мократа тъкан твърде зле попива потта.

От гъстака се появи малко чудовище, каквото не ми се е падало да видя в детските си книги, рисувани от талантиливи художници, и премина край мене, като разкри безбройните си зъби, но аз не стрелях. Наистина в джоба ми имаше запасни патрони, но това зверче нищо лошо не ми бе направило и дори изглеждаше твърде мило.

И нито един голям динозавър наоколо. Нито един!

Още едно мъничко чудовище, подружелюбно от първото, или може би по-малко дружелюбно (зависи от гледната точка!), дойде толкова близо до мене, че с трепереща ръка забих в гръдния му кош три куршума. Изстрелите прогърмяха оглушително, но не предизвикаха никакво ехо. Зверчето завреца, заклати се (ох, как те разбирам, приятелю!), преобърна се и се загърчи в конвулсии.

И изведнъж нещо ме докосна до рамото. Обърнах се с такава бързина, че за малко не паднах и едва не забих и в него един куршум,

когато внезапно проумях; че пред мен стои събрат, човек, в лек комбинезон, и ме гледа неодобрително.

– Кой сте вие? – почти изписах аз.

Той протегна ръка.

– Ловния ви билет, моля!

– Какво?

– Ловния ви билет.

Този път вече без „моля“ и явно нямаше намерение да отстъпи.

Свих рамене.

– Не разбирам за какво говорите. И изобщо какво става тук?

– В такъв случай да вървим! – заповяда сурово той.

Внезапно разбрах на кого ми напомня. На полицаи, естествено.

Прицелих се в него с пистолета.

– Прощавайте – казах, – но преди това трябва да свърша една работа.

Той помръдна ръка, почувствувах рязка болка в китката, пистолетът изпадна от пръстите ми и изчезна в гъстака на гигантска папрат. Мушнах се след него и усетих по гърба си допир на подметка. Главата ми потъна в перестите листа, обърнах се и се приготвих да посрещна нападението му.

Но той нямаше намерение да ме напада, а просто стоеше, широко разкрячен, и

подхвърляше някаква блестяща дрънкулка, прилична на огъната в спирала тръбичка.

– Кажете името си и вашата временна станция – заповяда той.

Дойде краят на веселието и забавата: очите му се присвиха – най-верният признак.

Опитах се да се изправа на крака, но вълната енергия, излъчвана от тръбичката (тоест, така предполагам, но не съм я видял), отново ме притисна до земята. Охо!

– Уеб Уилямз – казах. – А вие кой сте, сър?

– Джок Пласта, горски пазач на този резерват.

– А! – казах. – Да, разбира се. Все пак какво означава това, дявол да го вземе?

Той се намръщи.

– Временната ви станция?

– Централната гара – отвърнах наслуки.

– Не ми е известна... – той замълча. – Вие от коя година идвате?

– Хиляда деветстотин и осемдесета – вече започнах да съобразявам нещичко.

– От тази временна станция не издават ловни билети – сурово забеляза той.

– Аз не съм ловец.

– Но вие ловувахте! – Той посочи двете мъртви зверчета, които бях застрелял.

– Попаднах тук – започнах аз, – за да... Впрочем, все едно, няма да ми повярвате. За

да попреча на бронтозавъра да безчинствува в родния ми град. Той излезе от времесмесителя на Мейсън Догерти. И аз излязох от него.

Лицето на горския пазач внезапно се смекчи и загуби приликата с полицай.

– Мейсън Догерти? – произнесе с благоговение той.

– Да, именно. А вие слушали ли сте за него!

– Разбира се! Всеки ученик знае кой е великият Мейсън Догерти, изобретателят на времесмесителя, на вечния двигател и на електричеството.

– Електричеството е изобретил Едисън – забелязах.

– Нима? – удиви се той и ми помогна да стана.

Това бе вече нещо друго. Той ми почисти костюма.

После в общи черти му обясних положението, а след това той ми обясни в общи черти положението. Доколкото разбрах, късният мезозой се използвал от ловците на бъдещето като ловен резерват. Собствено казано, защо пък не? По времето, от което беше пазачът, дивеч и за забава нямало на Земята. Именно с това, по думите му, се обяснява загадъчното измиране на

динозаврите – с тях станала същата история, както с американските бизони.

– Ще внимавам бронтозавърът да не влезе в апарата на професор Догерти – обеща той.

– Ще ви бъда особено благодарен – възкликнах прочувствено.

– Добре стана, че се озовах тук – забеляза пазачът. – Защото до блатото, където се въдят бронтозаврите, има повече от километър. Професор Догерти не е отчел въртенето на Земята. Впрочем той едва сега пристъпва към по-подробни изследвания.

– Да, разбира се! – Не можех да не си помисля, че заради тоя глупав километър, щях завинаги да си остана в мезозоя. И веднага предпочетох да забравя тая мисъл.

– Ще ви изпратя назад с помощта на собствения ми времесмесител – каза пазачът.

– Чудесно!

Наистина, колкото по-съвършено е едно техническо съоръжение, толкова е по-малко. Във всеки случай този времесмесител едва надминаваше един транзистор. Пазачът завъртя лостчето, сбогува се с мене, и аз се намерих в лабораторията на Догерти.

Професорът ме изгледа удивено. Подадох му пистолета и той го взе с известно смущение.

– Можете да не се тревожите за вашия динозавър – казах му.

– За динозавъра ли? – повтори той, сякаш за пръв път в живота си чуваше тая дума. – За какъв динозавър? Какво разправяте? Кой сте вие?

Догерти погледна пистолета и аз съобразих, че сега вече нищо подобно не се е случвало и нямам никаква работа тук.

– Е, не е важно – казах и се обърнах към вратата.

– Почакайте. Не бяхте ли мой студент? – попита той.

– На всички така им се струва – отвърнах и си отидох.

Навън денят беше тих. Нямаше никой.